ΙΟΥΛΙΟΣ 1873. = ΤΕΥΧΟΣ ΜΖ'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Τῆς αὐτοκεφάλου Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου καί τινες βιογραφικαὶ σημειώσεις τῶν Ἀρχιεπισκόπων αὐτῆς.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 275).

Δι' ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων πηγῶν μένουσιν ἡμῖν ἄγνωστα κατ' ἀκρίβειαν τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν Κύπρῳ γενόμενα, περὶ ὧν διαλαμβάνουσιν αἱ ἀνωτέρω παρατεθεῖσαι ἐπιστολαί, καθὼς καὶ κατὰ πόσον ἐπέδρασε σωτηριωδῶς εἰς τὰς δεινὰς ταύτας περιστάσεις τῆς Κύπρου ἡ τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας ἀνάμιξις. Ἐκεῖνο δὲ δυστυχῶς καταφαίνεται μόνον ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, ὅτι ὁ τότε πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἰωακείμ, ἐλαυνόμενος ὑπὸ φιλαρχίας, οὐχὶ ὡς ποιμήν, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς λύκος, ὅστις κατὰ τὴν παροιμίαν εἰς τὴν ἀνεμοζάλην χαίρεται, δραξάμενος τῆς εὐκαιρίας ἐμηχανᾶτο πάλιν νὰ διεκδικήσῃ ἐπὶ τῆς Κύπρου ἀνύπαρκτα δικαιώματα καί, ὀνειρευόμενος ὅτι ἤδη ἐπέστη ὁ καιρὸς νὰ κατορθώσῃ αὐτὸς εὐκόλως ὅ,τι οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθησαν μετὰ τοσαύτας προσπαθείας νὰ κατορθώσωσιν, ἐπεκαλεῖτο πρὸς τοῦτο λίαν ἀφελῶς καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας συμμαχίαν, καὶ οὕτως ἀντὶ διεφθώσεως ἐπηύξανε μᾶλλον τὴν ἀνωμαλίαν τῶν αὐτόθι πραγμάτων. Ἀλλ' ὁ Ἀλεξανδρείας, ἱεράρχης πεφωτισμένος καὶ ἄξιος τῶν Ἀποστόλων διάδοχος, γινώσκων ἄριστα τὴν ἑαυτοῦ ἀποστολὴν καὶ μέχρι τίνος ἡ κανονικὴ δικαιοδοσία ἑκάστου πατριάρχου διήκει, οὐ μόνον δὲν παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ ἀφελοῦς Ἀντιοχείας ἀλλὰ καὶ ἀπήντησε πρὸς αὐτὸν ὡς εἰκὸς διὰ τῆς διδακτικωτάτης καὶ ἐνταῦτῳ δηκτικωτάτης ἐκείνης ἐπιστολῆς τῆς ΰ σεπτεμβρίου τοῦ 1600, ἥτις, καὶ ἂν μὴ ἐσώζοντο μέχρις ἡμῶν οἱ τὸ αὐτόνομον τῆς Κυπριακῆς ἐκκλησίας κατακυρώσαντες συνοδικοὶ κανόνες, ἦτο ἱκανὴ καὶ μόνη νὰ διασώσῃ τὴν αὐτονομίαν ταύτην ἐν περιπτώσει πάσης κατ' αὐτῆς ἐπιβουλῆς.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶνε τίνος ἕνεκεν ὁ πατριάρχης Μελέτιος ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, προκειμένου περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς Κύπρου, δὲν ἀπετάθη καὶ πρὸς τοὺς αὐτόθι ἐπισκόπους, ἀλλὰ μόνον πρὸς τὰς κοινότητας Λευκωσίας, Ἀμμοχώστου καὶ Λεμησοῦ. Ἀλλ' ἂν ἐν ταῖς ἀνωμαλίαις ταύταις ἐνείχοντο, ὡς εἰκάζομεν, καὶ οἱ αὐτόθι ἀρχιερεῖς, τότε εἶνε εὐεξήγητος καὶ εὔλογος ἡ διαγωγὴ αὕτη τοῦ πατριάρχου Μελετίου.

Μεσοῦντος τοῦ ΙΖ'. αἰῶνος, ἄλλαι πάλιν διενέξεις καὶ σκάνδαλα ἔλαβον χώραν ἐν Κύπρῳ μεταξὺ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ. Τούτου ἕνεκά τινες τῶν Κυπρίων ἀνεφέρθησαν ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, πατριαρχεύοντος Ἰωαννικίου, ὅστις ἀκροασάμενος αὐτῶν ἐπὶ συνόδου κατέκρινε τὴν διαγωγὴν τῶν ἐπισκόπων καὶ πρὸς παῦσιν τῶν διενέ-

ξεων καὶ σκανδάλων ἀπηύθυνε συνοδικὸν γράμμα πρός τε τοὺς διαφερομένους καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἐν Κύπρῳ ὀρθοδόξους κληρικούς τε καὶ λαϊκούς, ἐπιτιμῶν τοῖς ὑπερβαίνουσι τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τοῦ ἀρχαίου ἔθους διαγεγραμμένα ὅρια, νουθετῶν δὲ καὶ διορίζων αὐτοὶς ἐπιτακτικώτερον τὰ ὅρια τῆς κανονικῆς αὐτῶν δικαιοδοσίας σχετικῶς πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον. Ἐκ τοῦ γράμματος τούτου γίνεται δῆλον ὅτι οἱ ἐν Κύπρῳ μητροπολῖται εἴτε ἐξ ἀμαθείας εἴτε ἐξ ἀκράτου φιλοδοξίας ἠξίουν νὰ ἐκτελῶσι καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐπαρχίᾳ ὅ,τι ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐν ταῖς ἑαυτῶν, ὡσαυτὼ ἦσαν ἰσότιμοι αὐτῷ, καὶ ὡς ἐκεῖνος ἐν τοῖς πρὸς αὐτοὺς γράμμασιν οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐν τοῖς πρὸς ἐκεῖνον νὰ προγράφωνται καὶ νὰ ὑπογράφωνται, ὡς σημειοῖ που ὁ τότε ἐν Κύπρῳ ἱεροδιδάσκαλος Ἑρραῖμ ὁ Ἀθηναῖος, μηδ' ἐκ τοῦ ὀνόματος τοὐλάχιστον διακρίνοντες τὴν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου διαφοράν.

Τὸ εἰρημένον συνοδικὸν γράμμα, ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ κώδηκος τῶν ὑπομνημάτων καὶ παραδληθὲν πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1756 ὑπὸ τοῦ τότε μὲν ἱεροδιδασκάλου ἐν Κύπρῳ ἔπειτα δὲ πατριάρχου Ἱεροσολύμων χρηματίσαντος Ἑρραῖμ τοῦ Ἀθηναίου. Δὲν νομίζομεν δὲ παντάπασιν ἄτοπον νὰ παραθέσωμεν αὐτὸ καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα ὡς ἱστορικὸν ἔγγραφον, καί τοι δὲν ἐπιδοκιμάζομεν καθ' ὁλοκληρίαν τὸ λίαν δεσποτικὸν αὐτοῦ ὕφος, ὅπερ ἦν σύνηθες καὶ ἀναγκαῖον ἴσως κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Ἰδοὺ αὐτό.

ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ ΕΛΕΩ· ΘΕΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, — ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ, ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ. (α).

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε πάσης Κύπρου τῆς Νέας Ἰουστινιανῆς (β), ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, Ἱερώτατοι Ἀρχιερεῖς, τιμιώτατοι Κληρικοί, εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς, χρησιμώτατοι ἄρχοντες, καὶ οἱ λοιποὶ θεοσεβεῖς Χριστιανοί, χάρις εἴη ὑμῖν, καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Οὐδέν που φιλοδοξίας κάκιον πέφυκεν, οὐδ' ὅσοντε καὶ οἷον κακὸν φῦναι δυνατόν. Ἐπειδὴ καὶ κατὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν τῶν ἐχόντων Σωτηρίας στρατεύεται. Ἠγάπησαν γάρ φησιν ὁ Κύριος τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Αὕτη θεσμῶν περιφρονεῖ Θείων, Κανόνας πατεῖ Πατέρων, νόμων Ἱερῶν ὀλιγωρεῖ, τάξιν ἀνατρέπει, τῶν ὄντων τὸ κάλλιστον. ταύτῃ γὰρ τόδε τε κἀκεῖνο τὸ πᾶν ὁ ξυνιστὰς ξυνέστησεν, ἥτε παντέφορος αὐτοῦ διακρατεῖ, καὶ διακυβερνᾷ πρόνοια, καὶ τάξεως ἄνευ δλως ὑποσταίη οὐδὲν, ὅπου γε καὶ λυομένης, ἄνω καὶ κάτω πάντα φέροιτο μάλιστα. Ταύτης οὖν δή τινες τῶν φιλοδόξων μηδένα πάμπαν λόγον ποιούμενοι, καταπατοῦσι μὲν αὐτὴν, ἐν πολλοῖς μὲν καὶ διαφόροις τόποις, μάλιστα δὲ ὡς ἀνηνέχθη τῇ ἡμετέρᾳ Μετριότητι ἐπὶ Συνόδου, ὑπὸ τῶν ἀπὸ τῆς ὑμετέρας, παραγεγονότων ἐπαρχίας, τῆς περιφήμου φημὶ νήσου τῶν Κυπρίων, ἐν αὐτῇ δὴ, καὶ ἐξόχως οἱ προΰχοντες τοῦ ἐκεῖσε ἱερατείου, προφάσει δῆθεν φιλαδελφίας, ὡς κοινὰ τὰ τῶν φίλων, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπ' ὀλιγωρίᾳ τῆς σῆς Μακαριότητος, καὶ ἐν προσχήματι χρηστολογίας, τῇ προδολῇ τῆς φιλαδελφίας, τὸ ἀμήχανον διαφθείρουσι κάλλος τῆς πανάγνου Ἐκκλησίας, τῆς ἠγαπημένης τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Χριστοῦ περιστερᾶς, καὶ πάσας τὰς αὐτῆς θεσμοθεσίας, καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ δύναται τὸ φίλαρχον αὐτῶν ἐπισχεῖν καὶ κρατῆσαι, ἀλλὰ παρὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ Κανόνας τῶν Ἁγίων ἡμῶν Πατέρων, ταῖς ἄλλων ἐπιδαίνοντες ἐνορίαις, χωρὶς τῆς τῶν ἐφισταμένων αὐταῖς γνώμης, Ἐνεργοῦσιν αὐθαδῶς, ἃ κἂν ταῖς αὐτῶν παροικίαις. καὶ τοὺς μὲν Ἀδελφοὺς αὐτῶν λυποῦσι, τοὺς δὲ νόμους πατοῦσι, παραδαίνουσι δὲ καὶ τὰς Ἱερὰς τῶν Ἁγίων Πατέρων παραδόσεις, καὶ εἰς οὐδὲν ἐξ ὧν δρῶσι δεικνύουσιν ἡγεῖσθαι, καὶ τῶν ἐκ τοῦ λαοῦ, οὐκ ὀλίγους σκανδαλίζουσι, παρακούοντες καὶ μὴ φρίττοντες τὴν ἀπειλὴν τοῦ εἰπόντος, οὐαὶ τῷ σκανδαλίζοντι ἕνα τῶν μικρῶν τούτων, καὶ μάλιστα οἱ ὀφείλοντες ὑπόδειγμα εἶναι τῶν ἄλλων, καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πατρικῶν νόμων ἀκριβεῖς ὅτι μάλιστα ὑπάρχειν φύλακες. διάτοι οὖν δὴ τοῦτο, ἡ Μετριότης ἡμῶν, ὡς φροντίδα ἔχουσα πασῶν τῶν κατὰ μέρος Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἀνατολικῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἁγίας Ἐκκλησίας, οὐκ ἀνεχομένη ἐπὶ πολὺ παρορᾶν ταῦτα, καὶ τὰ ὅρια ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες ἡμῶν μεταίρειν καὶ καταπατεῖσθαι· ἐπειδὴ οὐκ αὐτοὶ καταφρονοῦνται, ἀλλ' ὁ τούτους ἐπὶ τοῦτο κινήσας, ὁ γὰρ φη» σὶν ὑμᾶς ἀθετῶν, ἐμὲ ἀθετεῖ, καὶ οὐχ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες » ἀλλα τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, ἠθέλησε τὰς καταχρήσεις ταύτας, καὶ ἀτάκτους παραδάσεις παντελῶς ἐκκόψαι, ὥστε μηκέτι γίνεσθαι.

Διὸ Συνοδικῶς τῆς ἡμῶν μετριότητος προκαθημένης, συμπαρεδρευόντων αὐτῇ καὶ τῶν ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς Ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν, ἐντιμοτάτων Κληρικῶν, χρησιμωτάτων ἀρχόντων, καὶ πολλῶν ἄλλων παρευρεθέντων Φιλοθέων Χριστιανῶν, τῶν κατὰ πνεῦμα Υἱῶν αὐτῆς ἀγαπητῶν, καὶ λόγων οὐκ ὀλίγων περὶ τῶν ρηθέντων (1) καταχρήσεων γεγονότων, τέως ἔδοξε, τῇ ἡμῶν Μετριότητι, καὶ κοινῇ ἅπασιν ὁρισθῆναι ταῦτα, καὶ γραφῆναι, τοῦ μηκέτι γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα. τούτου χάριν ἀσαλεύτων μενόντων τῶν προνομίων τῆς ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος, ἀδελφικῶς βοηθοῦμεν, καὶ Συνοδικῶς ἀποφαινόμεθα, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ἵνα μηδεὶς ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀφ' οὗ ἀκούσει τῶν παρόντων Συνοδικῶν ἐνταλμάτων, τολμήσῃ τι τοιοῦτον διαπράξασθαι, οὔτε τῶν αὐτόθι Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, οὔτε τῶν Εὐλαβεστάτων Ἱερέων, ἀλλ' ἐντὸς τῶν οἰκείων ὅρων ἕκαστον ἵστασθαι.

(α) Οἱ πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως συνειθίζον νὰ ἐπιγράφωσι τὸν τίτλον αὐτῶν ἐν τοῖς πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου γράμμασιν αὐτῶν, ὡς φαίνεται καὶ ἐν τῷ παρόντι. Ἀπὸ τινων δὲ ἐτῶν, ἐπὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου γενομένης πλαγίως παρατηρήσεως, ἔπαυσε τὸ ἔθος τοῦτο εὐλόγως κριθὲν ὡς ἀναρμόστον.

(β) Ὁ Κύπρου τιτλοφορεῖται ἀνέκαθεν « μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου» ἐνταῦθα δὲ οὐχὶ ὀρθῶς ἐπιφέρεται τὸ « νέας Ἰουστ. » ὡς ἐπεξήγησις εἰς τὸ «πάσης Κύπρου» καὶ ὅρα τὴν προτεθεῖσαν σημείωσιν σελ. 106.

(1) Σ. Σ. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀντεγράφη πιστῶς.

ἐὰν δέ τις τῶν Ἱερέων ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ μεταδαίνῃ εἰς ἑτέραν, δεῖ ἑαυτὸν ἐπιδεικνύναι καὶ τὰ συστατικὰ αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον πρωτεύοντι, καὶ οὕτω τὰ ἱερατικὰ μετὰ θελήσεως αὐτοῦ ἐκτελεῖν, ὁμοίως καὶ ἕκαστον τῶν Θεοφιλεστάτων Ἀρχιερέων δεῖ δρᾶν, ἵνα μὴ γίγνωνται συγχύσεις καὶ ταραχαὶ ἐν τῇ παναμώμῳ τοῦ Χριστοῦ Νύμφῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ τὴν ἑαυτοῦ ἀφῆκεν εἰρήνην, ἐπὶ δὲ τούτοις, τοὺς ἐν τῇ λαμπρᾷ πόλει τῆς Λευκοσίας τυχόντας Ἱερωτάτους Ἀρχιερεῖς, ὁποῖοι καὶ ὁποιωνοῦν ἂν δὴ ποτ' εἴησαν προνομίων, οἱ Ἱερεῖς ἐν ταῖς ἑαυτῶν Ἐκκλησίαις τιμάτωσαν, ὡς κἂν ταύτῃ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἀγαπᾷ γίνεσθαι, ἧς τὸ ἔθος χρὴ πανταχοῦ κρατεῖν κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς θεσμούς, ἤτοι ἀφέτωσαν, ἵσταθαι αὐτοὺς ἐν τῷ πρώτῳ τόπῳ μετὰ τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον, θυμιάτωσαν αὐτοὺς τρισὶν ἁπλαῖς εὐθείαις, ἀλλ' οὐ σταυροειδῶς. Ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Εὐαγγελίου μετὰ τὸ τελέσαι τὴν εἰσόδιον εὐχὴν ὁ Ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπίτω εἰς τὸν Ἀρχιερέα καὶ διδότω αὐτῷ ἀσπάσασθαι τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ πάλιν ἐν τῷ μέσῳ ἐρχέσθω, καὶ ἐκφωνείτω τό, Σοφία ὀρθοί. ἐν δὲ τῇ Μεγάλῃ εἰσόδῳ, τοσοῦτον διαράτω τὸ στόμα, ὅσον αὐτὸν ἀκούειν, καὶ λεγέτω, μνησθείη Κύριος ὁ Θεὸς τῆς Ἀρχιερωσύνης σου. θέλων δὲ τῶν φρικτῶν μεταλαδεῖν Μυστηρίων ὁ Ἀρχιερεύς, ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἔνδον φορείτω, καὶ μεταλαμδανέτω πρῶτος, ἀλλ' οὐ μεταδιδότω τῳ Ἱερουργοῦντι, το δὲ ἀντίδωρον πεμπέσθω αὐτῷ ἐν ᾧ ἵσταται τόπῳ, καὶ λαμδανέτω, εἶτα πρὸς τὸν Ἱερέα ἐπαναλαμπτέτω, καὶ ὁ Ἱερεὺς τῷ λαῷ διανεμέτω· ἐν δὲ τῷ ἐξέρχεσθαι, προηγείσθω πάντων ὁ Ἀρχιερεύς, καὶ πλὴν τούτων, μηδὲν οἱ Ἱερεῖς αὐτοῖς νεμέτωσαν· εἰδέ τις εὑρεθῇ, πλέον τι τούτων διανέμων, ἀργὸς ἔστω ἐπὶ χρόνοις τρισὶ πάσης ἱεροπραξίας, καταφρονῶν δὲ τῆς ἀργείας, καὶ ἀφωρισμένος, ὡς τελεία καθαιρέσει ὑπόδικος· τοῖς δὲ τιμιωτάτοις αὐτόθι Κληρικοῖς τῆς ὑμετέρας ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς διαταττόμεθα, ὅπου δ' ἂν τύχωσι, μὴ ἐᾶν τοὺς Ἱερωτάτους Ἀρχιερεῖς, τί πλέον τούτων τῶν ρηθέντων αὐτοῖς ἀπονέμειν, ἀλλὰ συστέλλειν αὐτοὺς τῶν οὐ προσηκόντων πάσῃ δυνάμει· εἰδὲ ἑκοντὶ παραχωρήσωσιν αὐτοῖς, καὶ οὐ κωλύσωσιν ὅσῃ δύναμις, ἵστωσαν ἑαυτοὺς ἐπιτιμίῳ περιπεπτωκότας ἀλύτῳ, καὶ τοῦ ἰδίου ἐκπεπτωκότας ἀξιώματος. Πρὸς τούτοις δὲ διοριζόμεθα ἐξαποφάσεως, καὶ τοῖς Θεοφιλεστάτοις Ἀρχιερεῦσι, καὶ ἀπαγορεύομεν, μὴ πλέον τῶν διαταχθέντων ζητεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι οἷς καὶ οἱ ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι ἀρκοῦνται Ἀρχιερεῖς, καὶ μήτε εἰσερχομένοις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ζητεῖν ψάλλεσθαί τι, οὔτε ῥάδδον κατέχειν, ἀλλ' οὐδὲ ἔξω. ἐν γὰρ μόνῃ τῇ αὐτῶν Ἐπαρχίᾳ ταῦτ' ἔξεστιν· οὔτε τὸν λαὸν εὐλογεῖν, οὔτε παρ' αὐτοῦ καιρὸν τὸν Ἱερέα λαμδάνειν, οὔτε παρ' αὐτῷ εἰσοδεύειν, οὔτε τὸ εἰρήνη πᾶσιν ἐκφωνεῖν, οὔτε σταυροειδῶς θυμιᾶσθαι, οὔτε τὸν θυμιῶντα εὐλογεῖν, οὔτε φανερῶς, οὔτε κρυφίως, οὔτε τὸ ἀντίδωρον διδόναι, οὔτε τι ὅλως τῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ Ἐπαρχίᾳ προσηκόντων. αὐτοῖς ὡς Ἀρχιερεῦσι· καὶ ταῦτα μὲν ἀπόντος τοῦ αὐτῶν Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, παρόντος δὲ πολλῷ μᾶλλον μηδὲν ὅλως τολμάτωσάν τι σφετερίζεσθαι Ἀρχιερατικόν, πλὴν τῆς παρ' αὐτῷ στάσεως. θέλοντος δὲ μετ' αὐτῶν Ἱερουργῆσαι, παραγγέλλομεν μηδένα παντάπασι τολμᾶν οἱῳδήτινι τρόπῳ, τῶν Ἀρχιερέων, πλὴν εἰμὴ τυχὸν τύχοι τίς των ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν, μετ' αὐτοῦ καιρὸν λαμδάνειν, καὶ ὁμοῦ τὰς Ἁγίας ἀσπάζεσθαι εἰκόνας, ἀλλὰ μόνον τὸν Μακαριώτατον αὐτῶν, οὗ λαμδάνοντος καιρόν, δεῖ πάντας ἵστασθαι ἔξω τῶν αὐτῶν στασιδίων· μετὰ δὲ τὸ τελέσαι τὸν ἀσπασμόν, καὶ τὸν λαὸν εὐλογῆσαι, καὶ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ καθεσθῆναι καθέδρας, τότε φοιτᾶν τοὺς Ἀρχιερεῖς ἀνὰ δύο, καὶ λαμδάνειν καιρὸν παρ' αὐτοῦ, εἰσιόντας εἰς τὸ θυσιαστήριον ἐνδύεσθαι, ἔπειτα τοὺς Ἱερεῖς, εἶτα τοὺς διακόνους, καὶ οὐδὲν ὅλως πλέων τι ἔχειν τῶν Ἱερέων τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐν τοιαύτῃ ἱεροτελεστίᾳ, εἰμὴ τὰ περιδόλαια, καὶ τὸ προηγεῖσθαι, καὶ αὐτῷ συγκαθέζεσθαι.

Θέλοντι δὲ ἐπισκέψασθαι ἅπασαν τὴν Ἀρχιεπισκοπήν, πάντα δύνασθαι φαμὲν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Νῆσον, ὡς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τῆς Λευκοσίας ἐνεργεῖν μηδενὸς ἐναντιουμένου τὸ σύνολον· ᾧ δεῖ πάντας πείθεσθαι, καὶ ὡς Πατέρα αὐτῶν τιμᾶν, καὶ ὑπείκειν, καὶ αἰδεῖσθαι, καὶ μηδὲν μηδένα πάμπαν ἀντιπράττειν, ἢ παρακούειν τῶν νουθετημάτων αὐτοῦ, εἰδότα ἑαυτὸν αἰωνίου τευξόμενον κρίσεως· καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσον καὶ πρὸς τοὺς ἔξω τινὲς καταφεύγοντες ζημιοῦσι τὴν αὐτῶν Ἁγίαν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἀπολακτίζοντες τὰς νουθετήσεις ὡς ἡμίονοι, ἀγνωοῦσιν, ὅτι ὁ ὑψηλότατος ἡμῶν καὶ Οἰκουμενικὸς Θρόνος, φροντίσει κἀκείνων, καὶ τοὺς ἀπειθεῖς τιμωρήσει, ἵνα γένωνται εὐπειθεῖς τὰ γὰρ Ἀρχαῖα ἔθη κρατεῖσθαι, ἡ ἐν Νικαίᾳ Ἱερὰ διακελεύεται Σύνοδος. ἔθος δὲ Ἀρχαῖον, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, Ἐπισκόπων εἶναι Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ μὴ τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ αὐτοὺς δύνασθαι, κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ἐνεργεῖν· ἀλλ' ἕκαστον ἐντὸς τῶν οἰκείων ἵστασθαι ὅρων· ἡ γὰρ ἀρχή, τινῶν, ὧν ἔργον, καὶ δύναμις, καὶ προνόμιον, οὐ τὰ αὐτὰ τῇ ἀρχῇ. ἐπεὶ οὐκ ὄνομα μόνον ἐστὶ διάκενον, τό, Ἀρχιεπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα, ἵνα μὴ ἀταξία, καὶ ἄναρχος πολυαρχία ᾖ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ. αἰσχρὸν γὰρ ἐν μὲν τοῖς σωματικοῖς μὴ πολλοὺς ποιεῖν τὰ τοῦ ἀνδρὸς τῇ αὐτῷ συνεζευγμένῃ, θάνατος γὰρ ἐπαγγέλλεται τῷ τολμήσαντι καὶ σωματικὸς, ἢ ψυχικός, ἐν δὲ τοῖς Πνευματικοῖς τοῦτο μὴ τηρεῖν, καὶ μάλιστα τοὺς Ἀρχιερεῖς· ὅθεν παραγγέλλομεν αὐτοῖς ἅπασι, τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ ἐμμένειν Συνοδικῇ διαταγῇ, καὶ τὸ σύνολον μὴ παρενοχλεῖν. εἰδὲ μὴ ὑπείξωσιν, ἀλλ' εὑρεθῶσι τινὲ τούτων καταχρώμενοι τῶν διαταχθέντων, καὶ ὑπ' οὐδενὸς καταταλῶσι, γνωστὸν ἔστω, ὅτι τὴν ἡμετέραν ὡς ἂν μάθωσιν ὑποστήσονται ἀγανάκτησιν, καὶ ἐκκλησιαστικῶς, καὶ ἐξωτερικῶς. ἐπεὶ ὁ Θεὸς ἀναίτιος, αἰτία δὲ τοῦ ἑλομένου. Καὶ χρὴ τοὺς τῶν πατέρων κανόνας πανταχοῦ κρατεῖν, καὶ τὰ ἔθιμα τῶν ἐκκλησιῶν πασῶν, καὶ μάλιστα τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης ἐκκλησίας. οὕτω ποιητέον ὑμῖν πᾶσι, καὶ μὴ ἄλλως ἐξ ἀποφάσεως. ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις, καὶ ἡ εὐχὴ τῆς ἡμῶν μετριότητος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. προσταξάτω ἡ Μακαριότης, τοῦ ἀναγνωσθῆναι τὸ παρὸν ἐν πάσῃ τῇ Νήσῳ. α χ ν ά.

Ἐν Μηνὶ Ἰουλίῳ. Ἰνδικτιῶνος, Δ'.

Ὁ Ἡρακλείας, Μελέτιος· Ὁ Ἐφέσου, Ἰγνάτιος· Ὁ Κυζίκου, Ἄνθιμος· Ὁ Νικομηδείας, Κύριλλος. Ὁ Νικαίας, Πορφύριος Ὁ Ἀνδριανουπόλεως, Νεόφυτος. Ὁ Εὐρίπου, Δανιήλ. Ὁ Λαρίσσης, Παΐσιος.. Ὁ Μηδείας Χριστοφόρος. Ὁ Διδυμοτείχου, Ἰάκωβος

Διὰ τοῦ γράμματος τούτου οἱ τότε ἐν Κύπρῳ Μητροπλῖται περιωρίσθησαν εἰς τὰ κανονικὰ αὐτῶν ὅρια καὶ ἔκτοτε ἡ διατύπωσις αὕτη τηρεῖται ἀκριβῶς μέχρι τῆς σήμερον.

Οὐ μόνον δὲ τότε ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλαις πολλαῖς περιστάσεσιν ἡ μεγάλη ἐκκλησία, ὁσάκις ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐπεκαλεῖτο τὴν ἐπικουρίαν αὐτῆς, ὡς ἀδελφὴ θεία προνοία πασῶν τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν πλείονα ἠθικὴν δύναμιν κεκτημένη, παρεῖχε προθύμως ὡς καὶ ἀλλαχοῦ οὕτω καὶ ἐν Κύπρῳ τὴν ἰσχυρὰν αὐτῆς ἀδελφικὴν συναντίληψιν. Τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐν τοῖς προϊστορηθεῖσιν ἐπὶ τῆς ἐν Κύπρῳ φραγκοκρατίας, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἐν τοῖς ἑπομένοις. ὡς ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐν τῷ τῶν ὑπομνημάτων αὐτῆς μεγάλῳ κώδικι σωζομένων πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων ἐξάγεται (α). Οὐ μόνον δὲ προσκαλουμένη ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ αὐθόρμητος ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν προνοοῦσα ἐν ἀνάγκῃ προέβαινε καὶ εἰς κανονικὰς καθαιρέσεις ἀρχιεπισκόπων καὶ πατριαρχῶν, ἔχουσα ὅμως πάντοτε συμψήφους καὶ τοὺς ἄλλους πατριάρχας, ὡς ἔπραξε τοῦτο πρότερον μὲν ἐπὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθανασίου, ὕστερον δὲ ἐπὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας Κυρίλλου τοῦ ἀνήλικος καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις, ὁπότε δέοι.

Ἐντεῦθεν καὶ ὁ ρηθεὶς ἀρχιεπίσκοπος Νικηφόρος, ἐπειδὴ γέρων ἤδη ἀπατηθεὶς συνεκοινώνησε Παρθενίῳ τινὶ ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καθαιρεθέντι καὶ εἰς Κύπρον ἐξορισθέντι, καθηρέθη καὶ αὐτὸς καὶ δὲν ἐλύθη τῆς καθαιρέσεως ἕως οὗ, ἀπελθὼν αὐτοπροσώπως εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐζήτησε συγχώρησιν παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνόδου καί, συγγνώμης τυχών, ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐρωτισμένος διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἀθωωτικοῦ γράμματος πρὸς τοὺς ἐν Κύπρῳ ὀρθοδόξους τῷ 1672 γεγραμμένου, ἐν ᾧ μετὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου συνυπέγραψαν καὶ οἱ πατριάρχαι Ἀντιοχείας Νεόφυτος καὶ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος.

Ἐν ἔτει 1668 ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νικηφόρος συνεκρότησεν ἐν Λευκωσίᾳ σύνοδον των Κυπρίων ἐπισκόπων καὶ πολλῶν ἄλλων ἱερέων καὶ κληρικῶν καὶ κατεδίκασε τὰς πλάνας τῶν Καλβινιστῶν. Τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου ταύτης καθὼς καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς συνέταξεν ὁ ἱερομόναχος Ἱλαρίων ὁ Κιγάλας, ὁ διαδεξάμενος τὴν ἀρχιεπισκοπὴν μετὰ τὸν Νικηφόρον, καὶ παρέδωκε τοῖς Καπουκίνοις πατράσιν, οἵτινες ἀπέστειλαν αὐτὰς εἰς τὴν Γαλλίαν, καθὰ λέγει ὁ Λεκουΐνος, καὶ ἐξέδωκαν Λατινιστὶ ἐν τέλει τοῦ Β'. βιβλίου· (de perpetuitate fidei eucharisticae) (α).

(α) Ἔν τινι γράμματι τοῦ πατριάρχου Γαβριὴλ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Χρύσανθον φέροντι χρονολογίαν 1784 εἰσὶ γεγραμμένα καὶ τὰ ἑξῆς «ἔθος ἀργαῖον καὶ ἔργον τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας τὸ οἰκουμενικὸν αὐτῆς ἀξίωμα ἐνδεικνυμένην ἀντιλαμβάνεσθαι μὲν προθύμως πρὸς τὰς χρείας τῶν ἁπανταχοῦ ἐκκλησιῶν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἐξομαλίζειν δὲ καὶ διευθύνειν πρὸς τὸ δίκαιον, εἴτι κατὰ παρεκτροπὴν τῶν θείων καὶ ἱερῶν νόμων, καὶ διεστραμμένως ἔρθη γεγενημένον, καὶ τοὺς τῆς τοιαύτης παρανόμου πράξεως ἐργάτας καὶ αὐτουργοὺς τιμωρίαις καὶ παιδείαις ταῖς προσηκούσαις καθυποβάλλειν κτλ.» Ἐν ἄλλῳ δὲ γράμματι ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Προκοπίου ἐκδοθέντι τῷ 1785 φέρονται ταῦτα «ὥσπερ ἐπὶ τῶν στόλων ὁ ἐπὶ τοῦ μεγίστου τῶν πλοίων στόλαρχος, οὐ τῆς ἰδίας μόνης ἐπιμελεῖται εὐπλοίας καὶ σωτηρίας ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὰ παραπλέοντα πλοιάριά τε καὶ ἑρολκάδας διηκνεῖται τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ βοηθείᾳ... ὡσαύτως καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη Ἐκκλησία οὐ μόνον τῶν καθ' ἑαυτὴν φροντίζει παροικιῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς πατριαρχικὰς καὶ ἀρχιεπισκοπικὰς παροικίας προχείρους πάνυ τὰς ἐπικουρίας παρέχεται καὶ ἀντιλήψεις, εἴποτε τύχοιεν αὐτῆς δεηθεῖσαι» κτλ. (κώδιξ τῶν ὑπομνημάτων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς σελ 96 καὶ 98).

(*) Περὶ τοῦ Ἱλαρίωνος τούτου θέλομεν διαλάβει ἀκολούθως ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

ΙΙ.

Ἐπειδὴ οἱ κατὰ καιροὺς ἀρχιεπίσκοποι τῆς Κύπρου, ὄντες καὶ ἐπίτροποι τῶν Χριστιανῶν παρὰ τῇ Ὀθωμανικῇ κυβερνήσει δυνάμει τῶν ὧν λαμβάνουσι βασιλικῶν διπλωμάτων (Βερατίων), λαμβάνουσιν ἐνεργὸν μέρος καὶ εἰς τὴν διεξαγωγὴν πολιτικῶν τῆς νήσου ὑποθέσεων, διὰ τοῦτο πολλάκις ψήφῳ κοινῇ τοῦ ποιμνίου αὐτῶν ἀπεδήμουν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν ὑψηλὴν Πύλην παριστάμενοι ἀνέφερον αὐτῇ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων τῆς νήσου καὶ ἐζητοῦντο παρ' αὐτῆς ἢ τῶν τυχὸν κακῶς ἐχόντων πολιτικῶν καὶ διοικητικῶν πραγμάτων τὴν διόρθωσιν ἢ τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀρωγὴν αὐτῆς πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν ἐκ τῆς δυστυχίας, ἣν πολλάκις ἔπασχον ὑπό τε τῆς ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων κατ' ἔτος μαστιζούσης τὴν νῆσον πανωλέθρου ἀκρίδος καὶ ὑπὸ τῆς κατὰ καιροὺς ἐπισυμβαινούσης αὐτόθι ἀνομβρίας, ἕνεκα τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ὑπέκυπτον εἰς ὑπέρογκα χρέη, καὶ πολλοὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ζήσωσιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ἀπεδήμουν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ ἔμεινεν ἡ νῆσος τοῦ πλείονος μέρους τῶν κατοίκων αὐτῆς ἔρημος. Περὶ τούτου βεβαιούμεθα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς νήσου, ἥτις ἀναγράφει πλῆθος τοιούτων δυστυχιῶν καὶ ἐρημώσεων ἐπισυμβασῶν κατὰ καιροὺς ἐν τῇ νήσῳ. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς σήμερον ἐσμὲν αὐτόπται καὶ μέτοχοι ὁμοίων δυστυχιῶν ἕνεκα τῆς ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἐπικρατούσης ἐν τῇ νήσῳ ἀνομβρίας.

Κατὰ τὸν ἱστοριογράφον τῆς Κύπρου Κυπριανὸν διὰ τοιαύτας αἰτίας ἐπορεύθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὁ προμνημονευθεὶς Νικηφόρος, οἱ δύο Ἰάκωβοι, ὁ Γερμανὸς ὁ Β'. ὁ Σίλβεστρος, ὁ Φιλόθεος δίς, ὁ Παΐσιος καὶ ὁ Χρύσανθος, καὶ πολλάκις εἰσηκούσθησαν καὶ βοηθείας ἠξιώθησαν. Ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐξ αἰτίας κακεντρεχῶν τινων Κυπρίων καὶ φυλακὰς καὶ ἐξορίας ὑπέμειναν διὰ τὴν πατρίδα καὶ τὸ λογικὸν αὐτῶν ποίμνιον. Ἐπειδὴ δὲ περί τινων ἐξ αὐτῶν διαλαμβάνει ἐν ἐκτάσει ὁ Κυπριανός, μεταφέρομεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα.

Τῷ 1730 κοινῇ ψήφῳ τοῦ λαοῦ ἔπλευσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρχιερέων ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίλβεστρος διὰ πρόσκλαυσιν εἰς τὸν βεζύρην περὶ τῶν δυσκαπαντήτων χρεῶν τοῦ τόπου. Ἀγνοοῦμεν δὲ τίνος ἕνεκεν ἡ κυβέρνησις τότε δυσμενῶς διατεθεῖσα πρός τε τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐξώρισεν αὐτὸν καὶ τὸν Κυτίου Ἰωαννίκιον εἰς Ἀβρὰτ-ὀτασί· οἱ δὲ Πάφου Ἰωακεὶμ καὶ Κυρηνίας Νικηφόρος ἀθωωθέντες ἐπανῆλθον εἰς Κύπρον, μετ' ὀλίγον δὲ ἐλευθερωθέντες καὶ οἱ ἐξόριστοι ἐπανέλαβον τοὺς ἑαυτῶν θρόνους.

Καὶ ἐπὶ τοῦ διαδεξαμένου τὸν Σίλβεστρον Φιλοθέου ἔπασχεν ἡ νῆσος ὑπὸ τῆς χρηματικῆς ἀπληστίας τῶν διοικητῶν αὐτῆς· διὸ καὶ αὐτὸς μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν τῷ 1744 ἔπεισε τὴν κυβέρνησιν νὰ ἀνακουφίσῃ τοὺς πτωχούς, ἐλαττοῦσα κατὰ μέγα

διαδεδόσθαι ἢ μὴ διαδίδοσθαι ρητῇ τινι τελεταρχικῇ τάξει, ἢ ἀναγκαίαν μὴ εἶναι τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱεραρχίᾳ, ἢ τὴν ἱερωσύνην χωρὶς ἐπισκόπου χειροτονίας τελεῖσθαι μόνῃ ψήφῳ ἢ ἐκλογῇ λαοῦ καὶ κλήρου, τοὺς τοιούτους αἱρέσεως ὑποδίκους κρίνεσθαι ὡς καὶ τὴν ἀρχαίαν τῶν ἁγίων ἀποστόλων παράδοσιν καταλύοντας, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διακόσμησιν ἀνατρέποντας

Ἐκ τοῦ γ'. Περὶ τοῦ ἁγίου Μύρου.

Εἴτις ἄρα τὸ ἱερώτατον χρῖσμα μὴ ἐν κυρίως ὁμολογῇ τῶν ἑπτὰ μυστηρίων ἐκ παραδόσεως τῶν Ἀποστόλων ἀπὸ τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ νομοθετηθέν, χάριν τε προσφάτως καὶ ἁγιασμὸν ἴδιον ἐκ τούτου τοῖς χριομένοις προσνέμεσθαι διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς χαρακτῆρα βασιλικοῦ νοητοῦ ἀξιώματος, σφραγίζοντα εἰς κληρονομίαν οὐρανίου βασιλείας, ἔτι τε εὐρωστίαν, καὶ ἀνδρείαν κατὰ τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, καὶ ὁσμὴν εὐοδίας τῷ Θεῷ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις, ὁ τοιοῦτος τὴν ὁλοκληρίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακοσμήσεως ἀναιρεῖ, ἣν ἡ σοφία οἰκοδομοῦσα τὸν ἑαυτῆς οἶκον διὰ τῶν ἑπτὰ στήλων προεδήλωσε, καὶ ὁ πάλαι νόμος διὰ τῆς ἑπταφώτου λυχνίας καὶ ἄλλων τύπων ἐν τῷ ναῷ προεικόνισε.

Ἐκ τοῦ δ'. Περὶ νηστείας.

Διὸ καὶ ἡμεῖς τοῖς τῆς ἁγίας ἐν Γάγγρᾳ συνόδου νενομισμένοις ὁμοφρονοῦντες συναποφαινόμεθα, εἴτις διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἐν τῇ Κυριακῇ νηστεύει, ἢ χωρὶς σωματικῆς ἀνάγκης τὰς παραδεδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινὸν φυλασσομένας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραλύει, ἀνάθεμα ἔστω

Ἐκ τοῦ ἑ. Περὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος.

Εἴτις οὖν τὸ ἰσάγγελον τῶν μοναχῶν καταγινώσκει πολίτευμα, καὶ τὰς αὐτῶν συνθήκας τε καὶ ἐπαγγελίας ἐφευρέματα βλασφημήσει τοῦ Σατανᾶ, εἴτε παρθενίαν καὶ ἁγαμίαν, εἴτε πτωχείαν καὶ ἀκτημοσύνην ἑκούσιον, εἴτε ὑψοποιὸν ταπείνωσιν καὶ ὑπακοήν, εἴτε τὴν περὶ τὸ ἔνδυμα καὶ τροφὴν σκληραγωγίαν, ἀγρυπνίας τε καὶ γαμοκοιτίας, καὶ ὅσα τοιαῦτα, αὐτὸς ἑαυτὸν φιληδονίας, τρυφηλῆς τε καὶ ἐμπαθοῦς βιοτεύσεως χαρακτῆρα κεκαυτηριασμένον συνίστησιν· αὐτὸς ἑαυτῷ τε ἐκ παραλλήλου, ἢ καὶ ἐνδικώτερον ἐπισπάσασθαι τὸ ἀνάθεμα, ὅπερ ἡ ἁγία ἐν Γάγγρα σύνοδος τοῖς ἐν παρθενίᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ, τοῖς ἐν γάμῳ καὶ βρωμάτων ἐλευθερίᾳ χρωμένοις δι' ὑπερηφανίας καὶ κεκαυτηριασμένην ὄντως συνείδησιν ἐκφαυλίζουσιν ἀπεβρόντησεν.

Ἐκ τοῦ ς'. Περὶ τῆς τῶν ἁγίων προσκυνήσεως, καὶ πρεσβείας.

Ὥστε τοὺς τὴν δουλικὴν τῶν ἁγίων προσκύνησιν ἀθετοῦντας, καὶ τὰς αὐτῶν ὑπὲρ τῶν ἱκετευόντων πρεσβείας διαβάλλοντας, καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων τε καὶ ἱερῶν σκευῶν, οὐδὲν ἧττον καὶ ἡμεῖς ἀθετοῦμεν καὶ ἀποστρεφόμεθα ἢ τοὺς πρώην ἁγιομάχους, καὶ ταῖς ἀραῖς τῆς Ζ'. συνόδου ὑπευθύνους, καὶ τῶν πατρικῶν παραδόσεων ἀνακηρύττομεν ἅμα ἐχθρούς, καὶ τῆς τῶν ὀρθοδόξων ὁμηγύρεως ἐκκηρύττομεν.

Ἐκ τοῦ Ζ'. Περὶ μνημοσύνων τῶν κεκοιμημένων.

Ἐξ ὧν θαρροῦντως ἀποφαινόμεθα, ὅτι οἱ τὰς ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει καὶ μετανοίᾳ κεκοιμημένων γινομένας εὐποιίας τε καὶ προσφορὰς, καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις ἀναιροῦντες, καὶ τὰς ἐν στερήσει τε καὶ ἀναβολῇ τῆς μακαριότητος ὀδυνηρῶς ἐχούσας ψυχὰς ὠφελεῖν ταῦτα εἰς ἄνεσιν καὶ περικοπὴν τῆς ἀναβολῆς ἀπαρνούμενοι, ἀλλότριοι τωόντι τῆς τῶν ὀρθοδόξων μερίδος κρινέσθωσαν, καὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ πατρικῶν παραδόσεων παραβάται.

Ἐπίλογος.

Αὕτη ἡ ὀρθόδοξος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πίστις, ταύτης ὑπερασπίζουσι καὶ οἱ τετραμερεῖς τῶν παναγιωτάτων τῆς Ἀνατολῆς Πατριαρχῶν προσκυνητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν Θρόνοι. Ὁ Κωνσταντινουπόλεως δηλαδή, ὁ Ἀλεξανδρείας, ὁ Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ἱεροσολύμων. Ταύτην καὶ τὰ λοιπὰ τῆς οἰκουμένης ἔθνη ἡμῖν συγκοινωνοῦντα καθομολογοῦσιν, ἐν πρώτοις ἡ μεγαλοπρεπεστάτη τῶν Μοσχοβιτῶν βασιλεία, τῆς εὐρυχωροτάτης Ρωσσίας οἱ λαοί· Βουλγαρίας καὶ Σερβίας, τῆς τε ἄνω καὶ κάτω Μυσίας, Ἠπειρῶται, Ἄραβες, Αἰγύπτιοι, ἢ ἵνα μὴ τὰ λοιπὰ τῆς Ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης οὐκ εὐαριθμητα ἔθνη καταλέγωμεν, συλλήδδην εἰπεῖν πάντες οἱ τὴν Ζ'. οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἀποδεχόμενοι καὶ σεβόμενοι, ταύτην ἀπαράτρωτον καὶ ἀπαραχάρακτον μέχρι τοῦ νῦν διετήρησε Θεοῦ εὐδοκίᾳ καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγία τῶν Κυπρίων Ἐκκλησία. Αὕτη ἡμῖν καὶ πᾶσιν ἡ ὁμολογία γένοιτο εἰς σωτηρίαν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος αἰώνιον. Ἀμήν.

Ἐν τῇ Λευκωσίᾳ θ'. μεσούσης Νοεμβρίου, ἔτους αχξη: Ἰνδικτιῶνος Ζ'.»

μέρος τὸν ὑπὸ τῶν ἐξουσιαστῶν ἀπαιτούμενον φόρον. Ἀλλ' ἐν τούτῳ ὑπὸ κακοτρόπων τινῶν φυγάδων Κυπρίων Ὀθωμανῶν καὶ Χριστιανῶν διαβληθεὶς εἰς τὸν μέγαν βεζύρην ἐστάλη εἰς Κύπρον σιδηροδέσμιος καὶ εἰς φυλακὴν ἐμβληθεὶς ἀπῃτεῖτο ποσόν τι χρημάτων, ὅπερ ἔλαβε κατὰ προαίρεσιν μὲν παρὰ τῶν Χριστιανῶν τῆς νήσου (ἴσως δι' ἔξοδα τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποδημίας) ἀλλ' ἄνευ βασιλικοῦ φιρμανίου, διὸ καὶ ἐξώσθη τοῦ Θρόνου διὰ βασιλικοῦ προστάγματος, ἀντεισήχθη δὲ ἀντ' αὐτοῦ ἐπείσακτος εἰς τὸν Θρόνον φερώνυμός τις ἱερομόναχος Νεόφυτος Γαλισιωντζόγλους, ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν εἰρημένων τυχοδιωκτῶν Κυπρίων καὶ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως βίᾳ τῶν κρατούντων χειροτονηθείς. Τούτον ἐλθόντα εἰς Κύπρον ἄνευ ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων, ὡς ἐπιβατικῶς εἰσπηδήσαντα εἰς τὴν ποίμνην οὐδεὶς ἀνεγνώρισεν ὡς ἀρχιεπίσκοπον, οἱ δὲ ἐν τῇ νήσῳ μητροπολῖται σύνοδον τοπικὴν συγκροτήσαντες καθεῖλον τὸν ἐπιβάτην κανονικῶς, τὸ αὐτὸ δὲ ἔπραξε καὶ ἡ μεγάλη ἐκκλησία κατόπιν· διὸ ὑπ' ἀδημονίας καταληφθεὶς μετ' ὀλίγον ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν. Ἀνεκλήθη δὲ πάλιν εἰς τὸν θρόνον ὁ γνήσιος τοῦ ποιμνίου ποιμήν, ὁ πολυπαθὴς Φιλόθεος ὅστις καὶ πάλιν ἐπέστειλε τοὺς τρεῖς μητροπολίτας μετὰ καὶ ἄλλων Κυπρίων εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ πρόσκλαυσιν. Οὗτοι τῇ συμπράξει πολλῶν αὐτόθι φίλων τοῦ Φιλοθέου κατέπεισαν τὸν βεζύρην νὰ ἐλαττώσῃ σημαντικῶς τοὺς ἐτησίους φόρους τῶν Χριστιανῶν τῆς νήσου· συγχρόνως δὲ ἔλαβον καὶ οἱ τέσσαρες ἀρχιερεῖς φιρμάνιον παρὰ τοῦ βεζύρου, δι' οὗ ἀνεγνωρίζοντο ἔφοροι καὶ ἐπίτροποι τῶν Χριστιανῶν τῆς νήσου, ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι ἀμέσως εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλην εἰς πᾶσαν περίστασιν ἐλευθέρως.

Περὶ δὲ τὸ 1755 ὁ ἀοίδιμος Φιλόθεος κατώρθωσε νὰ ἐκδοθῇ βεζυρικὸς ὁρισμὸς περὶ τοῦ φόρου τῶν ἐν Κύπρῳ μοναστηρίων καὶ μοναχῶν ἵνα τοῦ λοιποῦ εἰσπράττωσιν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ δίδωσιν εἰς τὸν κατὰ καιρὸν διοικητὴν κατ' ἔτος τέσσαρας χιλιάδας γρόσια καὶ οὐδὲν πλέον.

(ἀκολουθεῖ).

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 318).

Ἰανουαρίου 30 διήκουσα τὴν θείαν λειτουργίαν εἰς τὸν περικαλλέστατον ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἔνθα ἱερούργει ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὑπὲρ τῶν σχολείων τῆς ὁμογενοῦς Κοινότητος μεθ' ἁπάσης τῆς δυνατῆς μεγαλοπρεπείας. Τοῦ ναοῦ τούτου τὸ ἱερὸν στεγάζουσι τρεῖς θόλοι, ὧν ὁ μεσαῖος, μεγαλείτερος τῶν δύο παρακειμένων, ἐπιστηρίζεται ἐπὶ τεσσάρων ἐσοχῶν, τῶν ὁποίων αἱ πρὸς ἀνατολὰς δύο φέρουσιν ἀνὰ ἕνα Εὐαγγελιστήν. Ἡ ὑπὸ τὸν θόλον τοῦτον μεσαία ἀχυβάς, ἀρχομένη ἀπὸ τῶν κάτω, ὑψοῦται μέχρι τοῦ θόλου ἀκριβῶς καὶ φέρει ἐν τῷ μέσῳ πέντε παράθυρα, ὑπὸ τὰ κάτω τῶν ὁποίων σχηματίζεται ἐσοχὴ ἱεροπρεπής, ἐν ᾗ ὑπάρχει τὸ τὰ ἐμβλήματα τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου φέρον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου σύνθρονον.

Ἐκ τῶν ἐμβλημάτων τούτων ἐξέρχονται πρὸς τὰ κάτω ἀκτινοειδῆ ἐπίχρυσα φυλλώματα· εἰς τὸ ἐν εἶδει δὲ Ἑλληνικῆς σημαίας κομψῶς κεχρωματισμένον σύνθρονον φέρουσιν ἐξ μεγαλοπρεπεῖς ἡμικυκλοειδεῖς βαθμίδες. Ἡ Ἁγία Τράπεζα ἐφ' ἧς ἵσταται τετράστηλον κουβούκλιον ἐπίχρυσον, ἀνυψοῦται ἐπὶ τετραγώνου διβάθμου ὑψώματος. Ἐπὶ τῶν πέντε παραθύρων, περὶ ὧν εἴπομεν, ὑπάρχουσιν ἄλλα τόσα ἐλλειψοειδῆ ἀμέσως ἄνωθεν τοῦ διαζώματος, τοῦ χωρίζοντος τὴν ἀχυβάδα ἀπὸ τὸν θόλον· πλαγίως δὲ αὐτῶν ἄλλα δύο ἐπιμήκη, ὑφ' ἃ ὑπάρχουσιν αἱ ἄλλαι Ἁγ. Τράπεζαι καὶ αἱ προθέσεις, αἵπερ κλείονται διὰ θυρωμάτων καρυΐνων.

Ὑπὸ τὸ τόξον τῆς μεγάλης ἀχυβάδος ὑπάρχει ἀμέσως ἐζωγραφημένος ὁ παντεπόπτης ὀφθαλμὸς καὶ ἐντὸς ἐρέβους τὰ οὐράνια σώματα ὡς φωτειναὶ σφαῖραι· εἰς δὲ τὸ κέντρον τοῦ θόλου ὑπάρχει τὸ πανάγιον Πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς, ἐκ τοῦ ῥάμφους τῆς ὁποίας ἐκπέμπονται ἀκτῖνες.

Τὸ διαχωρίζον τὸ καθολικὸν ἀπὸ τὸ ἅγιον βῆμα τέμπλον εἶνε καλλιμάρμαρον καὶ φέρει δέκα ὅλας μεγάλας εἰκόνας, ἀνὰ δύω ἑκατέρωθεν τῆς ὡραίας πύλης καὶ ἀνὰ τρεῖς εἰς τὰ παρακείμενα τμήματα (πόστας). Ἄνωθεν τῶν ἓξ ἐπιχρύσων ῥαβδωτῶν μαρμαρίνων στυλίσκων τῶν δρυφάκτων (τοῦ τέμπλου) σχηματίζεται ἐξοχὴ ἡ γρυπὶς κεχρυσωμένη, φέρουσα ἀνθοφοροῦσαν ἄμπελον καὶ ἄνωθεν αὐτῆς τρίγωνον ἐστεμμένον ὑπὸ κισσοσστολίστου χρυσοῦ στεφάνου. Δύο διαιρέσεις ἄνωθεν τοῦ τριγώνου φέρουσιν ἀγγέλους σαλπίζοντας· ἑκατέρωθεν δὲ ὑπάρχουσιν ἄλλαι τέσσαρες ἀνὰ δύο, φέρουσαι ἑκάστη ἀνὰ ἕνα τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν. Ἄνωθεν τῆς ζώνης ταύτης ὑπάρχουσιν αἱ μικραὶ εἰκόνες τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν καὶ ἄνωθεν αὐτῶν χρυσοῦν γρυπίδωτὸν διάζωμα διὰ χρυσῶν φυλλωμάτων κεκοσμημένον. Τοῦ διαζώματος τούτου ἄνωθεν ὑπάρχει ἄλλο τρίγωνον μέγα χρυσᾶς ἐκπέμπον ἀκτῖνας καὶ φέρον τὸ παντέφορον ὄμμα ἐντὸς αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ τριγώνου ὑπάρχει ὁ ἐσταυρωμένος καὶ παρὰ τὰς πλευρὰς ἡ θεία Μήτηρ καὶ ἡ ἠγαπημένος Μαθητής. Ἄνωθεν τοῦ Σταυροῦ ὑπάρχει ἀψὶς καὶ ἐπὶ τοῦ προμετώπου αὐτῆς ἀπομίμημα ταινίας, ἐν ᾗ ἀναγινώσκει τις τὸ «χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.» Πρὸς τὰ ἄκρα τῆς ταινίας ὑπάρχουσιν ἐντὸς νεφῶν οἱ ἀρχάγγελοι, ἐκ δεξιῶν μὲν ὁ κρινοφόρος Γαβριήλ, ἐξ ἀριστερῶν δὲ ὁ σαλπιγγοφόρος Μιχαήλ, οἵτινες δεικνύουσι διὰ τοῦ δακτύλου τῆς ἄλλης χειρὸς τὴν ἐπιγραφήν. Ἄνωθεν τῆς ταινίας σύρονται μικρὰ διαζώματα (κορνίζαι) καὶ εἰς τὸ ἐμβαδὸν αὐτῶν διαζωγραφοῦνται πέντε ὅσιοι, πέντε ἱεράρχαι καὶ πέντε μάρτυρες. Τούτων ἄνωθεν φέρεται ἐπὶ ἄλλων δύω μεγάλων διαζωμάτων τὸ ἀνατολικὸν ἡμικύκλιον ὅμοιον καθ' ὅλα πρὸς τὸ ἀπέναντι αὐτοῦ δυτικόν. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀνατολικοῦ ἐντὸς στεφάνου ὑπάρχει γεγραμμένον τὸ «χαῖρε, Γέρουρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν», ἐπὶ δὲ τοῦ δυτικοῦ ἐντὸς ἑτέρου στεφάνου τὸ «Τὸ Στερέωμα τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων κτλ.», ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν γάστραι ἀνθοφοροῦσαι καὶ παραπετάσματα κάτωθεν κρεσσωτά, ἅπερ ἐπεκτείνονται εἰς τὴν ὅλην τετράπλευρον περιφέρειαν τοῦ θολοειδοῦς σανιδώματος, δυσκόλως διακρινομένου ἐκ τῶν διαφόρων βαφῶν καὶ τῶν ἐπιχρύσων κοσμημάτων.

Δέκα καὶ ἓξ στιλπναὶ καὶ πολύφλεβοι στῆλαι, σχηματίζουσαι δύο παραλλήλους σειράς, διαιροῦσι τὸν ναὸν εἰς τρία τμήματα καὶ φέρουσιν ἐφ' ἑαυτῶν τὸν γυναικωνίτην· τούτων αἱ τέσσαρες, αἱ τὰς γωνίας τοῦ παραλληλογράμμου κατέχουσαι, ἀποτελοῦνται ἐκ τετρακιονίων συμπλεγμάτων καὶ δὲν εἶνε μαρμάρινοι, ἀλλὰ κτισταὶ μὲ ἐπίχρισμα πανόμοιον καὶ λίαν δυσδιάκριτον ἀπὸ τὸ φυσικὸν χρῶμα τῶν μαρμαρίνων. Ἐκ δεξιῶν ἐπὶ τῆς τρίτης στήλης στηρίζεται ὁ πατριαρχικὸς θρόνος καὶ ἀντικρυ αὐτοῦ ἐξ ἀριστερῶν ἐπὶ μὲν τῶν δύο ἀπέναντι στηλῶν, τῆς δευτέρας καὶ τρίτης, ἄλλοι δύο μικροὶ θρόνοι διὰ τοὺς ἐπισκόπους ἢ τοὺς προξένους, ἐπὶ δὲ τῆς τετάρτης στηριζόμενος ἀνυψοῦται ὁ ἐκ λαμπροῦ μαρμάρου ἱερὸς ἄμβων.

Ὁ ναὸς φωτίζεται δι' ὀκτὼ μεγάλων παραθύρων καὶ διὰ τῶν πέντε θυρῶν. Τὸ ὅλον μῆκός του εἶνε ποδ. 170, τὸ δὲ πλάτος ποδ. 88. Δώδεκα μεγάλαι νανδῆαι ἐκ λευκαργύρου κρέμανται ἔμπροσθεν τῶν 12 εἰκόνων τῶν δρυφάκτων (τέμπλου) καὶ δώδεκα μικρότεραι ἀργυραῖ διαφωτίζουσι τὸ ἐμβαδὸν μετὰ πέντε πολυελαίων, ὧν οἱ τρεῖς εἰς τὸ καθολικὸν καὶ ἀνὰ εἷς εἰς τὰ παρακείμενα τμήματα.

Ὁ γυναικωνίτης ἔχει δύω παράθυρα πρὸς δυσμὰς καὶ ἐν τῷ μέσῳ θύραν ἀκριβῶς ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ νάρθηκος, πρὸς βορρᾶν καὶ νότον τῆς ὁποίας ἔξωθεν ὑπάρχουσι δύω μικραὶ θύραι φέρουσαι εἰς τὸν γυναικωνίτην καὶ εἰς τὰ κωδωνοστάσια. Αἱ εἰς τὸν γυναικωνίτην φέρουσαι κλίμακες ἀριθμοῦσιν 60 ὅλας βαθμίδας καὶ φωτίζονται διὰ δύω στρογγύλων παραθύρων· δὲν φέρει δὲ τὰ συνήθη καράσια, ἀλλὰ διακοσμεῖται καὶ διαχωρίζεται ἀπὸ 17 ἀψίδας, αἵπερ φέρουσιν ἐπίχρυσα κοσμήματα καὶ μεταξὺ ἀνὰ ἕνα Ἀπόστολον. Τὰ μεγάλα παράθυρα τοῦ γυναικωνίτου καὶ τὰ τοῦ ναοῦ (ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ βήματι καὶ τῶν κλιμάκων) συμποσοῦνται εἰς 19. Κατὰ μέτωπον τοῦ ναοῦ μεταξὺ τῶν δύω κωδωνοστασίων ὑπάρχει μέγα ὡρολόγιον, ὅπερ σημαίνει τὰς ὥρας.

Ὁ χῶρος τῆς αὐλῆς εἶνε εὐρὺς καὶ ἅπασαι αἱ εἰς τὰς δύω πλευράς, νότιον καὶ βόρειον, οἰκοδομαὶ (ἢ ὡκέλαι) εἶνε κτήματα τοῦ ναοῦ χάρις εἰς τὴν γενναιόδωρον πρόνοιαν τοῦ εὐεργέτου τῆς Ἑλληνο-Αἰγυπτιακῆς Κοινότητος ἀειμνήστου Τοσίτσα καὶ ἐνοικιάζονται πρὸς ὄφελος τοῦ ναοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ διατηρουμένων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, ἅπερ κεῖται εἰς τὴν ὄπισθεν τοῦ ναοῦ ἀνατολικὴν πλευράν.

Οἱ μαθηταὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων τῆς ὁμογενοῦς Κοινότητος εἰσὶν οἱ πάντες 481 καὶ διδάσκονται ὑπὸ ἐννέα φιλοπόνων καὶ ἀξιοτίμων φιλογενῶν καθηγητῶν τὰ Ἑλληνικὰ μέχρι τῆς πρώτης τάξεως τοῦ γυμνασίου, τὰ μαθηματικὰ κτλ. τά Ἀραβικά, Γαλλικὰ καὶ Ἰταλικά.

Εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον φοιτῶσιν 150 μαθήτριαι διδασκόμεναι ὑπὸ δύω Ἑλληνίδων Ἑλληνικὰ καὶ ὑπὸ μιᾶς Γαλλίδος Γαλλικά.

Τῆς καθ' ἡμέραν αὐξανομένης Ἀλεξανδρείας ὁ σημερινὸς πληθυσμὸς εἶνε κατὰ τὰς τελευταίας ἀκριβεῖς καταμετρήσεις 238 890, ἐξ ὧν αἱ 25 (λέγουσιν) εἶνε Ἕλληνες, οἱ δὲ ἄλλοι Τοῦρκοι, Ἄραβες, Ἀρμένιοι, Σύριοι, Μελιταῖοι, Ἰταλοί, Ἑβραῖοι καὶ διάφοροι ἄλλοι Εὐρωπαῖοι. Ὁ εἰς ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον διεσπαρμένος Ἑλληνισμὸς φθάνει τὰς 50,000, ἐξ ὧν αἱ 25 παραμένουσιν, ὡς εἴπομεν, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἐν τῷ οὐκ εὐκαταφρονήτῳ τούτῳ ὁμογενεῖ πληθυσμῷ ἀριθμοῦνται οἱ ἐπισημότεροι ἐμπορικοὶ οἶκοι, ὁποῖοι εἰσὶν ὁ τοῦ ἀξιοτίμου Ι. Ἀντωνιάδου, ὁ τῶν Γεωργαλάδων, ὁ τοῦ Κανέλη, ὁ τῶν Χορέμη, ὁ τῶν Νοταράδων, Νικολοπούλων, Ράλλιδων κλ. καὶ ὁ τοῦ φιλογενεστάτου, πολυτίμου Ἕλληνος καὶ θερμοῦ πατριώτου κ. Γ. Ἀβέρωφ, περὶ οὗ δύναται τις πεπαρρησιασμένῳ τῷ προσώπῳ νὰ λέγῃ Πολλοὶ ἐποίησαν ἔλεος, πολλοὶ ἠγάπησαν καὶ εὐηργέτησαν τὴν τάλαιναν πατρίδα, σὺ δέ, ὦ Γ. Ἀβέρωφ, ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερήφανος πάντας, διὰ τὰς πρὸς τὴν ὅλην πατρίδα γενομένας εὐεργεσίας σου. Ἂν ὑποτεθῇ ὅτι θὰ ἠρωτώμεθα παρά τινος τί θὰ ἐπεθυμοῦμεν νὰ πολλαπλασιασθῇ περισσότερον τῆς παρὰ τὸ χείλος τῆς θαλάσσης κειμένης ἄμμου, θὰ ἀπαντῶμεν δισταγμοῦ ἄνευ: φιλογενεῖς καὶ φιλάνθρωποι Γ. Ἀβέρωφ!! ὧν μέλημα ἄπαυστον νὰ ἦνε τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ πρόοδος τοῦ πολλαχῶς ὑπισθοδρομημένου Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἐπειδὴ ἡ ἀπὸ μέρους ἡμῶν ἀρίθμησις τῶν εὐεργετημάτων τοῦ ἀρίστου Ἕλληνος καὶ μιμητοῦ τῶν ἀειμνήστων Ζωσιμάδων καὶ Καπλανῶν εἶνε δυνατὸν νὰ διαταράξῃ τὴν χολὴν τινων καὶ νὰ νομισθῶμεν ὡς ἀπὸ σκοποῦ τὰ εὐεργετήματα τοῦ μεγαλοψύχου ἀνδρὸς μεγαλοποιοῦντες, μεταφέρομεν τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ ἑπόμενα ἐκ τῆς « Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων», ἐκ τῶν «Ἡμερησίων νέων » τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἐκ τοῦ « Νεολόγου» τῆς Κων)λεως μετὰ τῆς παρὰ τοῦ ἔθνους ἡμῶν παμποθήτου εἰκόνος αὐτοῦ.

«Ἀνηγγέλθη τηλεγραφικῶς ἐξ Ἀλεξανδρείας ὅτι ὁ κ. Γεώργιος Ἀβέρωφ προσφέρει διακοσίας χιλιάδας δραχμῶν πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Σχολείου τῶν τεχνῶν ἐν Ἀθήναις. Ἐπιθυμία καὶ ὅρος τοῦ δωρητοῦ εἶνε ὅπως τὸ ἵδρυμα τοῦτο ὀνομασθῇ « Μετσόβιον,» διότι τέκνον τοῦ Μετσόβου εἶνε καὶ ὁ κ. Γ. Ἀβέρωφ καὶ οἱ ἀοίδιμοι Στουρνάρης καὶ Τοσίτσας, οἱ συνεισενεγκόντες εἰς τὴν ἀνίδρυσιν αὐτοῦ.» (Ἐκ τῆς Ἐφ. τῶν συζ. ἀριθ. 355).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ Ο ΕΚ ΜΕΤΣΟΒΟΥ.

Ἐὰν ὁ τύπος προώρισται διερμηνεὺς πιστὸς τῆς κοινῆς γνώμης—ἤτις σπανίως ἀπατᾶται εἰς τὰς καθόλου κρίσεις της — τὰ «Ἡμερήσια Νέα», ἐφημερὶς ἐξόχως Ἑλληνική, ὀφείλουσι νὰ διερμηνεύσωσι τὸ αἴσθημα τῆς βαθείας τοῦ Πανελληνίου εὐγνωμοσύνης, ἀναμεμιγμένης μετ' ἀγαλλιάσεως καὶ ὑπερηφανείας, πρὸς τὸν ἀληθῆ πατριώτην, πρὸς τὸν μέγαν τῆς πατρίδος καὶ τοῦ πένητος εὐεργέτην, τὸν Μετσοβίτην Γεώργιον Ἀβέρωφ, καὶ τὸ καθῆκον τοῦτο ἀσμένως ἐπιτελοῦσι σήμερον. Συναισθανόμενος τὰ ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ ὡς ἀνθρώπῳ τε καὶ πολίτῃ καθήκοντα ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ, γνήσιος Ἠπειρώτης καὶ ἀληθὴς Χριστιανός, δὲν ἐπιδιώκει δόξαν ματαίαν καὶ τρυφὰς καὶ ἐπιδείξεις καὶ κόμπον καὶ παράσημα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ· ἀλλὰ τὸν πολὺν πλοῦτον, ὃν ἐκτήσατο ἐντίμως καὶ ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου του,

θεωρεῖ οὐχὶ κτῆμα ἴδιον ἀλλὰ τῆς πατρίδος, τῶν παλαιπωρουμένων.

Μεταβῶμεν νοερῶς εἰς Μέτσοβον· εἶνε πρωΐα.

Οἱ κάτοικοι συνωθοῦνται ἐντὸς περικαλλοῦς ναοῦ, ἀκροώμενοι τῆς θείας λειτουργίας. Οἱ ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου μνημονεύουσιν ὑπὲρ τῶν κτιτόρων τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλ' εἰς τὸ πρόσωπον ἑκάστου τῶν συνεκκλησιαζομένων διαλάμπει ἡ χαρά, μάρτυς τῆς πληρούσης τὴν καρδίαν αὐτῶν εὐγνωμοσύνης. Οἱ κτίτορες τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Ὑψίστου, εἶνε εἷς — ὁ συμπολίτης αὐτῶν Γεώργιος Ἀβέρωφ! Καταντικρὺ τοῦ ναοῦ ὑψοῦται κτίριον εὐρύ. Τί τοῦτο; εἶνε παρθεναγωγεῖον καὶ σχολαρχεῖον, ἀνεγειρόμενα δαπάναις Γεωργίου Ἀβέρωφ. Ἐγγὺς αὐτοῦ ἕτερον ὑψοῦται κτίριον. Εἶνε τοῦτο φαρμακεῖον διανέμον τοῖς ἀσθενέσι τῶν κατοίκων δωρεὰν τὰ φάρμακα, ἅπερ ὁ ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Ἀβέρωφ μισθοδοτούμενος ἰατρὸς διώρισεν αὐτοῖς. Ἀλλὰ βλέπωσε συγκεκινημένον, ὦ Ἕλλην ἀναγνῶστα. Καὶ ὅμως ἀς πλησιάσωμεν πρὸς τὸν ὁποῖον μετὰ σεβασμοῦ ἀτενίζουσιν οἱ ἐκ τοῦ ναοῦ ἐξελθόντες Μετσοβῖται. Οὗτοι καθήμενοι ἐπὶ τῶν παραλλήλως ἐν τῷ νάρθηκι κειμένων λιθίνων ἐδωλίων ἀκροῶνται τοῦ ὑπὸ τοῦ Γεωργ. Ἀβέρωφ μισθοδοτουμένου ἱερέως λαλοῦντος περὶ πίστεως, περὶ τῶν μυστηρίων αὐτῆς, καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Γεωρ. Ἀβέρωφ μισθοδοτουμένων διδασκάλων ὁμιλούντων περὶ παιδείας καὶ καθηκόντων. Ἀλλ' ἀϊφνης γίνεται σιγή. Εἰς τὴν γωνίαν τῆς εἰς τὸν ναὸν ἀγούσης ὁδοῦ ἐπεφάνη συνοδεία ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν νεανίας, ὑψηλὸν ἔχων τὸ μέτωπον, κρατεῖ ἀπὸ τῆς χειρὸς καλλιπάρειον νεάνιδα. Τίνες οὗτοι οἱ προσερχόμενοι εἰς τὸν ναόν, ἵνα συνδεθῶσι διὰ τῶν ἀρρήκτων τοῦ γάμου δεσμῶν; διατί δὲ ὁ γάμος τελεῖται οὕτω πανηγυρικῶς ἐν τῷ ναῷ ἐπὶ παρουσίᾳ ὅλων τῶν κατοίκων; Γεώργιος ὁ ἀνήρ, καλλιεργῶν τὸν ἀγρόν του καὶ ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας γηροκομῶν τοὺς γονεῖς· ἡ δὲ νεᾶνις ὀρφανή, ἄπορος, ἐκπαιδευθεῖσα ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ τῷ ὑπὸ τοῦ Γ. Ἀβέρωφ διατηρουμένῳ. Εἰσέρχονται εἰς τὸν ναὸν καὶ ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ τὸν γάμον. Ἕκαστος τῶν κατοίκων προσέρχεται ἵνα δεξιωθῇ τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος. Ἀλλὰ διατί ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις αὕτη ἡ γενική; Πλούσιε ἀέροδίαιτε καὶ μάταιε! ἀποκάλυψον τὴν κεφαλὴν καὶ συναισθάνθητι τὴν σὴν μηδαμινότητα ἀπέναντι τοῦ ἀνδρός, ὅστις κατέστησεν εὐτυχὲς τὸ χαρίεν τοῦτο ζεῦγος, καὶ θαύμασον αὐτόν. Ἡ ἀβρὰ αὕτη νεᾶνις — ἥτις μέλλει νὰ καταστήσῃ εὐδαίμονα τὸν ἐνάρετον γεωργόν, γλυκείας δὲ τὰς ὑπολειπομένας ἡμέρας τοῦ βίου τῶν γεγηρακότων τούτου γονέων,—ἥτις θὰ δώσῃ αὐτῷ βλαστοὺς (καὶ τίς οἶδεν ἂν εἷς τῶν βλαστῶν τούτων δὲν καταστήσῃ ἑαυτὸν χρήσιμον τῇ πατρίδι καὶ τῇ ἀνθρωπότητι, ἠπειρώτης ὤν), ἡ ἀβρὰ αὕτη νεᾶνις εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ προικιζομένη, εἶνε δὲ αὕτη ἡ δωδεκάτη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, διότι δώδεκα νεάνιδας Μετσοβιτίσσας προικίζει οὗτος κατ' ἔτος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ.

Μεταβῶμεν εἰς Ἀθήνας. Πρὸ τοῦ ἀπεράντου τούτου τῶν Μουσῶν τεμένους δύο ὑψοῦνται ἀνδριάντες, Ρήγα τοῦ Φεραίου καὶ Γρηγορίου τοῦ Ε΄. Ἐν αὐτοῖς ἐξεικονίζεται τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Οἱ νέοι σπουδασταί, πρὸς αὐτοὺς ἀτενίζοντες, κύπτουσιν εὐλαβῶς ἀμέσως τὴν κεφαλὴν καὶ συναισθάνονται τὸ μεγαλεῖον τοῦ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος προκινδυνεύοντος· ἐνθουσιῶντες δὲ ἐπαναλαμβάνουσι:

»Τί μᾶς θωρεῖς ἀκίνητος;
Ποῦ τρέχει ὁ λογισμός σου;
Τὰ φτερωτά σου τὰ ὄνει-
[ρα; κτλ.»

Οἱ ἀνδριάντες οὗτοι ἐστήθησαν δαπάναις τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ.

Ἐκεῖ πέραν μέγα ἀλλ' ἡμιτελὲς ὑψοῦται μέγαρον, τὸ μέγαρον τῶν τεχνῶν, τὸ οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τῶν Μετσοβιτῶν Τοσίτσα καὶ Στουρνάρη. Ὁ θάνατος ἀφήρπασεν αὐτοὺς πρὶν ἢ τὸ ἔργον συμπληρωθῇ. Αἱ δαπάναι ὑπερέβησαν πάντας τοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ ὅπως ἀποτελεσθῇ τὸ μέγα τοῦτο κτίριον ἀπαιτοῦνται μυριάδες δραχμῶν, τὰς ὁποίας τὸ πτωχὸν ταμεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ. Ἀλλὰ μὴ θορυβεῖσθε, τέκνα! Ὑπάρχουσι τέκνα τῆς εὐανδρου Ἠπείρου, ἐφάμιλλα τοῦ Τοσίτσα καὶ τοῦ Στουρνάρη. Ὑπάρχει ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ Μετσοβίτης καὶ αὐτός. Ἐπὶ τὰ ἴχνη βαδίζων τῶν μεγάλων ἐκείνων εὐεργετῶν, δὲν ἔχει ἀνάγκην παρακλήσεων. Τὸ αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ, ὁ ζῆλος πρὸς τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἡ εὐγενὴς ἅμιλλα εἰς τὰ πατριωτικὰ ἔργα, ὑπεκκαίουσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Χαίρετε, Μοῦσαι. Τὸ τέμενος ἡμῶν θὰ συμπληρωθῇ μεγαλοπρεπές καὶ ἡ ὀργῶσα Ἑλληνικὴ νεότης δὲν θὰ ἀδικηθῇ. Ὁ πατριώτης, ὁ ἐντίμως καὶ ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου κτησάμενος τὸν πολὺν αὐτοῦ πλοῦτον, ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς γενετείρας πατρίδος διατίθησιν εἴκοσι μυριάδας φράγκων ὑπὲρ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἔργου· μίαν μόνην ζητεῖ χάριν ἀπὸ τῶν πολιτευομένων, — τὸ πολυτεχνεῖον τοῦτο νὰ ἐπονομασθῇ **ΜΕΤΣΟΒΙΟΝ**, ἵνα ὁ Ἠπειρώτης ἐρχόμενος εἰς Ἀθήνας συναισθάνηται, ὅτι εὑρίσκεται ἐν Ἠπείρῳ καὶ ὅτι ἄνωθεν αὐτοῦ περιίπτανται αἱ σκιαὶ τῶν συμπατριωτῶν του, οἵτινες ἠγάπησαν τὴν πατρίδα

Θὰ τῷ ἀρνηθῆτε τὴν χάριν ταύτην ὑμεῖς οἱ ἄρχοντες τῆς ἡμέρας ἤ, διατελοῦντες ὑπὸ τὸ κράτος τῆς συγκινήσεως, θὰ ἐπιτελέσητε αὐτὴν εὐφροσύνως, ἐκτιμῶντες δὲ τὸν ἀκραιφνῆ αὐτὸν πατριωτισμὸν θὰ προτείνητε ἵνα πᾶς Ἠπειρώτης ἅμα πατῶν τὸ ἔδαφος τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ἀνακτᾷ τὸ δικαίωμα τῆς ἰθαγενείας; Τοῦτο τοὐλάχιστον σᾶς ὑπαγορεύει ὁ πατριωτισμός, τὸ καθῆκον.

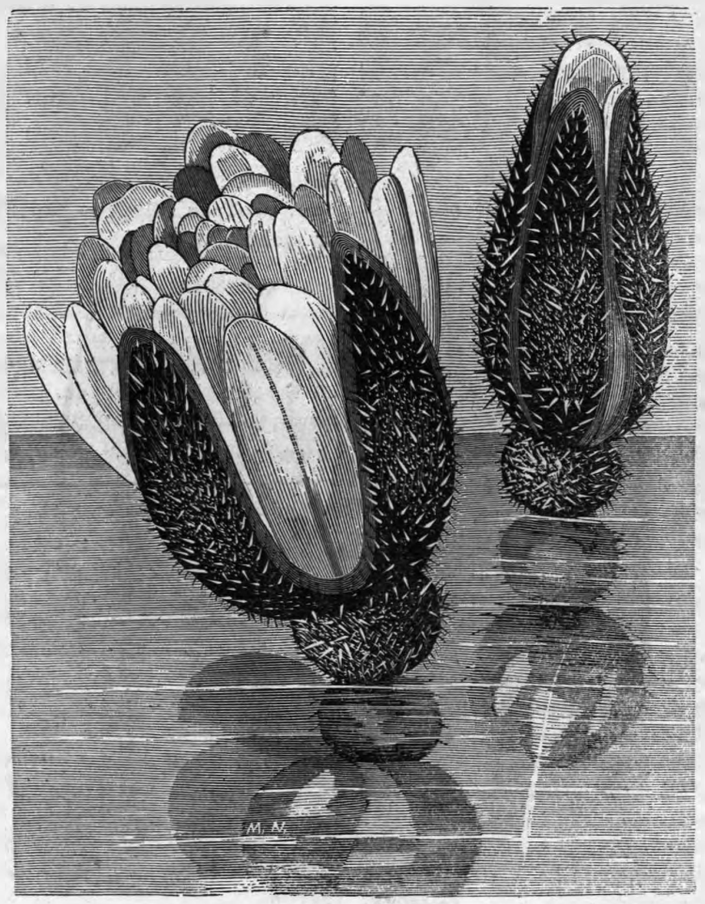

Ἡ Βασίλισσα Βικτώρια.

Δόξα λοιπὸν καὶ τιμὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν γεννῶσαν καὶ ἐκτρέφουσαν τοιαῦτα τέκνα. Ὑμεῖς δὲ οἱ ξένοι, ὅσοι χλευάζετε καὶ κατειρωνεύεσθε ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, ἴδετε τοὺς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν παρελαύνοντας Ἀρσάκην, Ζωσιμάδας, Καπλάνας, Τοσίτσαν, Στουρνάρην, Ζάππαν, Χρῆστον Ζωγράφον, Ἀβέρωφ, καὶ ἂν αἰσθάνησθέ ποτε τὴν ὑμετέραν καρδίαν συγκινουμένην ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἔργοις, ἐπὶ τῇ ἀρετῇ, ἐπὶ τῇ φιλοπατρίᾳ καὶ τῇ φιλομουσίᾳ, ἀποκαλύφθητε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπονείματε τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν πρὸς ἄνδρας, οἵτινες διὰ τῶν ἔργων διδάσκουσι πάντας τὰ [καθήκοντα τοῦ πολίτου πρὸς τὴν πόλιν, τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ εἴπατε ἡ *Ἑλλὰς ἔζησε, ζῇ καὶ θὰ ζήσῃ ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰώνων.*

(Ἡμερήσια Ἀλεξανδρείας ἀριθ. 356).

Πρώτην ἤδη φορὰν λαβόντες ἀλληλογραφίαν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἠπείρου καὶ δὴ ἐκ Μετσόβου, εὕρομεν ἐγκλείστως λόγον ἐκφωνηθέντα τὴν Κυριακὴν τῆς Διακαινησίμου ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε σχολάρχου κυρίου Στέα πρὸς τιμὴν τοῦ Μετσοβίτου Γεωργίου Ἀβέρωφ. Ἀνέγνωμεν τὸν λόγον τοῦτον μετὰ σκιρτώσης ἀληθῶς καρδίας οὐ μόνον διότι ἀκούομεν ἐκ τῶν προπόδων τοῦ Πίνδου ἀντηχοῦντα τὰ πατριωτικὰ ἔργα τοῦ κυρίου Ἀβέρωφ, ἃ δικαίως ἐξυμνεῖ ὁ σχολάρχης Μετσόβου, ἀλλὰ καὶ διότι δίδεται ἡμῖν ἡ εὐάρεστος εὐκαιρία τοῦ νὰ συντελέσωμεν καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς εἰς τὴν διαφήμισιν τῶν ἀγαθοεργιῶν τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τελοῦντες οὕτω τὸν ὀφειλόμενον πρὸς αὐτὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης μας.

Πανθομολογεῖται τῷ ὄντι ὅτι τὸ Μέτσοβον παρήγαγεν ἄνδρας πολλοὺς σπανίας φιλοπατρίας· μεταξὺ ὅμως τούτων διαλάμπει τὸ ἐν μέσῳ τοῦ πανελληνίου πασίγνωστον ὄνομα τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου ἐξεδηλώθη ἡ θαυμασία δύναμις τοῦ κλίματος καὶ τῆς φύσεως τῶν Ἠπειρωτικῶν ὀρέων τοῦ νὰ παράγωσιν ἄνδρας, ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ὁποίων βλαστάνει πατριωτισμὸς ἀκράτητος καὶ ἐνθουσιασμὸς πρὸς τὸ καλὰ πράττειν τοσοῦτος, ὥστε οὐδὲν συμφέρον, οὐδεμία σκέψις δύναται νὰ τὸν καταβάλῃ ἢ ἀναστείλῃ.

(ἀκολουθεῖ).

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑ (Victoria Regia).

Ὀλίγοι τῶν ἀναγνωστῶν μας βέβαια γνωρίζουν τὴν ὕπαρξιν τοῦ περιέργου καὶ μεγαλοπρεποῦς ἐνταῦτῷ ἄνθους, τοῦ ὁποίου τὴν εἰκονογραφίαν καταχωρίζομεν ἄνωθι.

Τὸ φυτὸν τοῦτο ἀνεκαλύφθη τὸ 1837 ὑπὸ τοῦ σὶρ R. Schombergk εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Berbice τῆς Βρεττανικῆς Γουϊάνης καὶ μεταφερθὲν εἰς Ἀγγλίαν ἐπωνομάσθη χάριν τῆς βασιλίσσης Victoria Regia. Ἡ διάμετρος τοῦ ἄνθους εἶνε 14 δακτυλ. καὶ τὸ φύλλον του 5 ποδ. Βλαστάνει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος ὡς ἐπιπλέον σῶμα καὶ τὰ φύλλα του εἶνε τῶν ποικιλωτέρων καὶ ζωηροτέρων χρωμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν φύσιν ἀπήντησέ ποτε.

Τὸ τῆς εἰκονογραφίας εἶνε κατ' ἀντιγραφὴν ἀπὸ κηρίνου, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν εἰς τὴν κατὰ τὸ 1851 ἐν Λονδίνῳ παγκόσμιον ἔκθεσιν, πεπλασμένον ἀπὸ τὴν περίφημον τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας κηροπλάστριαν κυρίαν Peachey.

ΠΕΡΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.

Τὸ ἐμπόριον εἶνε ὁ ἀδιάρρηκτος σύνδεσμος, δι' οὗ ἔρχονται εἰς συγκοινωνίαν τὰ ἔθνη, πολλαχῶς πλουτιζόμενα καὶ προαγόμενα ἐκ τῆς ἀλληλοδιαδόχου μεταφορᾶς καὶ πωλήσεως τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας καὶ τῆς λοιπῆς βιομηχανίας των. Τὸ ἐμπόριον εἶνε τρόπον τινὰ ἡ ψυχὴ παντὸς κράτους, πάσης πόλεως καὶ μάλιστα νήσου. Ἄνευ αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ἐργασθῇ κράτος οὔτε πρὸς ἰδίαν προαγωγὴν οὔτε πρὸς τὴν μερικωτέραν τῶν πολιτῶν του ἀνάπτυξιν. Οἱ ἄνθρωποι ἄνευ συγκοινωνίας δὲν ἤθελον διαφέρει παντάπασιν ἀπὸ τῶν ἀγρίων. Μὲ τὸ ἐμπόριον εἶνε στενῶς συνδεδεμέναι καὶ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι, δι' ὧν προκόπτουσι τὰ ἀνθρώπινα καὶ κατακοσμεῖται ὁ βίος. Πᾶσα χώρα καὶ πᾶσα πόλις ἔχει τὴν ἐμπορίαν της, ἐξ ἧς πλουτοῦσα, καθωραΐζεται, ἀναπτύσσεται καὶ παιδεύεται· πᾶς τέλος πολίτης εἰς αὐτὸ στρέφει τὰ ὄμματα καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐλπίζει νὰ τελειοποιήσῃ ὁπωσδήποτε ἑαυτόν, τοὺς οἰκείους, τὸν οἶκον του, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ὁ ἄξων περὶ ὃν στρέφει πᾶσα ὀρθὴ διάνοια.

Ἅπασαι αἱ πόλεις, ἐν αἷς ἐκαλλιεργήθη τὸ ἐμπόριον, ἀνέδησαν εἰς τὴν ὑψίστην βαθμίδα τῆς εὐκλείας καὶ δόξης. Εἰς τὸ ἐμπόριόν της ὀφείλει ἡ Βαβυλών, ἡ τῆς Σεμιράμιδος ἐκείνη πόλις, τὸν μυθώδη πλοῦτον της καὶ τὴν λαμπρὰν κόσμησίν της ἐκ βασιλικῶν ἀνακτόρων, ἐκ κρεμαστῶν κήπων, ἐκ μεγαλοπρεπῶν ἐφυδατείων οἰκοδομῶν καὶ λοιπῶν λαμπρῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἔργων, καθὼς καὶ ἄλλαι πολλαὶ πόλεις, καὶ εἰς αὐτὸ τέλος ὀφείλει ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνισμὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γραμμάτων, ἐξ ὧν ἀρυόμεθα τὰ νάματα τῆς παιδείας ἡμεῖς οἱ νεώτεροι.

Τὸ ἐμπόριον εἶνε πηγὴ πλούτου καὶ δυνάμεως καὶ λαμπρότητος, ὧν ἀποτέλεσμα εἶνε τὰ ἀγαθὰ καὶ καλὰ τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης.

Πᾶσα πόλις, ἐν ᾗ μετὰ βραδύτητος καὶ ὀλιγωρίας καλλιεργεῖται τὸ ἐμπόριον, τὸ θεμέλιον καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς προόδου, δὲν πράττει ὀρθῶς. Πάντοτε μένει ταπεινὴ καὶ μικρά, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς οὔτε προκόπτουσιν οὔτε διανοοῦνται μεγάλα.

Τὸ τοιοῦτον δὲν χρήζει πολλῆς μελέτης. Ἂς παραδάλῃ τις τοιαύτην τινὰ πόλιν, εἰς ἣν δηλονότι τὸ ἐμπόριον, ὁ τηλαυγὴς οὗτος καὶ κοινωνικὸς ἀστήρ, βαδίζει ὁδὸν σκολιὰν καὶ ὀπισθοδρομικήν, ὁδὸν μὴ συμβιβαζομένην μὲ τὸν προορισμὸν καὶ ἐκπολιτευτικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου, μὲ ἄλλην πόλιν, εἰς ἣν θάλλει καὶ ἀκμάζει τὸ ἐμπόριον, καὶ θέλε: παρατηρήσει ἐναργέστατα τὴν διαφορὰν ὑφ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐπόψεις.

Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ τοῦ ἐμπορίου ὡς κατόπτρου τρόπον τινὰ κοινωνικοῦ θεωρουμένου, ἂς μὴ ἀναμένωμεν οὐδεμίαν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν ἐξ ἐκείνης τῆς πόλεως, ἧς οἱ κάτοικοι ἀμβλυωποῦντες πρὸς αὐτό, δὲν ἐπιμελοῦνται οὔτε ἐργάζονται ἀπὸ κοινοῦ περὶ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπέκτασιν τῶν ἐμπορικῶν των ἐπιχειρήσεων· διότι τά τε ἀγαθά, αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι, αἱ τῶν πόλεων εὐπρέπειαι, καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν πολιτῶν, ἐξ ἧς ἐξήρτηται ἡ τύχη καὶ ἡ ἀναγέννησις τῆς κοινῆς πατρίδος, εἶνε ἀπόρροια τοῦ ἐμπορίου, οὗ ἄνευ ἡ πτωχεία καὶ ἡ δυστυχία, αἱ δύο αὗται μάστιγες τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπιπίπτουσι λάβρως, ἀποκαθιστῶσαι καὶ πόλιν καὶ πολίτας εἰς ἀπόγνωσιν καὶ ἐκνεύρισιν.

Σάμος.— Γ. Ἐλευθεριάδης.

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΗ πρὸς ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ (1).

Ἐκ διαφόρων πηγῶν ἐρανισθεῖσα καὶ διὰ ποικίλων σημειώσεων ἐπαυξηθεῖσα, διδασκομένη ἐν τῷ Φιλεκπαιδευτικῷ Συλλόγῳ «Ὅμηρος»

ὑπὸ

Γ. ΦΡΑΝΤΖΗ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

(συνεχ. ἀπὸ σελ. 238).

Σκέψεις προεισαγωγικαὶ περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς εἰδωλολατρείας.

Ὁ θέλων νὰ ἀνεύρῃ τὴν καταγωγὴν τῆς εἰδωλολατρείας ὀφείλει βεβαίως νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἀρχὴν τῶν παθῶν περὶ δὲ τῆς ἀληθοῦς αἰτίας τῶν δυστυχιῶν καὶ ἐκδιαιτήσεων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μόνον ἐκ τῆς Π. Γραφῆς δυνάμεθα νὰ πληροφορηθῶμεν. Αὕτη καὶ μόνη, τὸ οὐράνιον τοῦτο φῶς, δύναται νὰ διασκορπίσῃ τὸ σκότος, ἐὰν ταύτην καὶ μόνην ἔχωμεν ὡς ὁδηγόν, ἀναγνωρίζοντες συνάμα τὴν ἡμετέραν ἀδυναμίαν καὶ ἀνερηφανίαν· διότι οὕτω καὶ μόνον παύομεν τοῦ νὰ γινώμεθα παίγνιον τῶν ἀδεβαιοτήτων ἡμῶν.

Φρονοῦμεν δὲ περιττόν, φίλοι ἀκροαταί, νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα τὰς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ δοθείσας διδασκαλίας, ὡς πασιγνώστους οὔσας. Ἐκ τῆς Π. Γ., τῆς καθαρᾶς καὶ ἁγίας ταύτης πηγῆς, ἤντλησεν ὁ εὔγλωττος Βοσσουέτος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ ἀθανάτου αὐτοῦ Λόγου περὶ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας. Ἐπ' αὐτῆς καὶ μόνης στηριζόμενος ὁ μεγαλόνους οὗτος ἀνὴρ ἁρπάζει τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἱστορικωτάτην αὐτοῦ γραφίδα καὶ χαράσσει, ταχέως μέν, ὑψίστως δέ, τὴν εἰκόνα τῆς ἡλικίας τοῦ Κόσμου. Ἀλλ' ἀκούσωμεν αὐτὸν τὸν ἴδιον.

» Τὸ πᾶν ἀρχίζει, λέγει, καὶ οὐδεμία ἱστορία ὑπάρχει, ὅσον ἀρχαία καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ἐν ᾗ δὲν ἀπαντᾷ τις ἴχνη προφανῆ τῆς νεότητος τοῦ Κόσμου. Βλέπομεν τοὺς νόμους ἀποκαθισταμένους, τὰ ἤθη ἐξευγενιζόμενα, τὰ Κράτη σχηματιζόμενα, τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐξερχόμενον ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας καὶ ὑπὸ τῆς πείρας διδασκόμενον. Αἱ τέχναι ἐφευρίσκονται, οἱ ἄνθρωποι πολλαπλασιάζονται, ἡ γῆ ἐνοικεῖται, οἱ δὲ κρημνοί, τὰ ὄρη, αἱ θάλασσαι καὶ οἱ ποταμοὶ δὲν γίνονται πλέον ἐμπόδια. Τὰ δάση γίνονται ἀγροὶ ἢ μεταβάλλονται εἰς χωρία, δήμους καὶ πόλεις· ὁ ἄνθρωπος μεταχειρίζεται τὰ μέταλλα καὶ βαθμηδὸν ὑποχείριον ποιεῖ τὴν φύσιν.

» Ἀλλ' ὅσον ἀπεμακρύνοντο οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς αὐτῶν, τοσοῦτο μᾶλλον συνέχεον τὰς παρὰ τῶν προγόνων αὐτοῖς δοθείσας ἰδέας· ἡ δὲ ἀνθρωπίνη διάνοια ἀποκτηνωθεῖσα δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἀναλάβῃ, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤθελον πλέον νὰ λατρεύωσιν ἄλλο τι, εἰμὴ πᾶν τὸ προσπίπτον εἰς τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν, ἡ εἰδωλολατρεία ἐπεξετείνετο καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην.

» Ἐν τούτοις ἰδέα τις σκοτεινὴ τῆς θείας δυνάμεως ἐτηρεῖτο ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῆς ἰσχύος, καίτοι συγχεομένη μετὰ τῶν ἐκ τῶν αἰσθήσεων προερχομένων εἰκόνων, διότι ἐλάτρευον πᾶν ὅ,τι ἐφαίνετο ἐνέργειαν ἔχον ἢ δύναμίν τινα. Ὅθεν ὁ Ἥλιος, οἱ ἀστέρες, τὸ πῦρ, τὰ στοιχεῖα, ὧν τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρχον τοσοῦτο γενικά, ὑπῆρξαν τὰ πρῶτα ἀντικείμενα τοῦ γενικοῦ σεβασμοῦ· καὶ ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ὑπετάσσοντο εἰς τὰς ἑαυτῶν αἰσθήσεις, αἱ αἰσθήσεις αὗται ἀπεφάσιζον περὶ πάντων· καὶ οὕτως ἐποίησαν πάντας τοὺς Θεούς, οὓς ἐσέβοντο ἐπὶ τῆς Γῆς.

» Ἐπὶ Ἀβραάμ, καὶ ὀλίγον ὕστερον, ἡ γνῶσις τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ φαίνεται ἔτι ὑφισταμένη ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ Αἰγύπτῳ, διότι ὁ Μελχισεδέκ, Βασιλεὺς Σαλήμ, ἦν ὁ ἀνώτατος ἱερεὺς τοῦ *Ὑψίστου Θεοῦ, τοῦ ποιήσαντος τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν.* Ὁ δὲ Ἀβιμέλεχ καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ, ὁ καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα φέρων, ἐφοβεῖτο τὸν Θεὸν καὶ ὤμνυεν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐθαύμαζεν· ὁ δὲ Φαραὼ Βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου κατελαμβάνετο ὑπὸ τρόμου, ὁσάκις ἠπειλεῖτο ὑπὸ τοῦ μεγάλου τούτου Θεοῦ. Ἐπὶ δὲ Μωϋσέως, διαφθαρέντων τῶν ἐθνῶν, ὁ ἀληθὴς Θεὸς δὲν ἦτο πλέον γνωστὸς ἐν Αἰγύπτῳ, ὡς ὁ Θεὸς τοῦ παντός, ἀλλ' ὡς Θεὸς μόνον τῶν Ἑβραίων, διότι ἐλάτρευον καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα, καὶ τὰ ἑρπετὰ αὐτά· διότι τὸ προστυχὸν ἦν θεὸς ἐκτὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.»

Ἐν τῇ εὐφυοῦς χαραχθείσῃ ταύτῃ εἰκόνι βλέπομεν τὴν βέβηλον (α) ἱστορίαν πάντοτε ἀδέβαιον ὁσάκις θέλει νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸ σκότος τῶν αἰώνων, νὰ καθυποβάλῃ τὰς διηγήσεις αὐτῆς εἰς τὸ κῦρος τῆς Π. Γ. καὶ νὰ ἀντλήσῃ ταύτας ἀπὸ τῆς ἀλανθάστου ταύτης πηγῆς, τῆς καὶ μόνης δυναμένης νὰ φωτίσῃ ἡμᾶς περὶ τῆς πλάσεως τοῦ Παντός. Ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ βλέπομεν τὰς πρώτας πλάνας, τὰς πρώτας παρεκτροπάς, καὶ παύομεν ἐκπληττόμενοι, « βλέποντες τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ὠθούμενον ὑπὸ τῆς τυφλῆς προθυμίας καὶ παραδιδόμενον εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, μηδενὸς δυναμένου νὰ ἀναχαιτίσῃ αὐτό. »

»Ὁ ἄνθρωπος θεωρῶν ὡς θεῖον πρᾶγμα πᾶν ὅ τι ἦν ἰσχυρόν, αἰσθανόμενος δὲ ὅτι σύρεται πρὸς τὴν κακίαν δι' ἀκαταγωνίστου δυνάμεως, ἐνόμισεν ὅτι ἡ δύναμις αὕτη ἦν ἐκτὸς ἑαυτοῦ, διὸ καὶ θεὸν ταύτην ὠνόμασεν. Ἐντεῦθεν τὸ ἔγκλημα ἐτιμήθη διὰ ναῶν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ταρασσόμενος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐθεώρησε τὴν θεότητα ὡς ἐχθρὸν καὶ ἐνόμισεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐξιλεώσῃ αὐτὴν διὰ τῶν συνήθων θυσιῶν· ὁ δὲ τρόμος αὐτοῦ οὗτος ὤθησε τοὺς πατέρας εἰς τοσοῦτον βαθμὸν ἀσπλαγχνίας, ὥστε καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα νὰ θυσιάζωσι, κατακαίοντες αὐτὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀντὶ λιβάνου.»

Μαθόντες ἤδη, φίλοι ἀκροώμενοι, τὰ πρῶτα ταῦτα αἴτια, ἴδωμεν νῦν πῶς οἱ ἄνθρωποι ἐρρίφθησαν εἰς βαρβαρότητα ἀεὶ αὐξανομένην, καθ' ὅσον οὗτοι ἀπεμακρύνοντο τῆς γενεθλίου αὐτῶν χώρας.

Αἱ μὲν πρῶται οἰκογένειαι ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἀλλ' ἡ γῆ δὲν παρῆγε πλέον τι αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς. Ἡ ἀνάγκη λοιπὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐγέννησε τὰς πρώτας μεταναστεύσεις, ὅπως εὕρωσιν ἀναζητοῦντας νέους καρποὺς καὶ ἄλλους ἀγρούς. Ἀναμφιβόλως αἱ οἰκογένειαι αὗται ἀπομακρυνόμεναι ἔφερον ἀναμνήσεις, ἃς οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαλείψῃ ἐκ τῆς ἑαυτῶν μνήμης· διότι δὲν εἶχον μὲν ἰδεῖ τὸν χαριτόβρυτον ἐκεῖνον κῆπον, τὴν κατοικίαν ἐκείνην τῆς ἀθωότητος, ἐν ᾗ ὁ πρῶτος ἐτέθη ἄνθρωπος κατὰ τὰ πρῶτα τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη, ὅμως ἡ περιγραφὴ αὐτοῦ διεδίδετο ἀπὸ ἡλικίας εἰς ἡλικίαν· πρὸς δὲ ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ὦσιν εὐτυχεῖς, ἡ ἰσχυρὰ καὶ κατεπείγουσα αὕτη ἀνάγκη διηώνιζε τὴν ἀνάμνησιν ταύτην καὶ ἴσως τοῦτο μάλιστα, ἡ κενὴ αὕτη ἐλπὶς τοῦ νὰ ἐπανεύρωσι τὸν τόπον ἐκεῖνον, τὸν τοσοῦτο προσφιλῆ καὶ ποθούμενον, ἠνάγκασε τὰς περιπλανωμένας ταύτας οἰκογενείας νὰ διευθύνωνται πρὸς ἄλλας ὅλως ἀγνώστους χώρας. Ἀλλ' οὐχὶ μετὰ πολὺν καιρὸν τὰ τῆς ματαίας αὐτῶν ἐλπίδος ὀνειροπολήματα διεδέχθη θλῖψις διαρκής· διότι προχωροῦσαι οὐδὲν ἄλλο ἀπήντων, εἰμὴ τὰ λείψανα τῆς σφαίρας, ἣν ὁ γενικὸς κατακλυσμὸς εἶχεν ἤδη ἀνατρέψει· οἱ δὲ ἀνὰ πᾶν βῆμα τοὺς ἀνθρώπους ἀπειλοῦντες κίνδυνοι ἰσχυροτέραν ἐποίουν τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Παραδείσου καὶ ἐνετύπουν αὐτὴν δι' ἀνεξαλείπτων χαρακτήρων. Μετὰ ματαίας λοιπὸν καὶ ἐπιπόνους ἀναζητήσεις ἡ

(1) ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	Στηλ.	ἀντὶ	διόρθωσον
189.	Β.	πάντες	πάντως.
236.	Β.	ἀπογεγυμνωμένων,	ἀπογεγυμνωμένον.
» »	Β.	εἰ,	εἰς
237.	Α.	με . . . τα	μετὰ ταῦτα·
282.	Α.	εἰς	καὶ
283.	Α.	παλλούσης	λαλούσης.

(α) Οὕτω καλοῦσι τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνικῶν λαῶν κατ' ἀντίθεσιν τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας.

ἀνάγκη τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐδίασε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σταματήσωσι καὶ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν ἐργασίαν. Ἀλλὰ τότε ὁποία ἐμπόδια ἔπρεπε νὰ ὑπερνικήσωσιν! Ἀπέραντα δάση ἐμποδίζοντα τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἢ μολυνόμενα ὑπὸ ἑρπετῶν δηλητηριωδῶν ἢ ἀγρίων θηρίων, ἕλη, ἅπερ ἡ τέχνη δὲν ἤξευρεν ἔτι νὰ ἀποξηράνῃ, ἄνυδροι πεδιάδες ἢ βάτους μόνον παράγουσαι, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἦσαν ἡ πεφυλαγμένη ἰδιοκτησία τοῦ ἀνθρώπου, ὁλόκληρος δῆλον ὅτι ἡ φύσις ὡπλισμένη ἐναντίον αὐτοῦ. Ἀνεζήτει λοιπὸν πανταχοῦ τὸν κόπον καὶ τὸν θάνατον, φέρων πρὸς ἔπακρον τῶν δεινῶν αὐτοῦ τὴν μνήμην τῆς πρώτης αὐτοῦ εὐτυχίας· τούτου δὲ τί θλιβερώτερον; Ἐν τούτοις ἐδέησε ἢ νὰ ἐργάζηται ἢ νὰ ἀπολεσθῇ. Ἐκαλλιεργήθησαν λοιπὸν μέρη τινά· ἀλλ' ἐκεῖνος, οὗτινος οἱ κόποι καὶ ἱδρῶτες μόλις ἐξήρκουν πρὸς διατροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἑαυτοῦ οἰκογενείας, δὲν διενοήθη βεβαίως νὰ ᾖνε καὶ ἐλευθέριος. Δι' ὃ περιέφραξε τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ καὶ ὑπερασπιζόμενος οὕτω τὴν συγκομιδήν, ἧς καὶ μόνης ἡ διατήρησις ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ, ἠπείλησε διὰ τρομεροῦ θανάτου τὸν τολμήσοντα νὰ ἀφαιρέσῃ ταύτην. Οὕτω λοιπὸν ἀποκατέστη τὸ δίκαιον τῆς ἰδιοκτησίας παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, οὗς ὁ φόβος μὴ καταστραφῶσιν ἐκ τῆς δυστυχίας καὶ πείνης ὥπλισε κατ' ἀλλήλων.

Οἰκογενειάρχης τις περιστοιχούμενος ὑπὸ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἠδύνατο ἴσως νὰ τηρήσῃ τὴν εἰρήνην ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἀλλ' ὑπ' ἄλλων βιαζόμενος, ὑπὸ τῶν αὐτῶν τούτων ἀναγκῶν καταδιωκομένων— ὧν ἡ βιομηχανία ἢ τὰ ἔργα ἦσαν ἄνισα πρὸς τὰ ἐκείνου — ἠναγκάζετό πως καὶ αὐτὸς νὰ μεταχειρισθῇ τὴν βίαν, ὅπως ἀντιστῇ κατὰ τοῦ ἄρπαγος· δι' ὃ τὰ πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς χρησιμεύοντα ὄργανα ἐχρησίμευσαν ὡς ὄργανα θανάτου.

Ὅτε δὲ ἡ τρομερὰ αὕτη μάστιξ ἐπεξέτεινε τὴν μανίαν αὐτῆς, οἱ φόνοι, αἱ ἐκδικήσεις, ἡ ἀπληστία, ἡ ἀδικία ἐπλημμύρισαν πᾶσαν τὴν γῆν. Λοιπὸν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὢν τότε ὁ ἄνθρωπος, ὅλος ἀνάγκη καὶ πάθη, οὐδόλως ἐσκέφθη περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν παραγγελιῶν καὶ τῆς λατρείας τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καθ' ὅσον μάλιστα εἶχεν ἤδη ἀπολέσει τὴν γνῶσιν αὐτοῦ ἀφ' ὁ-του ἀπεμακρύνθη τοῦ γενεθλίου αὐτοῦ τόπου, ἀπομακρυνομένης ἑκάστης ἑπομένης γενεᾶς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκ τοῦ φωτός. Οὕτω δὴ τὸ κράτος τοῦ ἐγκλήματος ἀποκατέστη, καὶ αὐτὸ μόνον ἔδιδε νόμους ἢ μᾶλλον ἐδίδιζε τὴν ἀνθρωπότητα, ὁδηγουμένην ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἀκανονίστων κινήσεων τῶν παθῶν, εἰς τὴν τρομερωτάτην βαρβαρότητα.

Ἀλλ' ἀφήσωμεν τὰ νομαδικὰ ταῦτα καὶ ἄγρια στίφη, διότι ἡ διήγησις τῶν κατ' αὐτὰ ἐμποιεῖ φρίκην εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἂν καὶ ὑποχρεούμεθα νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτῶν κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκείνας, καθ' ἃς ἀποικίαι πεπολιτισμέναι καὶ ὑπὸ ἱκανῶν καὶ γενναίων ἅμα ὁδηγούμεναι ἀρχηγῶν ἀπέσπασαν τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἀπὸ τῆς ἀξιοθρηνήτου ταύτης καταστάσεως, προσφέρουσαι εἰς αὐτοὺς νόμους σοφωτέρους καὶ ἤθη ἡπιώτερα.

Ἐπανέλθωμεν δὲ εἰς τὴν κατοικίαν τῶν πρώτων ἀνθρώπων.

»Ἡ παράδοσις τοῦ κατακλυσμοῦ, λέγει ἔτι ὁ Βοσσουέτος, εὕρηται καθ' ὅλην τὴν γῆν. Ἡ δὲ Κιβωτός, ἐν ᾗ ἐτηρήθησαν τὰ λείψανα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὑπῆρξε πάντοτε περίφημος ἐν τῇ Ἀνατολῇ, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς τόπους, ἐν οἷς αὕτη ἐστάθη μετὰ τὸν κατακλυσμόν, διότι πολλὰ καὶ διάφορα περὶ ταύτης ἀναφέρονται ἐν τοῖς χρονικοῖς καὶ ταῖς παραδόσεσι τῶν ἀρχαίων λαῶν. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ συνέβη ἡ σύγχυσις τῶν γλωσσῶν εἰς τὸν Πύργον τῆς Βαβυλῶνος, τὸ πρῶτον τοῦτο οἰκοδόμημα τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς ἀδυναμίας συνάμα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνταῦθα ἐγένετο ὁ μερισμὸς τῶν τριῶν υἱῶν τοῦ Νῶε καὶ ἡ πρώτη διανομὴ τῶν γαιῶν.

»Ἡ δὲ μνήμη τῶν τριῶν τούτων πρώτων ἡγετῶν τῶν τε ἐθνῶν καὶ λαῶν διετηρήθη παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ ὁ μὲν Ἰάφεθ συνοικίσας τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Δύσεως διέμεινεν ἐν αὐτῇ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα λίαν ἔνδοξος· ὁ δὲ Χὰμ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὑπῆρξεν οὐχ ἧττον ἔνδοξος παρ' Αἰγυπτίοις καὶ Φοίνιξιν· οἱ δὲ Ἑβραῖοι εἶχον ἀκμαίαν τὴν μνήμην τοῦ Σήμ, ἐξ οὗ καὶ κατάγονται.

«Ὀλίγον δ' ὕστερον μετὰ τὸν πρῶτον τοῦτον μερισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ὁ Νεμβρώδ, ἄγριος καὶ βίαιος ἄνθρωπος, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐκ τῶν κατακτητῶν (τοιαύτη εἶνε ἡ καταγωγὴ τῶν κατακτήσεων) καὶ ἀποκατέστησε τὸ βασίλειον αὐτοῦ εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἐν ᾧ τόπῳ ὁ Πύργος τῆς συγχύσεως εἶχεν ἤδη ἀρχίσει καὶ ὑψωθῇ ὕψιστον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοσοῦτον, ὅσον ἐπεθύμει ἡ ἀνθρωπίνη ματαιότης.

«Κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον ἐκτίσθη καὶ ἡ πόλις Νινευὴ καί τινα βασίλεια εἶχον ἀποκατασταθῆ, μικρὰ ὄντα κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους. Εἰς μόνην δὲ τὴν Αἴγυπτον ἀπαντῶμεν τρεῖς ἡγεμονίας, τὴν τῶν Θηβῶν, τὴν τῆς Μέμφιδος καὶ τὴν τῆς Τάνιος, πρωτευούσης τότε τῆς κάτω Αἰγύπτου (α).

«Κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους χρόνους δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν Αἰγυπτιακῶν νόμων, ἡ ὕπαρξις τῶν πυραμίδων, τῶν καὶ ὑπαρχουσῶν ἔτι, καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν ἀστρονομικῶν αὐτῶν παρατηρήσεων, ὡς ἡ τῶν παρατηρήσεων τῶν Χαλδαίων. Ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ τοῦ Κόσμου, ἀναφωνεῖ αὖθις ὁ Βοσσουέτος, οἵαν ὁ Μωϋσῆς παρουσιάζει ἡμῖν, ἀρχὴ εὐτυχὴς τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ πλήρης ἀτελευτήτων δεινῶν. Ἔκτοτε ἡ μὲν φιλοδοξία περιέπαιζε τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν, οἱ δὲ ἄνθρωποι εἰς τοσοῦτον ἀνοησίας βαθμὸν ἔφθασαν, ὥστε καὶ νὰ φονεύωνται ὑπ' ἀλλήλων, χωρὶς νὰ ἐχθρεύωνται· ἡ ἔπακρος δῆλον ὅτι δόξα καὶ ἡ ὡραιοτέρα τῶν τεχνῶν ὑπῆρξεν ἐκείνη, δι' ἧς ὁ εἷς κατέστρεφε τὸν ἄλλον.»

Αἱ ἱστορικαὶ αὗται προσεγγίσεις τοῦ Βοσσουέτου, φίλοι ἀκροώμενοι, ἀρκοῦσιν ἡμῖν, νομίζω, ὅπως ἐννοήσωμεν ὁποῖαι ὑπῆρξαν αἱ πρῶται τῶν ἀνθρώπων ἀποκαταστάσεις καὶ πῶς ἐλησμόνησαν τὰς παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθείσας αὐτοῖς ἀρχάς. Ἀποδεικνύουσιν ἐπίσης ὅτι ἡ ἐνθύμησις τῶν μεγαλειτέρων συμβάντων δὲν ὤφελε ποτὲ νὰ ἐξαλειφθῇ, ἀλλ' ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ἅμα ἡ διαφθορὰ εἶχεν ἐπὶ τοσοῦτο προχωρήσει, ὥστε καὶ θεοὺς νὰ φανταισθῇ, ἀνέμιξαν, ὡς ἦν ἑπόμενον, τὰς ἱστορικὰς ἀληθείας μετὰ τῶν μυθικῶν ἱστοριῶν τῶν θεοτήτων. Παρατηροῦμεν δ' ὡσαύτως ὅτι οἱ ἀνατολικοὶ δὲν ὤφειλον νὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὴν αὐτὴν βαρβαρότητα, τὴν τοσοῦτον ἀτιμάσασαν τοὺς ὅσον τὸ δυνατὸν εἰς τὰ ἐνδότερα προβάντας λαούς, ἀφοῦ πατριάρχαι μετεβίβασαν εἰς τούτους τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς μεγάλας αὐτῶν ἰδέας, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν, μεθ' ὅλην τὴν καταστροφὴν τῶν αἰώνων, ἐκπλήττουσιν ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον τὴν οἰκουμένην ὅλην. Τὴν περιγραφὴν τῶν ἔργων τούτων δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἐνταῦθα, ὡς ἀπομακρύνουσαν ἡμᾶς πόρρω τοῦ ἡμετέρου ἀντικειμένου· παραπέμπομεν δὲ τὸν βουλόμενον εἰς τὸ περὶ τῶν κρατῶν ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Βοσσουέτου περὶ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας· διότι τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ὃν τὸ ρητορικώτατον πάντων, ὅσα ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα ἠδυνήθη νὰ παραγάγῃ, δὲν δύναται νὰ συντομευθῇ.

(ἀκολουθεῖ).

(α) Κειμένην πλησίον τοῦ Ταυιτικοῦ στομίου τοῦ Νείλου, Ζοὰν καλουμένην ἐν τῇ Ἱ. Γραφῇ, καθέδραν τῶν Βασιλέων Φαραώ. Σήμερον δὲ καλεῖται Σιμνάχ.

Η ΝΗΣΟΣ ΣΥΜΗ.

Γεωγραφία, ὀνόματα καὶ ἱστορία αὐτῆς.

Ἡ Σύμη, ἥτις διά τε τὴν γεωγραφικὴν θέσιν καὶ τὸ εὐλίμενόν της παρέχει ἴσον τὸ ἐνδιαφέρον καὶ εἰς τὸν ἐμπορευόμενον καὶ εἰς τὸν ναυτιλλόμενον καὶ εἰς πάντα ἐν γένει φιλομαθῆ κοσμοπολίτην καὶ ἥτις ἐν μικρᾷ ἐκτάσει ἐπιφανείας, καὶ ταύτης δλης σχεδὸν καλυπτομένης ὑπὸ σωρειῶν βράχων ἀγόνων καὶ ἀνύδρων, ἐμπεριλαμβάνει παρὰ πᾶσαν ἄλλην τοῦ Αἰγαίου μικρόνησον λαὸν πολλοῦ λόγου ἄξιον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ἡ νῆσος αὕτη, μία τῶν νοτίων σποράδων τοῦ Ἀρχιπελάγους παρὰ τὴν Μικρασίαν κατὰ τὸν Συμαῖον κόλπον, ἀπ' αὐτῆς οὕτω κληθέντα, κειμένη, γειτνιάζει πρὸς βορρᾶν μὲ τὴν Κνιδικὴν χερσόνησον, πρὸς νότον μὲ τὴν Ρόδον, πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὸ Κυνὸς σῆμα, ἀκρωτήριον τῆς Καρίας, τὸ παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν Λώρυμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου περὶ τὰ ὀκτὼ ἢ δέκα μίλια ἀπέχει, καὶ πρὸς δυσμὰς μὲ τὴν νῆσον Ἐπισκοπὴν (Τῆλον).

Ἡ Σύμη, καί περ λίαν γνωστὴ σήμερον πολλαχοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν ταῖς ἐμπορικωτέραις πόλεσι τῆς δυτικῆς καὶ μέσης Εὐρώπης καὶ ταῖς Βρετανικαῖς νήσοις διὰ τὰς μετ' αὐτῶν ὁσημέραι αὐξανομένας πολυειδεῖς ἐμπορικὰς καὶ ναυτιλιακὰς σχέσεις της, τοῖς πλείστοις ὅμως ἐκ τῶν ὁμογενῶν καὶ μάλιστα τῶν μὴ ναυτιλλομένων ἢ νομίζεται ὅλως ἄσημος ἢ ἄγνωστος εἶνε ἡ γεωγραφικὴ θέσις κάλλιον δ' εἰπεῖν ἡ ὕπαρξις τοιαύτης τινὸς νήσου.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γεωγράφοις ἡ Σύμη ἦτο γνωστὴ καὶ ὑπὸ τὰ ἀρχαιότερα αὐτῆς ὀνόματα Μεταποντὶς καὶ Αἴγλη· καὶ εἰς μὲν τὸν Βυζάντιον Στέφανον (§ 13) ἀπαντῶμεν περὶ αὐτῆς τὰ ἑξῆς: «Σύμη νῆσος Καρική, ὡς ὁ Στράβων (α), τεσσαρεσκαιδεκάτη καὶ πόλις ὁμώνυμος, ὠνόμασται δὲ ἀπὸ Σύμης τῆς Ἰαλυσοῦ· καὶ πρότερον μὲν ἐκαλεῖτο Μεταποντίς, εἶτα Αἴγλη· τὸ ἐθνικὸν Συμαῖος.»

Τὰς αὐτὰς δὲ περίπου μαρτυρίας ἔχομεν καὶ ἐκ τῶν τοῦ Εὐσταθίου Γεωγραφικῶν (βιβλίον Β'. 67) «Σύμη δὲ νῆσός φασι Καρικὴ καὶ πόλις ὁμώνυμος ἀπὸ Σύμης τῆς Ἰαλυσοῦ, ἱστορεῖται δὲ καὶ ὅτι Μεταποντὶς καὶ Αἴγλη ὠνομάσθη ποτέ· λέγεται δὲ καὶ πέρδικας μαχίμους φέρειν.» (β)

Ὁ Πλίνιος παράγει τὸ σημερινὸν τῆς νήσου ὄνομα ἀπὸ τοῦ Simia τουτέστι μιμώ, ὅπερ μεταδίδει καὶ ἐφ' ἅπαν τὸ περικυκλοῦν αὐτὴν σύμπλεγμα τῶν πολυαρίθμων νησιδίων, βράχων καὶ σκοπέλων (isola delle Simie νῆσοι τῶν πιθήκων), ὡς μιμουμένων δῆθεν μετὰ τῆς Σύμης τὰς περὶ τὴν Δῆλον κυκλάδας. Ἀλλ' ἡ προσωνυμία αὕτη, δηλ. Simia, ἂν καὶ λίαν καταλλήλως ἐδόθη εἰς τὴν νῆσον ταύτην διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον, ὡς παρατηροῦσι καὶ οἱ Γάλλοι ἱστοριογράφοι Brunet de Presle καὶ Alexandre Blanchet (ἴδε Grèce depuis la conquete Romaine jusqu' à nos jours), πράγματι ὅμως δὲν προῆλθεν εἰμὴ ἐκ παραφθορᾶς τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς ὀνόματος, ὅπερ τὴν ἀρχήν του ἔχει, κατὰ τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, ἐκ Σύμης τῆς Ἰαλυσοῦ. Ἐξ αὐτοῦ δὲ τούτου τοῦ ὀνόματος καὶ οἱ δεσπόζοντες αὐτῆς σήμερον Ὀθωμανοὶ τὴν ἀποκαλοῦσι Συμβεκίζ, ἐξ οὗ καὶ Συμβερκίρ, λέξις σύνθετος σημαίνουσα πλοῖον Συμαϊκόν.

Καὶ κατὰ μὲν τὴν μεταξὺ τῶν μυθωδῶν χρόνων καὶ τῆς ἱστορίας ἐποχήν, πρῶτος ὁ τὴν μικρὰν ταύτην νῆσον κατοικήσας μνημονεύεται Γλαῦκος ὁ διὰ τὴν περὶ τὴν ἁλιείαν καὶ τὴν κολυμβητικὴν αὐτοῦ ἔξοχον ἐμπειρίαν Θαλάττιος ἐπονομασθείς, υἱὸς κατὰ μὲν Μνασέαν τὸν ἱστορικὸν (ἐν Γ'. Εὐρωπαϊκῶν) Ἀνθηδόνος καὶ Ἀλκυόνης, κατὰ δὲ τὸν Ἡρακλεώτην Προμαθίδαν (ἐν

(α) Μετὰ δ' οὖν τὰ Λώρυμα τὸ Κυνὸς σῆμά ἐστι καὶ Σόμη νῆσος.

(β) Τῶν περδίκων τούτων πολυαρίθμων τρεφομένων ἐπὶ τῆς νήσου τὸ εἶδος δὲν διαφέρει τῶν λοιπῶν ὁμοειδῶν πτηνῶν εἰμὴ κατὰ τὴν πρὸς τὸ ἐρίζειν καὶ μάχεσθαι κλίσιν αὐτῶν. Τὰ ἀθῶα ταῦτα πτηνά, ὡς φαίνεται, σεμνυνόμενα εἰς τὸ καλλικέλαδον, τὴν ἰσχυρότητα καὶ διάρκειαν τῆς φωνῆς των ἁμιλλῶνται πρὸς ἄλληλα περὶ ὑπεροχῆς.

Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἡ διαμάχη ἄρχεται διὰ τῶν συνήθων των κακκαρισμῶν κατ' ἀνταπόκρισιν, καὶ ἐξακολουθεῖ μέχρις οὗ ἡ ἀντίπαλος, ἀποκαμοῦσα, ὑποχωρήσῃ· ἂν δὲ ἡ ἔρις διαρκέσῃ ἐπὶ μακρὸν ἄνευ ἀποτελέσματος οἱ κακκαρισμοὶ μεταβάλλονται εἰς ἀγρίους κρωγμοὺς καὶ ἀπειλητικωτάτας, οὕτως εἰπεῖν, ἐπιδείξεις, αἵτινες, ἂν καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύνην ἡ ἑτέρα τῶν διαμαχομένων δὲν καύσῃ κελαδοῦσα, ἀπολήγουσιν εἰς ποισματωδεστάτας κατ' ἀλλήλων ἐπιθέσεις, καθ' ἃς πολλάκις διὰ τῶν ραμφῶν των καταπληγόνονται.

Ἡ μαχιμότης τῶν ἐν Σύμῃ περδίκων παρατηρεῖται οὐμὴ μόνον εἰς τὰς ὀρεσιτρόφους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς ἔτι τὰς ἐν τοῖς κλωβίοις πρὸς ἐξημέρωσιν, ἐκ νεοσσῶν, διατηρουμένας· τὸ δὲ περιεργότερον εἶνε ὅτι ἡ ἡττηθεῖσα ὑπὸ τοσαύτης καταλαμβάνεται ἀθυμίας, ὥστε ἐπὶ ὁλοκλήρους ἑβδομάδας παύει κελαδοῦσα καὶ σχεδὸν δὲν τρώγει.

Κατὰ τοὺς Συμαίους περδικοθήρας, οἵτινες ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὰς καὶ ἄλλας παραδόξους ἰδιότητας, αἱ μάχιμοι τῆς Σύμης πέρδικες. ἅπαξ ἐξημερωθεῖσαι, καθίστανται διὰ τῶν θηρευτικῶν πλεονεκτημάτων των χρησιμώτεραι ἢ αἱ τῶν ἄλλων μερῶν· διὸ πολλαχοῦ εἰσι περιζήτητοι καὶ ἀγοράζονται ὑπὸ ἀδρᾶς τιμάς.

ἡμιάμβοις Πολύβου) Ἑρμοῦ καὶ Εὐβοίας, ὅστις ἐρασθεὶς Σύμης τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαλυσοῦ ἢ Ἰκλίμου κατ' ἄλλους καὶ τῆς Δωτίδος, καὶ ἁρπάσας αὐτήν, κατέφυγεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἣν κατοικήσας ἔρημον οὖσαν, ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σύμην ὠνόμασε.

«Ναυτικὸν δὲ αὐτὸν (τὸν Γλαῦκον) καὶ κολυμβητὴν ἀγαθὸν γενόμενον, Πόντιον καλεῖσθαι· ἁρπάσαντα δὲ Σύμην τὴν Ἰαλυσοῦ καὶ Δωτίδος θυγατέρα, ἀποπλεῦσαι εἰς τὴν Ἀσίαν καί, τὴν ἐγγὺς τῆς Καρίας νῆσον ἔρημον κατοικήσαντα, ἀπὸ γυναικὸς Σύμην αὐτὴν προσαγορεῦσαι» (Ἀθήναιος βιβλ. Ζ'. 200).

Ὁ δὲ Σικελιώτης Διόδωρος ἄλλως πως ἀποφαίνεται περὶ τῶν πρώτων αὐτῆς κατοίκων. Κατ' αὐτὸν πρῶτος ὁ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἱδρύσας πόλιν ὑπῆρξε Χθόνιος ὁ υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Σύμης τῆς Νύμφης, ὅστις, συνεπάγων ἀποικίαν Θεσσαλικὴν ὑπὸ τὸν ἀρχηγέτην Τρίοπα βασιλέα τῆς Θεσσαλικῆς πόλεως Δωτίου ἐκπτωτον γενόμενον καὶ φυγαδευθέντα ἐκεῖθεν, διότι ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἐρεσίχθων ἐδενδροτόμησε τὸ ἱερὸν ἄλσος τῆς Δήμητρος, ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἣν κατοικήσας ἔρημον οὖσαν, ἐκ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Σύμην ὠνόμασε.

Κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους βασιλεὺς τῆς νήσου ἀναφέρεται ὁ αὐτόχθων νεαρὸς ἡγεμονόπαις Νιρεὺς υἱὸς Χαρόπου καὶ Ἀγλαΐας, ὁ κατὰ τὸν Ὅμηρον ὡραιότερος, μετὰ τὸν ἀμύμονα Ἀχιλλέα, πάντων τῶν Ἑλλήνων τοῦ τότε καιροῦ· ὅθεν καὶ παροιμία «Νιρέως καλλίων.» Ὁ Νιρεὺς διὰ τῆς ἐξόχου αὐτοῦ περιονίας οὐχὶ μόνον τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ τόπου καλῶς ἐκυβέρνησεν, ἀλλὰ καὶ μέχρι Καρίας τὸ μικρὸν αὐτοῦ κράτος ἐξέτεινε καὶ μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος ὕστερον κατὰ τῆς Τροίας ἐξεστράτευσεν ὡς εἷς τῶν μνηστήρων τῆς Ἑλένης, ὅτε διὰ τῶν ἀπαραμίλλων θελγήτρων της τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν ἀνεστάτωσε. Τὸν Συμαῖον τοῦτον ἥρωα ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ ἐνδόξου τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας ραψῳδοῦ ἐξυμνεῖ οὕτω.

Νιρεὺς δ' αὖ Σύμηθεν ἄγε τρεῖς νῆας ἐίσας,
Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς Χαρόποιό τ' ἄνακτος,
Νιρεύς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν
Τῶν ἄλλων Δαναῶν μετ' ἀμύμονα Πηλείωνα·
Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἔην, παῦρος δέ οἱ εἵπετο λαός.
(Ἰλ. Β. στίχ. 671.)

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νιρέως οἱ ὑποτελεῖς Κᾶρες ὠφελούμενοι τῆς περιστάσεως εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν Σύμην, κωριεύουσι καὶ λεηλατοῦσιν αὐτήν· μετ' οὐ πολὺ ὅμως οἵτε κατακτηταὶ καὶ οἱ ἐναπομείναντες ἐγχώριοι ἀναγκασθέντες ἐκ μακρᾶς ξηρασίας ἐγκαταλείπουσι τὴν νῆσον, καὶ ἡ Σύμη μένει αὖθις ἔρημος ἑωσοῦ Ναῦσος ὁ Ἀργεῖος ὁδηγήσας αὐτόθι ἀποικίαν Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων, ἣν παρὰ τοῦ Ἱππότου ἑνὸς τῶν εἰς τὴν Πελοπόνησον εἰσβαλόντων Ἡρακλειδῶν ἔλαβε, κατῴκισε τὴν νῆσον ταύτην· βραδύτερον δὲ ἀναφαίνονται ἐπὶ τῆς νήσου ἀποικίαι Πελασγῶν, Ροδίων καὶ Κνιδίων, ἃς Ξοῦθος ὁ υἱὸς τοῦ Κράμβου καὶ τῆς Πυθίας ἔφερε.

«Τὴν νῆσον τὴν Σύμην ὀνομαζομένην τὸ παλαιὸν ἔρημον οὖσαν πρῶτοι κατῴκησαν οἱ μετὰ Τρίοπος ἀφικόμενοι, ὧν ἡγεῖτο Χθόνιος ὁ Ποσειδῶνος καὶ Σύμης, ἀφ ἧς νῆσος ἔτυχε ταύτης τῆς προσηγορίας· ὕστερον δὲ αὐτῆς ἐβασίλευσε Νιρεὺς ὁ Χαρόπου καὶ Ἀγλαΐας κάλλει διαφέρων, ὃς καὶ ἐπὶ Τροίαν μετὰ Ἀγαμέμνονος ἐστράτευσε, τῆς τε νήσου δυναστεύων καὶ τῆς Κνιδίας μέρους κυριεύων· μετὰ δὲ τοὺς Τρωϊκοὺς χρόνους κατέσχον τὴν νῆσον Κᾶρες, καθ' ὃν καιρὸν ἐθαλασσοκράτουν. Ὕστερον δὲ αὐχμῶν γενομένων ἔφυγον ἐκ τῆς νήσου καὶ κατῴκησαν τὸ καλούμενον Ουράνιον· ἡ δὲ Σύμη διέμεινεν ἔρημος ἕως ὁ στόλος Λακεδαιμονίων καὶ Ἀργείων παρέλασεν εἰς τούτους τοὺς τόπους· ἔπειτα κατῳκίσθη πάλιν τόν δε τὸν τρόπον. Τῶν μετὰ Ἱππότου τις μετασχὼν τῆς ἀποικίας ὄνομα Ναῦσος, ἀναλαβὼν τοὺς καθυστερήσαντας τῆς κληροδοσίας, ἔρημον οὖσαν τὴν Σύμην κατῴκησε· καί τισιν ἑτέροις ὕστερον καταπλεύσασιν, ὧν ἦν Ξοῦθος ἡγεμών, μεταδοὺς της πολιτείας καὶ χώρας κοινῇ τὴν νῆσον κατῴκησε· φασὶ δὲ τῆς ἀποικίας ταύτης μετασχεῖν τούς τε Κνιδίους καὶ Ροδίους.»
(Διόδωρος Σικελ. βιβλ. Ε'. 53).

Ἀλλ' ἡ Σύμη, ἥτις ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων αὐτῆς χρόνων παρουσιάζεται κατοικιζομένη καὶ ἐρημουμένη ἐναλλὰξ καὶ ἧς τινος ἡ πολιτικὴ τύχη ἀλληλοδιαδόχως παρεδίδετο εἰς τὴν διάκρισιν διαφόρων φυλῶν, ἐν αἷς ἄλλως τε ἐπεκράτει τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, κατῳκεῖτο ἄρα ὑπὸ ἐγχωρίων καὶ κατα τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπεκδυομένη τὸν κυκεῶνα τῶν Ἑλληνικῶν μυθευμάτων ἤρχιζε νὰ λαμβάνῃ ἐπίσημον χαρακτῆρα; Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοῦτο οὐδὲν γινώσκομεν· καὶ αὐταὶ δὲ αἱ ἀρχαιότεραι μαρτυρίαι δὲν συντρέχουσι πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου. Ἐπίσης πόρρω ἀπέχομεν τοῦ νὰ ὑποδείξωμεν ἂν ἡ νῆσος αὕτη προσέφερε τὸ μέρος της, ἔστω καὶ ἐλάχιστον, ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ὅτε ὁ κοινὸς τῆς Ἑλλάδος ἐχθρὸς Ξέρξης ἐπειράθη νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτήν· οὐχ ἧττον ὅμως ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐρημώσεων τῆς νήσου καὶ τῶν συχνῶν μεταβολῶν τῶν πραγμάτων εὐκόλως ἐξηγεῖται τὸ πῶς ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη νῆσος ἔμεινεν ἀμέτοχος τῶν θυσιῶν καὶ τῆς δόξης, τὰς ὁποίας αἱ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου ὑπέστησαν καὶ ἀπέκτησαν ἐπὶ τῶν Περσικῶν χρόνων, καὶ πῶς ἑπομένως ἀπεξενώθη οὕτως εἰπεῖν τῆς ἐνδόξου ἱστορίας τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (βιβλ. Ζ'. 99) καὶ τὸν Στράβωνα (ΙΔ'. 653) αἱ περὶ τὴν Καρίαν κείμεναι νῆσοι, ἐν αἷς ἴσως καὶ ἡ Σύμη, ἤρξαντο νὰ προάγωνται βαθμηδὸν ἀπὸ τοῦ 1060 ἔτους π. Χ., συμπεριληφθεῖσαι εἰς τὴν πρὸ τῶν Μηδικῶν χρόνων συστᾶσαν μικρὰν Μοναρχίαν τῆς Ἁλικαρνασσοῦ, τὴν παραλαβοῦσαν ὑπὸ τὴν Περσικὴν προστασίαν διαφόρους Δωρικὰς πολιτείας κοινὸν ἱερὸν ἐχούσας τὸ τοῦ Τριοπίου Ἀπόλλωνος.

Ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου 431 π. Χ. ἡ Σύμη δὲν φαίνεται εἰς τὴν ἱστορίαν εἰμὴ ἁπλῶς ὡς κατεχομένη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ χρησιμεύουσα εἰς αὐτοὺς ὡς σκευαποθήκη τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου, ἴσως δὲ καὶ ὡς σταθμὸς στρατιωτικῶν δυνάμεων.

«Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶ πάσαις, ὡς ἤσθοντο τὰ τῆς ναυμαχίας, πλεύσαντες ἐς τὴν Σύμην καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἐν τῇ Κνίδῳ ναυτικὸν οὐχ ὁρμήσαντες οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ' ἐκείνους, λαβόντες δὲ τὰ ἐν τῇ Σύμῃ σκεύη τῶν νεῶν καὶ Λωρύμοις τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ προσβαλόντες ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Σάμον.»
(Θουκυδίδης Η'. 43).

Περιγράφων δὲ ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἑλλάδος ἱστορικὸς τὴν ἧτταν ἐκείνην τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸν ναύαρχον Χαρμῖνον συμβᾶσαν μεταξὺ Κνίδου καὶ Σύμης εὐχαριστεῖται μόνον λέγων, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποβάντες μετὰ τὴν νίκην εἰς τὴν Σύμην ἔστησαν τρόπαιον.

«Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐς Κνίδον κατάραντες καὶ ξυμμιγεισῶν τῶν ἐκ τῆς Καύνου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν αὐτοῖς, ξυμπάσαις πλεύσαντες καὶ τροπαῖον ἐν τῇ Σύμῃ στήσαντες (α), πάλιν ἐς τὴν Κνίδον καθωρμίσαντο. (βιβλ. Η'. 42).»

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς νήσου οὐδαμοῦ πλέον τῆς ἱστορίας ἀπαντᾶται. Μάτην δὲ θὰ ἐζητοῦμεν ἱστορικὴν βεβαιότητα δι' ὡρισμένον τι γεγονὸς ἀφορῶν τὴν ἱστορίαν της· ἅπερ ὅμως νομίζεται πλησιέστερον εἰς τὴν ἀλήθειαν εἶνε ὅτι ἡ Σύμη, ἡ ποτὲ βασιλεία τοῦ Νιρέως, ἀπολέσασα ἅπαξ τὴν αὐτονομίαν της συναπώλεσε ταὐτοχρόνως καὶ πᾶσαν ἱστορικὴν εὔκλειαν καὶ πολιτικὴν πρόοδον, ἀκολουθήσασα δὲ ἐν ἀσημότητι τὴν πολιτικὴν εἱμαρμένην τῆς γείτονος Ρόδου, πολλοὺς τοὺς κυρίους μετήλλαξε, χωρὶς ὅμως, ὡς ἐκείνη, νὰ δρέψῃ στεφάνους ἀξίους ἱστορικῆς ἀναγραφῆς, διὸ καὶ διήνυσεν ὁλοκλήρους χιλιοετηρίδας κεκαλυμμένη ὑπὸ τὸ σκότος τῶν αἰώνων.

Μετὰ μακροὺς αἰῶνας ἡ ἱστορία τῆς Σύμης ἀρχίζει νὰ λαμβάνῃ πραγματικώτερον καὶ θετικώτερον χαρακτῆρα· ἀκόμη ὅμως οὐδεμία σπουδαιότης γεγονότων ἀπαντᾶται κατὰ τοὺς ἱπποτικοὺς χρόνους μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Κατὰ τοὺς προαναφερθέντας Γάλλους ἱστοριογράφους καὶ τοπικάς τινας παραδόσεις ἡ Σύμη ἔγεινεν ὑποτελὴς εἰς τὸν Μέγαν Μάγιστρον τῆς Ρόδου τῷ 1309, ὅτε οἱ φράγκοι σταυροφόροι ἀπώλεσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ οἱ Ἱππόται τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐξελέξαντο ὡς κατοικίαν των τὴν νῆσον ταύτην· ὅπως δὲ καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὴν νῆσοι Κάλυμνος, Κῶς, Νίσυρος, Χάλκη καὶ Τῆλος, οὕτω καὶ ἡ Σύμη ὑπεχρεώθη νὰ πληρόνῃ εἰς τὸν κατακτητήν της Φιλάρετον ἐπιχορήγησίν τινα, ἥτις ὠνομάζετο τὸ πένθιμον (Mortuaire), καὶ ἥτις τῷ 1352 μετετράπη εἰς τακτικὸν ἐνιαύσιον φόρον ἐκ 500 ἀρθρων.

Ἐπὶ τῶν ἱπποτῶν ἡ Σύμη ἐχρησίμευεν ὡς μεσαποθήκη διαφόρων ἐμπορευμάτων, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1373 ἔρθασεν εἰς μέγαν πλοῦτον διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας της· τῷ δὲ 1523 συμπεριελήφθη εἰς τὴν Τουρκικὴν Μοναρχίαν, ὅτε Σουλεϊμάνης ὁ Β'. διὰ συνθήκης καθυπέταξε τὴν Ρόδον καὶ τὰς παρακειμένας ἐξαρτήσεις της.

(α) Εἰς θέσιν Μῦλοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ λιμένος δεικνύεται εἰσέτι ἡ βάσις κτιρίου ᾠκοδομημένου κατὰ τὴν ἀρχαίαν τεκτονικὴν ἐκ λίθων μεγάλων τετραγώνων σφυρηλατημένων· ἔχει ὕψος τριῶν ὡς ἔγγιστα πήχεων καὶ κυκλικὴν περιφέρειαν ἑξήκοντα περίπου ποδῶν. Τοῦτο ὑποτίθεται ὡς μέρος τοῦ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου μνημονευομένου τροπαίου. Τινὲς ὅμως μάλιστα οἱ λογιώτεροι δὲν παραδέχονται τὴν ἰδέαν ταύτην διὰ τὸ ἀπόκεντρον τῆς θέσεώς του ὡς πρὸς τὴν θάλασσαν, καθ' ἣν ἡ ναυμαχία ἀναφέρεται, ἀλλ' ὑποθέτουσιν ὡς τοιοῦτον ἕτερον οἰκοδόμημα πρὸς τὴν βορειοδυτικὴν τῆς νήσου παραλίαν εἰς θέσιν ἅγιος Αἰμυλιανὸς ὑψούμενον καὶ ἀντικρύζον τὴν Κνίδον.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ Σύμη πληρόνουσα ὡρισμένον τινὰ φόρον εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς δεσπότας της ἀπήλαυε καὶ διετήρησε μέχρι τοῦ ἔτους 1869 ἴδιον διοικητικὸν καὶ δικαστικὸν σύστημα καὶ προνομιακὰς παραχωρήσεις καὶ ἀτελείας, χορηγηθέντα αὐτῇ ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ Σουλεϊμάνη δι' αἰτίαν τοιαύτην, ὡς ἐπληροφορήθημεν ἐξ ἀξιοπίστων πηγῶν καὶ διασωθεισῶν σημειώσεων τῶν συγχρόνων προϋχόντων τῆς νήσου.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἡρωϊκῆς πτώσεως τῆς ἱπποτικῆς Ρόδου, ἀναφέρουσιν αἱ σημειώσεις, ἡ τότε μικρὰ καὶ ἀπειροπόλεμος Κοινότης τῆς Σύμης προϊδοῦσα τὸ δυσχερὲς μέλλον, ὅπερ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς πρωτευούσης τὴν περιέμενε, καὶ διὰ νὰ προλάβῃ πᾶσαν καὶ κατ' αὐτῆς τῶν Γενιτσάρων ἐπίθεσιν, ἔγνω καταφυγεῖν εἰς μέσον μᾶλλον συνδιαλλακτικὸν πρὸς τὸν ἤδη νομιζόμενον νικητήν, ἢ νὰ ἐκτεθῇ ἀνωφελῶς εἰς ἄνισον ἀγῶνα πρὸς τοὺς πλημμυρίσαντας τὸ Καρικὸν πέλαγος πολυαρίθμους αὐτοῦ στόλους· καὶ δὴ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Σουλεϊμάνην στρατοπεδευμένον ὄντα εἰς τὴν ἀπέναντι Καρίαν τινὰς τῶν προϋχόντων της, ἵνα ἐξ ὀνόματος αὐτῆς ἐκδηλώσωσι τὴν ὑποταγὴν τῆς νήσου καὶ συγχρόνως τῷ προσαγάγωσιν ἐκ τοῦ προϊόντος τοῦ ἐπιτηδεύματός των ἀριθμόν τινα ἐκλεκτῶν σπόγγων, πρὸς δὲ καὶ ἱκανὴν ποσότητα ἄρτου ἐξαιρέτου κατασκευῆς.

Εὐαρεστηθέντος δὲ τοῦ Σουλτάνου εἰς τὴν προσφορὰν ταύτην τῶν ξένων ἐν ἡμέραις μάλιστα, καθ' ἃς ἐν ἀπεγνωσμέναις διετέλει στερήσεσι, καὶ ἐπερωτήσαντος περὶ τῶν κατ' αὐτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των, εἴμεθα, Βασιλεῦ, σπογγοαλιεῖς Συμαῖοι, ἀπεκρίθησαν εὐφυῶς οὗτοι. Ἡ εἰς τὴν βασιλικήν σου διάθεσιν ἀνήκουσα πατρίς μας σχετικῶς πρὸς τὸ εὐρὺ Κράτος σου δὲν εἶνε εἰμὴ μικροσκοπικός τις σκόπελος, ἐφ' οὗ οὔτε δρὰξ χώματος ὑπάρχει· ἑπομένως παρεκτὸς τῶν ἄλλων στερήσεων, τὰς ὁποίας ἕνεκα τῆς ξηρασίας ὑφιστάμεθα ἐν τῇ ἄλλως τε φιλτάτῃ πατρίδι μας, ἀμοιροῦμεν καὶ αὐτῆς τῆς μετὰ θάνατον πρὸς ταφὴν προσηκούσης γῆς.

Ἡ λακωνικὴ πλὴν περιεκτικωτάτη αὕτη ἔκθεσις τῶν Συμαίων ἴσχυσεν εἰς τὸ νὰ θέσῃ τὴν πατρίδα των ὑπὸ τὴν εὔνοιαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ ἡγεμόνος καὶ καταστήσῃ αὐτὴν προνομιοῦχον καὶ αὐτοδιοίκητον.

Περαιωθέντος δὲ τοῦ πολέμου ὑπὲρ τοῦ Σουλεϊμάνου, ἐν πρώτοις ἐπετράπη διὰ Σουλτανικοῦ διατάγματος εἰς τοὺς Συμαίους βυθιστὰς ἡ καθ' ὅλας τὰς θαλάσσας τοῦ Κράτους ἐλευθέρα καὶ ἀτελὴς σπογγοαλίευσις· ἔκτοτε ὠφελούμενοι τῆς περιστάσεως ταύτης καὶ ἄλλοι νησιῶται σπογγοαλιεῖς ἐξήσκουν ἐλευθέρως καὶ ἀτελῶς τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο ὑπὸ τὸ ὄνομα Συμαῖοι.

Ταὐτοχρόνως δὲ παρεχωρήθησαν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Σύμης γόνιμοί τινες μικρόνησοι περὶ αὐτὴν κείμεναι, αἵτινες ἐκτιθέμεναι εἰς πλειοδοσίαν ὑπὸ τῆς Δημοτικῆς ἀρχῆς τῆς Νήσου ἐνοικιάζοντο δι' ὡρισμένα ποσὰ ἐτησίως πρὸς ὄφελος αὐτῆς, καὶ πρὸς τούτοις παρεχωρήθη γενικὴ ἀτέλεια ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων, ὡς καὶ τοῦ σπόγγου.

Ἐνῷ δὲ μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ κωδωνοκρουσία ἐν τοῖς Χριστιανικοῖς ναοῖς ἦτο αὐστηρῶς ἀπηγορευμένη καθ' ὅλον τὸ Κράτος, ἐν Σύμῃ οὐδέποτε ἔπαυσεν ἡ ἐλευθέρα χρῆσις τῶν κωδώνων, καὶ τοῦτο κατὰ προνόμιον τοῦ αὐτοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάνου.

Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ παλαιὰ γυναικεία ἐνδυμασία χρονολογεῖται, ὡς λέγεται, ἀπὸ τοῦ ἰδίου Σουλεϊμάνου καὶ εἰσήχθη εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἐκ βασιλικῆς δωρεᾶς. Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν αἱ γυναῖκες τῶν Συμαίων, ἄνευ διακρίσεως ἡλικίας, ἔφερον χρυσοΰφαντον ἢ καὶ ἐξ ἄλλης βαρυτίμου ὕλης ἐνδυμασίαν Ἀσιατικῆς πολυτελείας καὶ ὄντως βασιλικωτάτην διά τε τὸ χρῶμα καὶ τὸ εἶδος της, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς κάλυμμα ὑψηλόν, ὅπερ ἐκόσμουν ἔξωθεν διὰ χρυσοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περιφράγματος ἐν εἴδει βασιλικοῦ στέμματος, οὗτινος τὰ συστατικὰ μέρη ἐκάλουν βέργας, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὁ πολιτισμὸς καὶ οἱ συρμοὶ τῆς Εὐρώπης ὅπως πανταχοῦ οὕτω καὶ ἐνταῦθα πολλὰς εἰσήγαγε τὰς μεταβολὰς περί τε τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν καθ' ὅλου δίαιταν. Καὶ σήμερον τοῦ αὐτοῦ ρυθμοῦ ἐνδύματα τροπολογημένα ὅμως καὶ ἁπλοποιημένα ἀπαντῶνται μόνον εἰς εὐαρίθμους τινὰς ὑπερπεντηκοντούτιδας Συμαίας, αἵτινες περιβάλλουσι τὴν κεφαλὴν μὲ ὀγκωδέστατον κάλυμμα ἄνευ τοῦ στέμματος, ὅπερ —ξενοτρόπως σχηματιζόμενον διὰ πέντε ἢ δέκα μαντιλίων ταξιθετημένων οὕτως, ὥστε ἓν ἕκαστον νὰ διακρίνηται ἐκ τοῦ χρώματος, καὶ δι' αὐτῶν νὰ μεγεθύνηται τὸ κάλυμμα κυλινδρικῶς πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἀποκλίνῃ πρὸς τὰ ὀπίσω—ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς Τουρκικὴν κίδαριν ἢ πρὸς γυναικεῖον κεφαλόδεμα. Οὕτω δὲ σχηματισθὲν περικαλύπτεται ἔξωθεν δι' ἑτέρου ἐξ ἐρίου ἢ μετάξης μαντιλίου ποικιλοχρόου καὶ κροσσωτοῦ, ὅπερ τριγωνικῶς διπλούμενον δένεται ὑπὲρ τὸ μέτωπον, ἐνῷ τὰ ὄπισθεν ἐξέχοντα καὶ εἰς ὀξὺ ἀπολήγοντα ἄκρα κρέμανται ἄνω τῶν ὠμοπλατῶν δίκην θυσάνου. Ἔνδυμα δὲ ἐρυθρὸν ἐξ ἐρίου ὑπ' αὐτῶν ὑφαινομένου ἐν εἴδει χιτῶνος, ἄνευ ὅμως χειριδῶν, καὶ περὶ τὸ στῆθος διὰ τεσσάρων ἢ καὶ πέντε μεγάλων χρυσῶν ἢ καὶ ἀργυρῶν σφαιροειδῶν πορπῶν (γκόλφια ἢ ἐμποῦκλαι ὑπὸ τῶν ἐντοπίων) κλειόμενον καὶ κάτω τῆς ὀσφύος, μᾶλλον δὲ περὶ τὴν κοιλίαν, διὰ μεταξίνης ζώνης περιζωννύμενον, περικαλύπτει τὰς παρήλικας Συμαίας ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν πτερνῶν· εἶνε δὲ πρὸς τὰ κάτω τόσον στενόν, ὥστε μετὰ δυσκολίας τινὸς δύνανται νὰ κύψωσιν. Ἔξωθεν τούτου σάκκος ἐξ ἐριούχου ἢ ἐκ βελλούδου ἢ καὶ ἐξ ἄλλης μεταξίνης ὕλης, στενὸς μὲν περὶ τὴν ὀσφὺν πλατύτερος δὲ καθ' ὅσον πρὸς τὰ κάτω προχωρεῖ καὶ σχηματίζων περὶ τὰ πλάγια δύο ἱκανὰς ἐξοχὰς ἐν εἴδει πτερῶν, ἂν συγχωρῆται ἡ φράσις, ἐκτείνεται μέχρι σχεδὸν τῶν γονάτων· τὸν δὲ λαιμὸν περιτυλίσσουσι διὰ μεγάλου κροσσωτοῦ μαντιλίου, οὗ τὰς μακρὰς ἄκρας ἐπιρρίπτουσιν εἰς τὰς ὠμοπλάτας· τέλος δὲ ὑποδήματα ἐρυθρὰ (τσεσμέδες) ἢ σανδάλια συρτὰ εἰς ὀξὺ ἀπολήγοντα, ὅμοια πρὸς τὰ τῶν Ὀθωμανίδων, ἀποτελοῦσι τὸ ὅλον τῆς προνομιακῆς τῶν Συμαίδων ἐνδυμασίας.

Ὑπὸ δὲ τὸ αὐτοδιοικητικὸν προνόμιον διατελοῦσα ἡ Σύμη δὲν ἐπλήρονεν εἰς τὴν ὑψ. Πύλην εἰμὴ 96 χιλιάδας ἄσπρων κατ' ἔτος, πρὸς δὲ καὶ 50 γρόσια εἴς τι ἐν Ῥόδῳ φιλανθρωπικὸν κατάστημα, Ἰμαρὲτ καντίλ ἀκσασὶ τουρκιστὶ καλούμενον, λόγῳ συνδρομῆς· ἀπέστελλον δὲ κατ' ἔτος εἰς Κωνσταντινούπολιν, λόγῳ δωρεᾶς καὶ μικρὰν ποσότητα ἐκλεκτῶν σπόγγων. Ἐπὶ τῶν διαδόχων ὅμως τοῦ Σουλεϊμάνου ὁ μικρὸς οὗτος φόρος συνεποσώθη διὰ νέων φορολογιῶν ἐν ὅλοις εἰς 45 χιλιάδας γροσίων πληρονομένων κατ' ἔτος μέχρι σήμερον εἰς τὴν Ὑ. Πύλην.

Ἐντούτοις κατὰ τὴν νέαν διοικητικὴν διαίρεσιν τοῦ Κράτους πολλὰ τῶν προνομίων τούτων, εἰς ἃ καὶ μόνα ὀφείλει ἡ νῆσος τὴν εἴς τε τὸν ἠθικὸν καὶ ὑλικὸν βίον προαγωγήν της καὶ εὐημερίαν, κατηργήθησαν, καθὼς καὶ τὸ αὐτοδιοικητικόν, καταστατθείσης τῆς Σύμης ἕδρας Καϊμακάμου, ὑπαγομένης εἰς τὸν νομὸν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, οὗ ὁ Νομάρχης ἑδρεύει εἰς Δαρδανέλια.

Οἱ Συμαῖοι μετὰ δυσκολίας τινὸς ὑπέγραψαν τὸ περὶ καταργήσεως τῶν προνομίων των πρωτόκολλον, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ὁποίων καὶ ἀναφορὰς ἐπέστειλαν εἰς τὴν ὑψηλὴν Κυβέρνησιν τοῦ Σουλτάνου, ἐπικαλούμενοι τὰ τῶν προκατόχων Σουλτάνων βασιλικὰ διατάγματα καὶ τὰ χρυσόβουλλα, καὶ πρέσβεις ἔπεμψαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, οἵτινες ὅμως ἐπέστρεψαν ἄπρακτοι. Ἕνεκα δὲ τῆς ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπιμονῆς τῶν Συμαίων ἡ Κυβέρνησις ἠναγκάσθη ν' ἀποστείλῃ κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1869 εἰς τὸν λιμένα τῆς Σύμης στολίσκον καὶ στρατὸν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ τοῦ Βιλαετίου τῶν νήσων Ἀχμὲτ Πασσᾶ.

Φύσις τοῦ τόπου, κλίμα, ἐπικαρπία.

Ἡ Σύμη κυκλοτερὴς περίπου οὖσα τὸ σχῆμα ἔχει περιφέρειαν τριάκοντα περίπου μιλίων, περιτέμνεται δὲ ὑπὸ ὄρμων πολλῶν, κόλπων καὶ λιμένων, ὧν οἱ ἀξιολογώτεροι καὶ μᾶλλον διευκολύνοντες ἐν τῷ τόπῳ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν εἰσὶν ὁ κυρίως λιμὴν (Γιαλὸς) καὶ ὁ Πάνορμος, ὁ μὲν κατέναντι τοῦ Συμαίου κόλπου βορειοανατολικῶς, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς μεσημβρινοδυτικῆς καμπῆς τῆς νήσου κείμενοι, ἀπὸ τῶν πλευρῶν τῶν ὁποίων σειραὶ ὀρέων ἀποξήρων καὶ ἀποχρήμνων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑψηλαί, διήκουσαι, καθιστῶσιν αὐτοὺς φυσικῶς κλειστούς, εὐθέτους καὶ ἀσφαλεῖς ἀπὸ τῆς ἐπηρείας τῶν ἀνέμων· ἀμφότεροι δὲ οἱ λιμένες οὗτοι ὁσημέραι ζωογονοῦνται ὑπὸ ἀκαταπαύστου κινήσεως καὶ δύνανται νὰ παρέξωσιν ἀσφάλειαν εἰς στόλον ὁλόκληρον.

Τὴν δευτέραν μετὰ τούτους θέσιν κατέχουσιν οἱ λιμένες Πέδι, ἀπὸ τῆς παρακειμένης μεγάλης πεδιάδος, καὶ ὁ Ἐμπιρίας ἀπὸ πόλεως ἴσως ἀρχαίας παραθαλασσίας *Ἐμπόριον*. Εἰς τὸν μυχὸν τοῦ λιμένος τούτου φαίνονται ἐρείπια παλαιῶν τειχῶν ἀγνώστου ἐποχῆς, ὧν μέρος μὲν βρέχεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης μέρος δὲ ἐξέχει ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἀμμώδους καὶ χαλικωτῆς ἀκτῆς· Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τούτων ὑπάρχουσιν ἐδάφη κτιρίων Βυζαντινῆς ἐποχῆς μαρτυροῦντα τὸ ἔνδοξον περελθὸν τῆς νήσου. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην, ὡς λέγεται, δι' ἀνασκαφῶν ἀνεκαλύφθησαν πρό τινων ἐτῶν συντετριμμένα κιονόκρανα καὶ καλλιμάρμαροι στῆλαι ραβδωταὶ καὶ κεκοσμημέναι ἔσωθεν διὰ παντοίων ἐπιγραμμάτων· τὰ ἀρχαιολογικὰ ὅμως ταῦτα λείψανα ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μέρους τούτου κατεκάλυψε καὶ αὖθις οὐχὶ διὰ λόγους ἀποχρώντως δεδικαιολογημένους.

Ἡ Σύμη κειμένη ὑπὸ τὸν μαγευτικὸν καὶ γαληνιαῖον τοῦ Αἰγαίου οὐρανὸν ἔχει κλίμα εὐκρὲς καὶ τερπνόν, ὅπερ ὅμως παρ' ὅλην τὴν καλὴν αὐτοῦ ἰδιότητα ἐπὶ τῆς καθ' ὅλου ὑγείας ἐπισκιάζει ἡ ἐνδημικὴ ἤδη καταστᾶσα Αἰγυπτιακὴ πυόρροια, τσίμπλα ὑπὸ τῶν κατοίκων καλουμένη, ἥτις καθ' ὅλας μὲν τὰς ὥρας τοῦ ἔτους κατ' ἐξοχὴν ὅμως τὸ θέρος μαστίζει τοὺς κατοίκους τῆς νήσου ταύτης. Ἡ ἀτομικὴ προδιάθεσις πρὸς τὴν ὀφθαλμίαν ταύτην διαφέρει κατὰ τοὺς κατοίκους, καθότι εἰς ἄλλους μὲν εἶνε τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε οὐ μόνον συχνὰ προσβάλλονται ὑπ' αὐτῆς ἀλλὰ καὶ πάσχουσι τὸ σοβαρώτερον εἶδός της καί, ἂν ἡ νόσος προχωρήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν βολβῶν, ἡ ὅρασις ὁλοτελῶς παύει, εἰς ἄλλους δὲ ἡ ἐπιδεκτικότης εἶνε τοσοῦτον μικρά, ὥστε πάσχουσι τὸ ἐλαφρότερον εἶδός της, ἐνῷ ὀλίγιστοί εἰσιν οἱ μή ποτε ὑπὸ τῆς ὀφθαλμίας ταύτης προσβληθέντες.

Τὰ αἴτια τοῦ ὀδυνηροῦ καὶ βδελυροῦ τούτου πάθους εἶνε πάντῃ ἄδηλα. Τινὲς μὲν φρονοῦσιν, ὅτι παράγεται καὶ διατρέφεται ὑπὸ τῆς πληθύος τῶν ἐν τῷ τόπῳ διατηρουμένων ἀραβοσυκεῶν ἢ φραγκοσυκεῶν, αἵτινες διὰ τοῦ ἀέρος μεταβίβουσιν αὐτήν· τινὲς δὲ ἀποδίδουσι τὴν παραγωγικὴν ἀρχὴν καὶ διατήρησίν της εἰς ζωϊκὰς ἢ φυτικὰς οὐσίας. εἰς ἀποσύνθεσιν εὑρισκομένας κατὰ τὰς ἀκαθάρτους ὁδοὺς τῆς ἄνω πόλεως, ἐξ ὧν αἱ ἀναπυσσόμεναι μυῖαι μεταδίδουσι τὸ μόλυσμα διὰ τῆς ἐπαφῆς ἢ τῆς προσπτήσεως ἀπὸ ὀφθαλμοῦ εἰς ὀφθαλμὸν δίκην ἐμβολιασμοῦ διὰ τῆς δαμαλίδος. Ὡς πόρρω ὅμως αἴτιον τακτέον καὶ τὴν κακὴν δίαιταν τῶν κατοίκων τῆς κατωτέρας τάξεως καὶ ἰδίως τὴν κατάχρησιν περὶ τὰ ἁλμυρά.

Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, μικρά τις προνόησις ἐκ μέρους τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς καὶ τακτικωτέρα δίαιτα ἐκ μέρους τῶν κατοίκων ἠδύναντο νὰ ἐλαττώσωσι τὸ κακόν, ὅπως ὁ τόπος ἀπολαύῃ πληρεστέρας ὑγείας.

Ἀλλ' ἐπὶ τὸ θέμα. Ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου εἶνε ἐμπόδιον ἀνυπέρβλητον εἰς τὴν πρόοδον τῆς καλλιεργείας καὶ φυτείας. Εἰς ἔκπληξιν δὲ καὶ θαυμασμὸν ἀληθῶς ἐξεγείρει τὸν εἰς τὴν νῆσον ταύτην εἰσπλέοντα ξένον ἡ ἀπὸ τῆς πρώτης καμπῆς τοῦ κόλπου της αἴφνης παρουσιαζομένη βραχώδης καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀγρία πρόσοψίς της· ὑπ' ἀθυμίας δὲ καταλαμβάνεται καθ' ὅσον εἰς τὰ ἔσω προχωρεῖ, ἀναλογιζόμενος πόσων εὐεργετημάτων ἐστέρησεν ὁ Δημιουργὸς τῶν ὄντων τὴν ἄλλως τε εὔανδρον ταύτην νῆσον, τὴν ὁποίαν διατρέχων καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις, μάτην ἤθελεν ἀναζητήσει ἐπὶ τοῦ αὐχμηροῦ καὶ ἀνωμάλου ἐδάφους της τὰς διὰ ταπήτων παχείας χλόης ἐπεστρωμένας καὶ δι' ἀργυροχρόων ποταμίων καὶ πηγαίων ὑδάτων καταρδευομένας μεγάλας πεδιάδας τῆς γείτονος Ῥόδου, οὔτε ἤθελεν ἀκούσει τὴν γλυκεῖαν τοῦ Αἰγαίου αὔραν ψιθυρίζουσαν διὰ τῶν φύλλων δασυσκίων πορτοκαλολεμονεῶν καὶ μυροβόλων ἀνθέων. Πηγαῖον ὕδωρ οὐδαμοῦ τῆς νήσου ἀπαντᾶται, ἐκτὸς δύο μικρῶν πηγῶν ἔξω τῆς πόλεως εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν, ἀπὸ τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ ἀποσταζει οὕτως εἰπεῖν δακρυδόν, οἱ δὲ κάτοικοι ὑδρεύονται ἀπὸ δεξαμενῶν, ἐν αἷς τὸν χειμῶνα συνάγουσιν ὄμβριμα ὕδατα ἀπορρέοντα ἐκ των στεγασμάτων τῶν οἰκιῶν, καὶ ἀπὸ τῶν φρεάτων θεραπεύουσι τὰς λοιπὰς χρείας των.

Ἐν τούτοις, μ'ὅλην τὴν αὐχμηρὰν καὶ τραχεῖαν ποιότητα τοῦ ἐδάφους των, οἱ Συμαῖοι κατίσχυσαν ἐν μέρει τῆς φύσεως καὶ δι' ἐπιπόνου ἐργασίας καὶ μεγίστων δαπανῶν κατώρθωσαν νὰ καλλιεργήσωσι τεμάχιά τινα μικρᾶς ἐκτάσεως, τὰ μᾶλλον ὑπὸ τῆς φύσεως εὐνοηθέντα, ἅπερ γονιμοποιήσαντες κατέστησαν κατάφυτα ἐξ ἀμπελώνων, ἐλαιοδένδρων, συκῶν, ἀμυγδαλεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων μικρᾶς ὅμως παροχῆς, πρὸς δὲ καὶ ἰνδοσυκῶν, ὧν ἡ πληθύς, ὡς εἴρηται, εἶνε μεγάλη. Ἐκτὸς τούτων πολλαχοῦ τῆς νήσου ἀπαντῶνται καὶ ὀλιγοπήχεις τινὲς ἀγροὶ δημητριακῶν καρπῶν, ὧν ἡ πρόσοδος εἶνε μικροῦ λόγου ἀξία. Κατὰ παλαιὰς παραδόσεις ἡ Σύμη ἐξῆγεν ἄλλοτε σημαντικὴν ποσότητα σίτου, ὅπερ ἀποδίδεται εἰς ἐντονωτέραν τινὰ ἐπιμέλειαν τῶν κατοίκων περὶ τὴν γεωπονίαν· σήμερον ὅμως, φαίνεται, οἱ Συμαῖοι ἀρέσκονται μᾶλλον εἰς τὴν ναυτιλίαν ἢ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ τραχέος ἐδάφους των. Ὅτι δὲ ὁ τόπος ἄλλοτε ἦτο σιτοπάροχος γνωματεύουσι καί τινες τῶν Εὐρωπαίων περιηγητῶν, οἵτινες τεκμαίρονται τοῦτο ἐκ παλαιῶν Συμαϊκῶν νομισμάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἰκονίζονται κόκκοι σίτου καὶ κεφαλὴ τῆς θεᾶς Δήμητρος, ἐστεμμένη μὲ ἀστάχεις. Ἐκ τῶν ὀλίγων καρπῶν, τοὺς ὁποίους οἱ ὀλιγοπήχεις ἀμπελόκηποι τῆς Σύμης πρὸς οἰκιακὴν καταναλωσιν εἰς τοὺς μεγάλα μοχθοῦντας πρὸς καλλιέργειάν των φέρουσι, καὶ τῶν ἔτι ὀλίγων πλὴν ἀξιολόγων παραγομένων μέλιτος, βουτύρου καὶ ἐλαίου, ὁ οἶνος τῆς νήσου εἶνε παντὸς λόγου ἄξιος διά τε τὴν ἡδύτητα, εὐωδίαν καὶ καθαρότητά του ἀπὸ πάσης ξένης ὕλης.

Ζῶα δι' ἔλλειψιν ἐκτεταμένων νομῶν ὁ τόπος δὲν τρέφει, εἰμὴ ἀγέλας τινὰς αἰγῶν διαιτωμένων ἐπὶ τῆς νήσου καὶ τῶν παρακειμένων παραρτημάτων της νησιδίων, Νίμου καὶ Ἀσκληπιάδος (Σηπηλιά), τῶν μόνων εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν Συμαίων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀφεθέντων ἀντὶ τῶν πολλῶν, ἅπερ ἄλλοτε κατὰ τὰ Σουλεϊμάνια προνόμια, ὡς εἴρηται, ἀπετέλουν τὰς οὕτως εἰπεῖν ἐπαύλεις (τσιφλίκια) τῆς νήσου. Τούτων ἡ πρώτη, μόλις 10 μιλίων περιφέρειαν ἔχουσα, εἶνε παντάπασιν ἄκαρπος, παρατείνεται ἔμπροσθεν τοῦ ἀνοικτοῦ κόλπου τῆς Σύμης εἰς ἀπόστασιν βολῆς καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς πορθμίσκον τόσον στενόν, ὥστε μόλις διακρίνεται καὶ ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως ὅτι αἱ δύο αὗται νῆσοι διίσανται ἀπ' ἀλλήλων. Ἐπὶ τῆς Νίμου, ἀποσπασθείσης ἴσως ἐκ μεταλλικοῦ σάλου ἢ ἐκ πλημμύρας τινός, ὡς ἡ μικρὰ ἀπόστασις καὶ τὸ ἀβαθὲς τοῦ πορθμίσκου μαρτυροῦσιν, ὑπάρχει κομψὸς ὁπωσοῦν ναΐσκος εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου μὲ περιοχήν, ἥτις ἐμπεριλαμβάνει τρία ἢ τέσσαρα δωμάτια, ἐν οἷς νοσηλεύονται ἀτυχῆ τινα πλάσματα νησιωτῶν ἐκ λέπρας πασχόντων. Ἡ δευτέρα, ἐπίσης εἰς μικρὰν ἀπόστασιν κειμένη πρὸς μεσημβρίαν, παραβαλλομένη πρὸς τὴν Σύμην καὶ Νῖμον, παρουσιάζει φύσιν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον πρὸς αὐτάς. Ἔχει πηγαῖα ὕδατα, ἐκτεταμένας καλλιεργησίμους γαίας, ἐλαιῶνα, νομὰς καὶ κήπους εὐθαλεῖς ἐμπεριλαμβάνοντας καρποφόρα δένδρα καὶ παντοῖα λάχανα· ἄλλως τε καὶ τῶν τριῶν τὰ παράλια βρίθουσι παντὸς εἴδους ἰχθύων, ὀστρακοδέρμων καὶ σπόγγων ἡμέρων καὶ ἀγρίων. Τὸ τελευταῖον νησίδιον, ἡ Ἀσκληπιάς, ἀνέκαθεν ἀνήκει εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Πανορμίτου.

Πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως πυκνὰ δάση ἐλαιοδένδρων ἐκάλυπτον τὴν Σύμην καὶ πολλὰ ἐλαιοτριβεῖα ὑπῆρχον καθ' ὅλην τὴν πόλιν, ἐξ ὧν 7 εἰσέτι δεικνύονται ἐν ἀχρηστίᾳ ὅμως ἕνεκα ἐλλείψεως σημαντικῆς ποσότητος τοιούτου καρποῦ. Τὰ δένδρα ταῦτα ἀπέκοψαν ἢ ἐξερρίζωσαν οἱ κάτοικοι, κωλύσαντες

αὐτὰ εἰς ἐπὶ τούτῳ προσερχομένους εἰς τὸν λιμένα της καυσοξυλεμπόρους ἕνεκα τῆς ἐσχάτης πτωχείας, εἰς ἣν περιήγαγεν αὐτοὺς ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην λυμαινομένη τὰ μέρη ταῦτα πειρατεία· ὥστε σήμερον σποράδην μόνον ἢ κατὰ δέσμας ἀπαντῶνται ἐπὶ τῆς νήσου τοιαύτης φύσεως δένδρα.

Εἰς τοιαύτην τινὰ κατάστασιν εὑρίσκοντο οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης, ὅτε περὶ τὸ τέλος τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος ὁ Γάλλος στρατηγὸς Savary ἐπεσκέφθη τὴν Σύμην (ἴδε lettres sur la Grèce)· ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα, λέγει, ἐπὶ τῷ ἐλεεινῷ θεάματι τῆς πτωχείας τῶν κατοίκων. Ἡ μελαγχολία, ἡ σκυθρωπότης, ἡ ἀμηχανία ἦσαν ἐζωγραφισμένα ἐπὶ τῶν προσώπων των· ἡ δίαιτά των, ἡ ἐνδυμασία, τὰ πάντα ἐν γένει ἐμαρτύρουν τὰ κατὰ τοὺς ἀτυχεῖς τούτους νησιώτας.

Ἀληθῶς πολλὰ καὶ μεγάλα τὰ παθήματα ὑπέστησαν κατὰ τοὺς ἐπισφαλεῖς καὶ κινδυνώδεις ἐκείνους χρόνους τῆς ἐπαράτου πειρατείας οἱ δύστηνοι Συμαῖοι, ὡς οἱ ἴδιοι μετὰ φρίκης διηγοῦνται. Ἀπολέσαντες ἅπασαν τὴν περιουσίαν των, διαπραγεῖσαν ὑπὸ τῶν θαλασσίων λῃστῶν, συναπώλεσαν ταὐτοχρόνως καὶ ἅπαν σχεδὸν τὸ ναυτικόν των, συνιστάμενον τότε ἐκτὸς τῶν σπογγοαλιευτικῶν πλοιαρίων εἰς ὑπὲρ τὰ 150 μεγάλα πλοῖα ἀπὸ 300 μέχρι 700 τόνων, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἐνήργουν ναύλους εἰς διαφόρους τῆς Εὐρώπης λιμένας, τὰ δὲ ἐμπορεύοντο δι' ἴδιον λογαριασμόν.

Ἡ πόλις τῆς Σύμης.

Ἡ μία καὶ μόνη πόλις τῆς Σύμης, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς προκυμαίας τοῦ λιμένος μέχρι τῶν πρεσπόδων τοῦ πρὸς μεσημβρίαν ὑψηλοτέρου δρους Βίγλα, διακόπτεται κατὰ πλάτος ὑπὸ λόφου τραπεζοειδοῦς, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια τοῦ ἄλλοτε ἰσχυροῦ φρουρίου της, χρονολογουμένου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1401 (ἱπποτικῆς ἐποχῆς), ὡς ἡ ἄνωθι τῆς διασωθείσης πύλης ἐπιγραφὴ μαρτυρεῖ. Ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ λόφου ἡ βράχου τούτου καὶ παρὰ τοὺς πρόποδάς του δύο νέοι μεγάλαι ὁδοὶ ἀνωφερεῖς καὶ κλιμακωταὶ πλὴν λιθόστρωτοι, ἄγουσαι ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ καὶ ἀπολήγουσαι εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς ἀνωφερείας, ἥτις ἄλλοτε ἐχώριζε τὴν νεόδμητον πολίχνην τοῦ αἰγιαλοῦ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς πόλεως, διευκολύνουσι τοὺς κατοίκους, οἵτινες ἄλλοτε διὰ νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ τ' ἀνάπαλιν ἠναγκάζοντο ν' ἀναρριχῶνται οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ τῶν ἀποκρήμνων χαραδρῶν τῶν βράχων Ἡ δὲ κατασκευὴ τῶν δύο τούτων ὁδῶν, καθὼς καὶ ἑτέρας ἐπίσης ἐξωμαλισμένης καὶ διερχομένης ἀπὸ τῶν πλευρῶν τῆς ὑψαύχενος ἀνωφερείας ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς ὁποίας κεῖται τὸ φρούριον, ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν καλαισθησίαν καὶ ἀδρὰν δαπάνην τριῶν εὐπόρων πολιτῶν, τῶν κυρίων Κωνσταντίνου Μουστάκη, Ἰωάννου Νικήτα καὶ Π Κλαδάκη, οἵς ἐπαξίως ἀπονέμοντες τὸν δίκαιον ἔπαινον εὐχόμεθα ὅπως τὸ καλὸν καὶ ἀξιάγαστον αὐτῶν παράδειγμα μιμηθέντες καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν εὐπόρων πολιτῶν, πολλαπλασιάσωσι τὰ καλὰ ἐν τῇ πατρίδι των, ἑπόμενοι τῷ εὐαγγελικῷ ῥητῷ «τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός.»

Ὁ Αἰγιαλὸς οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν συνοικισθεὶς καλλωπίζεται ὑπὸ πολλῶν ἀξιολόγων οἰκοδομῶν, ἐν αἷς διαπρέπει ἐπὶ ἀρχιτεκτονικῇ καλλιτεχνίᾳ ὁ εἰς τιμὴν τοῦ Προδρόμου ἀφιερωμένος Ἱερὸς Ναός, ὅστις ἐκτὸς τῶν ἐκ λευκοῦ μαρμάρου κομψῶς κατειργασμένων διὰ παντοίων γλυφῶν καὶ περικεχρυσωμένων εἰκονοστασίου (τέμπλου), ἄμβωνος καὶ ἀρχιερατικοῦ θρόνου, καὶ τῶν λοιπῶν ἐσωτερικῶς διακοσμούντων αὐτὸν ἱερῶν ἀντικειμένων, καθωραΐζεται πρὸς τούτοις καὶ δι' ὡραίων εἰκόνων, ἔργων Συμαίου ζωγράφου, ἑνὸς τῶν εὐδοκίμων μαθητῶν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ πολυτεχνείου Ὁτὲ τῷ 1847 ἀνεσκάπτετο τὸ γήπεδον πρὸς θεμελίωσιν τοῦ ναοῦ, ἀνεκαλύφθησαν θεμέλια ἑτέρου μεγάλου ναοῦ συνδεδεμένα διὰ μολύβδου καὶ σιδήρου, πρὸς δὲ καὶ στιλπνότατοι πορφυροῖ λίθοι· ἔδαφος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, κιονόκρανα, κύβοι ψηφιδωτοί, ἄνθρακες, ὀστᾶ ἀνθρώπων καὶ διάφορα κοσμήματα, ἅπερ ἐμαρτύρουν τὴν ὕπαρξιν αὐτόθι μεγαλοπρεποῦς ναοῦ.

Εἰς τὴν μεσημβρινὴν γωνίαν τοῦ εὐρυχώρου καὶ χαλικοστρώτου αὐτοῦ περιβόλου ὑπάρχει τὸ ἕτερον τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, εἰς τὸ ὁποῖον πρὸ ὀκταετίας περίπου ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διδάσκω τοὺς παῖδας Κοινωνίας ὀργώσης πρὸς τὴν παιδείαν, οἷα ἡ Συμαϊκή. Τὸ σχολεῖον τοῦτο, ἀνεγερθὲν ἐκ βάθρων φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἐμποροπλοιάρχου καὶ ἀγαθοῦ πολίτου τῆς νήσου ταύτης Κυριακοῦ Σαλαχούρη, περιποιεῖ κλέος καὶ μνήμην ἀθάνατον μεταξὺ τῶν πατριωτῶν του. Εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ Αἰγιαλοῦ ἐν μέσῳ πετρωτῆς κοιλάδος ἐκτείνεται πεδινὸς χῶρος, ἔνθα κατεργάζονται καὶ ξηραίνονται οἱ πρὸς ἀποστολὴν εἰς τὴν Εὐρώπην προωρισμένοι σπόγγοι. Κατὰ τὴν αὐτὴν θέσιν ὑπάρχει καὶ τὸ ναυπηγεῖον, ἐν ᾧ κατ' ἔτος ναυπηγοῦνται 15—20 σπογγοαλιευτικὰ πλοιάρια, πρὸς δὲ καὶ βομβάρδαι καὶ ἐνίοτε μεγάλα πλοῖα. Εἰς μικρὰν δὲ ἀπὸ τούτου ἀπόστασιν ὑπάρχουσι δύο μεγάλαι δεξαμεναί, ὧν τὴν μὲν κατέχει τὸ διοικητήριον, ἐκ δὲ τῆς ἄλλης ὑδρεύονται τὰ ξένα πλοῖα.

Τὸν Αἰγιαλὸν καλλωπίζουσιν ἑκατὸν περίπου μεγάλαι καὶ μικραὶ λιθόκτιστοι οἰκίαι, ὧν αἱ μὲν εἰσιν ᾠκοδομημέναι εἰς πεδινοὺς χώρους, αἱ δὲ ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν βράχων, ἐπὶ τῶν ὁποίων φαίνονται ὡς κείμεναι αἱ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ ἀμφιθεατρικῶς. Μεταξὺ αὐτῶν διαπρέπουσιν ἐπὶ ρυθμικῇ τάξει καί τινες διώροφοι καὶ τριώροφοι καλλισχέδιοι καὶ πολυδάπαναι. Αὐτόθι ὑπάρχουσι τὸ διοικητήριον, τὸ δημογεροντικὸν κατάστημα, τὸ ὑγειονομεῖον, αἱ ἐμπορικαὶ ἀποθῆκαι, τὸ ἀναγνωστήριον, διάφορα βιομηχανικὰ ἐργαστήρια, ἐν οἷς καὶ ἓν ἀλευροποιεῖον ἐργαζόμενον διὰ τοῦ ἀτμοῦ, ἓν σιγαροχαρτοποιεῖον, καὶ κατὰ τὴν προκυμαίαν δύο ἐμπορικαὶ λέσχαι καλῶς κεκοσμημέναι καὶ πολλὰ κομψὰ καὶ πολυάνθρωπα καφφεπωλεῖα καὶ μία μικρὰ πλὴν πολυσύχναστος πλατεῖα. Ἐν γένει δὲ ὁ Αἰγιαλὸς ὀσημέραι λαμβάνει ὄψιν πόλεως καθόλου Εὐρωπαϊκῆς, ῥυμοτομουμένης δι' ὁδῶν ὁπωσοῦν καλῶν καὶ καθαρῶν, καὶ αὐτόθι συνοικίζονται οἱ εὐπωρότεροι τῶν κατοίκων.

Τὸ δὲ ἀνώτερον μέρος τῆς πόλεως, ὅπερ πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ Αἰγιαλοῦ ὀνομάζουσιν οἱ κάτοικοι Χωριό, ἐμπεριλαμβάνει δύο χιλιάδας περίπου οἰκιῶν, ὧν αἱ μὲν νεόδμητοί εἰσι μεγάλαι καὶ περικαλλεῖς, ᾠκοδόμηνται δὲ εἰς τὰς μᾶλλον τερπνὰς καὶ πασιφανεῖς τοποθεσίας, κατοπτεύουσαι αἱ πλεῖσται τὴν θάλασσαν, αἱ δὲ παλαιαὶ διὰ τὸν φόβον τῶν πειρατῶν, οἵτινες ἄλλοτε συχνὰ ἐπεσκέπτοντο τὸν τόπον ζητοῦντες λείαν, κατέχουσι τὸ ὄπισθεν τοῦ φρουρίου δυσπροσιτώτερον καὶ ἑπομένως πληκτικώτερον μέρος· εἰσὶ δὲ αὗται ἅπασαι σχεδὸν ταπειναί, κακόρρυθμοι καὶ ἀτημέλητοι καὶ ὁμοιάζουν μᾶλλον πρὸς καλογηρικὰ ἐνδιαιτήματα ἢ πρὸς οἰκογενειακὰ οἰκητήρια. Ἐν γένει μὲν ἅπασα ἡ διαίρεσις τῆς ἄνω πόλεως, ἰδίως ὅμως τοῦ μέρους τοῦ κατὰ τὴν ἁγίαν Τριάδα, εἶνε ἀκανόνιστος, τὸ δὲ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε ἐκτισμένη πετρῶδες καὶ ἀνώμαλον, ὅσον ἀνώμαλοι καὶ αἱ περιστάσεις ὑφ' ἃς ἐκτίσθη ἡ πόλις· ἡ δὲ στενότης, ἡ ρυπαρότης καὶ σκολιότης τῶν ὁδῶν καθιστῶσι τὸ ἐσωτερικόν της ζοφερόν, δυσῶδες, καὶ τὸν ἀέρα πνιγηρόν, φαινόμενα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα πρὸς τὴν σημερινὴν τῶν κατοίκων πρόσδον.

Ἱεροὶ Ναοὶ καὶ Μοναί.

Ἐκτὸς τῶν πολυαρίθμων διασωθέντων ναΐδίων, ἅτινα κατὰ μικρὰς ἀποστάσεις ἀπαντῶνται εἰς τὰς ἐξοχὰς τῆς νήσου, μαρτυροῦντα τὴν περὶ τὰ θεῖα εὐλάβειαν τῶν κατοίκων, ὑπάρχουσι καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἐννέα μεγολοπρεπεῖς ναοί, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ πόλις διαιρεῖται εἰς ἰσαρίθμους συνοικίας, ὧν ἑκάστη διακρίνεται ἐκ τοῦ ναοῦ, εἰς ὃν ἀνήκει. Ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ ναοὶ οὗτοι, ἂν καί τινες παλαιοί, εἶνε ὅμως εὔκτιστοι καὶ εὔρυθμοι, διατηροῦντες εἰσέτι ζωηρὰ τὰ καλύπτοντα τὰ τειχία των ἁγιογραφήματα, ἔργα ἁγιορειτικῆς τέχνης καὶ θεῖον ὄντως φέροντα χαρακτῆρα. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἐσωτερικῶς διακοσμούντων αὐτοὺς ἀργυρῶν εἰκόνων καταχρύσων εἰκονοστασίων, ἱερῶν ἀμβόνων καὶ ἀρχιερατικῶν θρόνων, τῶν πλουσίων πολυελαίων καὶ πολυμεγεθῶν κηροπηγείων, ὅλων πεποικιλμένων διὰ θαυμασίων τεχνουργημάτων, εὐμοιρεῖσι προσέτι καὶ ὑψηλῶν κωδωνοστασίων. Τὸ ἔδαφος τῶν εὐρυχώρων περιβόλων των εἶνε ἐπεστρωμένον διὰ λευκῶν καὶ μελανῶν χαλίκων καταλλήλως ταξιθετημένων καὶ παριστανόντων διάφορα ἰχνογραφήματα, οἱονεὶ χεῖρες καλλιτεχνῶν παρθένων ἐκέντησαν αὐτά.

Ὡς κορωνίδας δὲ τῶν ναῶν τούτων προσθετέον ἐνταῦθα τὰς δύο εἰς τιμὴν τῶν Ταξιαρχῶν ἱερὰς μονάς· αὗται δέ εἰσιν ἡ τοῦ Πανορμίτου, ἐκ τοῦ λιμένος Πανόρμου, καὶ ἡ τοῦ Μιχαήλη, ὧν ἡ πρώτη, παραθαλασσίως οὖσα ᾠκοδομημένη εἰς θέσιν πεδινὴν καὶ τὰ μάλιστα ὑπὸ τῆς φύσεως εὐνοηθεῖσαν, κατοπτεύει τὸν εὐρύχωρον ἀσφαλῆ καὶ πολυσύχναστον λιμένα Πάνορμον, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ μονὴ αὕτη κατέστη περιάκουστος οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἀλλὰ καὶ εἰς ἀπωτάτας χώρας μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Ρωσσίας, ἔνθεν καὶ πλούσια ἀναθήματα συχνὰ ἀποστέλλονται μετὰ Χριστιανικῆς εὐλαβείας.

Ἡ περικοσλλὴς αὕτη μονή, ἥτις ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς καὶ ἰσχυρᾶς θαρτοχῆς της παρέχει εἰς ἑαυτὴν ἐξωθεν ὄψιν παραθαλασσίου φρουρίου, εἶνε ποῦ μὲν διώροφος ποῦ δὲ τριώροφος καὶ ἐμπερικλείει περὶ τὰ 100 εὐρύχωρα δωμάτια, τὸ ἡγουμενεῖον καὶ μίαν ἠστρεπισμένην αἴθουσαν πρὸς ὑποδοχὴν ἐπισήμων ξένων, πρὸς δὲ καὶ ἑτέραν αἴθουσαν, ἐν ᾗ παρατείνεται μεγάλη τράπεζα περὶ ἣν παρακάθηνται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς της ὑπὲρ τοὺς χιλίους διακοσίους προσκυνητάς, κοινοβιακῶς ἑστιωμένους δι' ἐξόδων τῆς μονῆς, καὶ ἐπειδὴ ἡ συρροὴ τῶν πολλαχόθεν προσερχομένων προσκυνητῶν εἶνε μεγάλη, ἡ δὲ τράπεζα γενική, τοὺς πρώτους μετὰ τὴν ἑστίασιν διαδέχονται ἄλλοι καὶ οὕτω καθεξῆς, ἐνῷ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα των ἑστιῶνται ἰδιαιτέρως ἐπίσης δι' ἐξόδων τῆς μονῆς εἰς τὰ ἐν αὐτῇ δωμάτια, παραχωρούμενα δωρεὰν εἰς τοὺς προσκυνητάς.

Ἡ μονὴ τοῦ Πανορμίτου εἶνε ἡ μᾶλλον σεβαστὴ παρὰ τοῖς Συμαίοις, ἐπέχει δὲ τόπον εἰς τὰς νοτίους σποράδας οἷον λ. χ. ἡ Τήνιος μονὴ τῆς Εὐαγγελιστρίας εἰς τὰς Ἑλληνικὰς κυκλάδας. Τὴν μονὴν ταύτην οἱ κατὰ καιροὺς λόγιοι καὶ ἐνάρετοι ἡγούμενοι καὶ αἱ περὶ τὰ θεῖα διακριθεῖσαι ἀκάματοι ἐφορίαι ἐκαλλώπισαν παντοιοτρόπως καὶ καθ' ἑκάστην ἐπεκτείνουσι διὰ νέων προσθηκῶν δωματίων, δενδροφυτειῶν καὶ ἄλλων χρησίμων. Ὁ ἐν αὐτῇ ἱερὸς ναὸς τῶν Ἀσωμάτων, ἂν καὶ μονόθολος εἶνε ὅμως κομψὸς καὶ καλλωπίζεται δι' ἐσωτερικῆς βαρυτίμου διακοσμήσεως, ἐν ᾗ διαπρέπει ἡ παμμεγέθης ἱερὰ εἰκὼν τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ὅλη ἀργυρᾶ καὶ περικεχρυσωμένη. Τὰ δὲ ἐτήσια εἰσοδήματα τῆς μονῆς ὑπερβαίνουσι τὰς 2 χιλιάδας λίρας, ὧν μέρος μὲν δαπανᾶται πρὸς συντήρησιν καὶ ἐπαύξησιν αὐτῆς, μέρος δὲ πρὸς διατήρησιν ἑνὸς σχολείου, καὶ μέρος εἰς τοὺς προσκυνητὰς καὶ εἰς τοὺς ἐργάτας της, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 150 ἀσχολουμένους εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων της.

Ἡ δὲ μονὴ τοῦ Μιχαήλη, μολονότι μικροτέρα τῆς τοῦ Πανορμίτου, εἶνε ὅμως ἀρχαιοτέρα καὶ σταυροπήγιος· ᾠκοδόμηται δὲ ἔξω τῆς πόλεως πρὸς δυσμὰς εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας περίπου. Ἡ μονὴ αὕτη ἐμπεριλαμβάνουσα δύο, οὕτως εἰπεῖν, ναοὺς διακρινομένους ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς των εἰς παλαιὸν καὶ νέον, ὧν ὁ δεύτερος εἶνε ᾠκοδομημένος ἐπὶ τῆς θολοσκεποῦς ὀροφῆς τοῦ πρώτου, καὶ 20 περίπου εὐρύχωρα δωμάτια καὶ ἄλλα παραρτήματα, οἷον δεξαμενάς, κῆπον εὐθαλῆ κτλ., ἤκμαζεν ἄλλοτε ἐπὶ ἐσωτερικῇ καὶ ἐξωτερικῇ εὐπρεπείᾳ καὶ πλούτῳ· ἕνεκα ὅμως τῶν δυσχερῶν περιστάσεων, εἰς ἃς καὶ αὕτη ὑπέκυψε, καὶ τῆς ἀκηδείας τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμένων της μικροῦ δεῖν κατεστράφη. Ἀναλαβοῦσα ὅμως ἀπό τινων ἐτῶν διὰ γενναίων συνεισφορῶν καὶ τῆς φιλοκαλίας τοῦ νῦν ἡγουμένου της κυρίου Γρηγορίου, ὀσημέραι ἀναπτύσσεται καὶ προσκτᾶται τὴν παλαιὰν αὐτῆς λαμπρότητα.

Ἡ μονὴ αὕτη ἀνοικοδομηθεῖσα ἐν ἔτει 1738, ἡγουμενεύοντος Νεοφύτου Χωματᾶ τοῦ ἱερομονάχου, κέκτηται μεταξὺ τῶν ἄλλων πολυτίμων διακοσμήσεών της τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἰσομεγέθη τῇ τοῦ Πανορμίτου, δηλ. εἰς φυσικὸν μέγεθος καὶ ἐπίσης ἀργυρόχρυσον. Ἐν αὐτῇ δὲ ἐφυλάττοντο τὰ πρωτομιακὰ ἀρχεῖα τῆς νήσου, τὰ πατριαρχικὰ χρυσόβουλλα καὶ συγκύλια, καὶ ἐν αὐτῇ διατηρεῖται μέχρι σήμερον ἓν χρυσογράμματον χειρόγραφον Εὐαγγέλιον ἐπὶ μεμβράνης κοσμούμενον διὰ τῶν εἰκόνων τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ γεγραμμένον μὲ ἀρχαίους χαρακτῆρας ὑπὸ Λεόντός τινος Μοναχοῦ καὶ χρονολογούμενον ἀπὸ Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ. Τὸ ἐξαίρετον τοῦτο ἀρχαιολογικὸν λείψα-

νον τῶν πρώτων Χριστιανικῶν χρόνων ἀφοῦ 14 περίπου αἰῶνες ἐσεβάσθησαν, δὲν διετηρήθη ἐπὶ τέλους πλῆρες, ἀφαιρεθέντων τινῶν τῶν φύλλων του, ὅπερ ἀποδοτέον εἰς τὴν κακὴν χρῆσιν, ἣν ὑπέστη κατὰ τὴν παρακμὴν τῆς μονῆς. Ἔξω τῆς περιοχῆς εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ λιθοστρώτου ἐδάφους ὑψοῦται πολυμεγέθης κυπάρισσος, ἧς οἱ κλῶνες, ὁριζοντίως ἐκτεινόμενοι καὶ κατὰ τὰ ἄκρα πρὸς τὰ κάτω καμπυλούμενοι καὶ λίαν περιέργως συνδυαζόμενοι, δύνανται νὰ χρησιμεύωσιν ὡς ἐξαίρετον ἀλεξήλιον εἰς ἑκατοστὺν ἀνθρώπων.

Δημοσία ἐκπαίδευσις καὶ ὑγεία.

Οἱ Συμαῖοι, ἀνέκαθεν παραδεχθέντες τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀποφθέγματος τοῦ ἀρχαίου ποιητοῦ Φωκυλίδου «ὑγεία καὶ νοῦς ἐσθλὰ τῷ βίῳ δύω» καὶ πεισθέντες ὅτι ὁ μὲν νοῦς ἀκμάζει διὰ τῆς ἀληθοῦς παιδείας, ἡ δὲ ὑγεία τοῦ σώματος διατηρεῖται διὰ τῆς θείας τοῦ Ἱπποκράτους ἐπιστήμης, οὐδέποτε ἔπαυσαν τοῦ νὰ καλλιεργῶσι τὰς μὲν ἠθικὰς καὶ διανοητικὰς αὐτῶν δυνάμεις εἰς τὰ σχολεῖα, τὴν δὲ τοῦ σώματος ὑγείαν νὰ ἐπιμελῶνται προσηκόντως καὶ ἐκζητῶσιν αὐτὴν παρ' ἐπιστημόνων ἰατρῶν. Αὕτη δὲ ἡ πρὸς διάδοσιν τῶν γραμμάτων ἀξιέπαινος μέριμνα τῶν Συμαίων παρήγαγε τὸ εὐχάριστον ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν γραμματισμένων πρὸς τοὺς ἀγραμμάτους εἶνε ἐν τῇ Κοινωνίᾳ ταύτῃ πολὺ ὑπέρτερος παρὰ εἰς πᾶσαν ἄλλην νῆσον τοῦ αὐτοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν αὐτῶν πόρων.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἂν ἐξετάσωμεν τὸ πρᾶγμα θέλομεν εὕρει μόλις 5 0|0 μὴ εἰδότας γράμματα, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τοῦ ἐμπόρου μέχρι τοῦ ἰχθυοπώλου καὶ ἀναγινώσκουσιν ἐλευθέρως καὶ γράφουσι καλῶς καὶ τὸ λεκτικὸν ἀρκούντως διωρθωμένον ἔχουσι· πολλοὶ μάλιστα νέοι, τέκνα εὐπόρων πολιτῶν, προεκπαιδευθέντες εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος των, διῆλθον ὕστερον καὶ ἐν Ἑλλάδι ὁλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων καί, εἰς τὰ λύκεια καὶ πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης μεταβάντες, ἔγειναν ξένων γλωσσῶν κάτοχοι καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας ἠδοκίμησαν· διὸ καὶ διδάσκαλοι καὶ ἰατροὶ πτυχιοῦχοι πολλοὶ τῶν Συμαίων διεκρίθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχάς.

Ἄλλοτε οἱ Συμαῖοι ἔκτιζον τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖά των εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἔξω τῆς πόλεως· οἱ δὲ ἐν αὐτοῖς μαθητευόμενοι ὑποχρεωμένοι ὄντες νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τοὺς οἴκους των μόνον ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος, κατὰ Κυριακήν, ἐλάμβανον παρὰ τῶν γονέων των ἑβδομαδιαίαν τροφὴν καὶ οὕτως ἐν τῇ σχολῇ ἐνδιαιτώμενοι μακρὰν τῆς τύρβης καὶ τῶν κακῶν ἐντυπώσεων προέκοπτον σκοπιμώτερον ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ.

Τοιαύτης τινὸς σχολῆς, χρονολογουμένης ἀπὸ τοῦ 1765 ἔτους, τὰ ἐρείπια δεικνύονται εἰσέτι κατὰ τὴν θέσιν ἁγία Μαρίνα ἔξω τῆς πόλεως νοτιοανατολικῶς. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ, σχολαρχοῦντος Γερασίμου ἱερομονάχου τοῦ Κερκυραίου (ἴδε βιογραφίαν αὐτοῦ εἰς Κύρου παιδείαν καὶ Κύρου ἀνάβασιν μεταφρασθεῖσαν ὑπὸ Βαρβαλάχου τόμον ἁ. ἔκδ. Δούμα) καὶ μετὰ τοῦτον Νεοφύτου Φασουλάρη τοῦ Συμαίου μετακληθέντος ἐκ Κυδωνιῶν, ὅπου ἄλλοτε ἐδίδασκεν, ἐμαθήτευσαν ἄνδρες διακριθέντες ὕστερον ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ οἷοι ὁ σοφὸς Βαρβαλάχος, ὁ λεξικογράφος Ἄνθιμος ὁ Γαζῆς καὶ οἱ ἐπὶ παιδείᾳ διαπρέψαντες Συμαῖοι Βενέδικτος ὁ ἐπὶ Καποδιστρίου σχολαρχήσας εἰς Σπέτσας καὶ Πόρον (ἴδε Β'. τόμον Μέντορος σελ. 382), οἱ ἀδελφοὶ διδάσκαλοι Ἰωάννης καὶ Μιχαὴλ Φωτιάδαι, Ἰωάννης ὁ ἐπικληθεὶς λογιώτατος, Γερμανὸς καὶ Μαραβέλλιος ὁ ἰατρὸς καὶ ἄλλοι Συμαῖοι καὶ πολλοὶ ὁμογενεῖς, διὰ τῆς παιδείας αὐτῶν μεγάλως τὸ ἔθνος ὑπηρετήσαντες ἐν ταῖς δυσχερέσιν αὐτοῦ περιστάσεσιν.

Ἡ σχολὴ αὕτη, ἥτις ἄλλοτε, ὡς οἱ γεροντότεροι διηγοῦνται, ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ἐφιλοξένησε τὸν ἀείμνηστον Νεόφυτον Βάμβαν τὸν ἔνδοξον ἐκεῖνον τῆς νέας Ἑλλάδος φιλόσοφον καὶ φαεινὸν τοῦ θείου λόγου φωστῆρα, ἔσχε καὶ βιβλιοθήκην πολλοῦ λόγου ἀξίαν, ἥτις ὅμως, ἀγνοεῖται πῶς, κατεστράφη καὶ σήμερον ὀλίγους μόνον τόμους ἀριθμεῖ ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς τῶν Συμαίων.

Ἔμπροσθεν τῶν ἐρειπίων τῆς σχολῆς ἐν τῷ κέντρῳ πλακοστρώτου περιοχῆς ὑψοῦται μεγάλαυχος δρῦς πολλοῦ λόγου ἀξία διὰ τὴν ἀρχαιότητά της, ὑπὸ τοὺς σκιοφόρους κλῶνας τῆς ὁποίας ὁριζοντίως ἐκτεινομένους κατὰ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν, ἐπανεπαύετο ἐν ἀνέσει ἑκατοστύες μαθητῶν κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν παραδόσεων.

Σήμερον ἡ Κοινότης τῆς Σύμης διατηρεῖ ἐν ὅλοις πέντε σχολεῖα, ἤτοι δύο προκαταρκτικὰ τῶν ἀρρένων, δύο παρθεναγωγεῖα καὶ ἓν σχολαρχεῖον· ἐν ἑκάστῳ δὲ τούτων ἐκτὸς τῶν διδασκάλων, μισθοδοτεῖ καὶ ἀνὰ ἕνα παιδονόμον ἔργον ἔχοντα τὴν εὐταξίαν καὶ πειθαρχίαν τῶν μαθητευομένων, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 500. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν πόλιν πολλὰ ἰδιοσυντήρητα παιδαγωγεῖα, ἐν οἷς γραμματίζονται ἱκανὰ νήπια προπαρασκευαζόμενα διὰ τὰ ἀλληλοδιδακτικὰ δημόσια σχολεῖα.

Εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ταῦτα ἐνδιαιτήματα τακτέον καὶ τὸ ἀπό τινος ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς ἱδρυθὲν ἀναγνωστήριον ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς νήσου «Αἴγλη», ἡ σύστασις τοῦ ὁποίου κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς τὴν καλαισθησίαν καὶ πρωτοβουλίαν τῆς Συμαίας νεολαίας καὶ τοῦ ὁποίου ὁ κανονισμὸς τοσοῦτον ἐφείλκυσε τὴν συμπάθειαν τῶν κατοίκων, ὥστε καὶ οἱ λογιώτεροι καὶ γεροντότεροι τοῦ τόπου ἔσπευσαν νὰ συνταχθῶσιν ὡς μέλη τοῦ μεγάλου τὸν προορισμὸν ἔχοντος τούτου τῶν Μουσῶν ἐνδιαιτήματος. Πρὸς τούτοις ἡ Κοινότης διατηρεῖ δύο ἐπιστήμονας ἰατροὺς καὶ ἓν συστηματικὸν φαρμακεῖον, διευθυνόμενον ὑπὸ ἰδιαιτέρου φαρμακοποιοῦ μετὰ τοῦ βοηθοῦ του, ἐκ τοῦ ὁποίου τὰ φάρμακα δίδονται δωρεὰν εἰς ἅπαντας ἀνεξαιρέτως τοὺς κατοίκους, ἅμα ὡς ἐμφανισθῇ ἡ ἰατρικὴ συνταγή. Δι' ὅλα δὲ ταῦτα δαπανᾷ ἡ Κοινότης ἐπέκεινα τῶν 1300 λιρῶν κατ' ἔτος.

Κάτοικοι καὶ βιομηχανία.

Κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμούς, ἐπειδὴ ἀκριβὴς ἀπογραφὴ δὲν ὑπάρχει, ὁ ἀριθ. τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἀναβαίνει εἰς 10—12 χιλιάδας· εἰσὶ δὲ πάντες ἰθαγενεῖς πλὴν εὐαρίθμων τινῶν παρεπιδήμων καὶ τούτων νησιωτῶν.

Οἱ Συμαῖοι ἔχουσι θρησκευτικὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν γενέθλιον

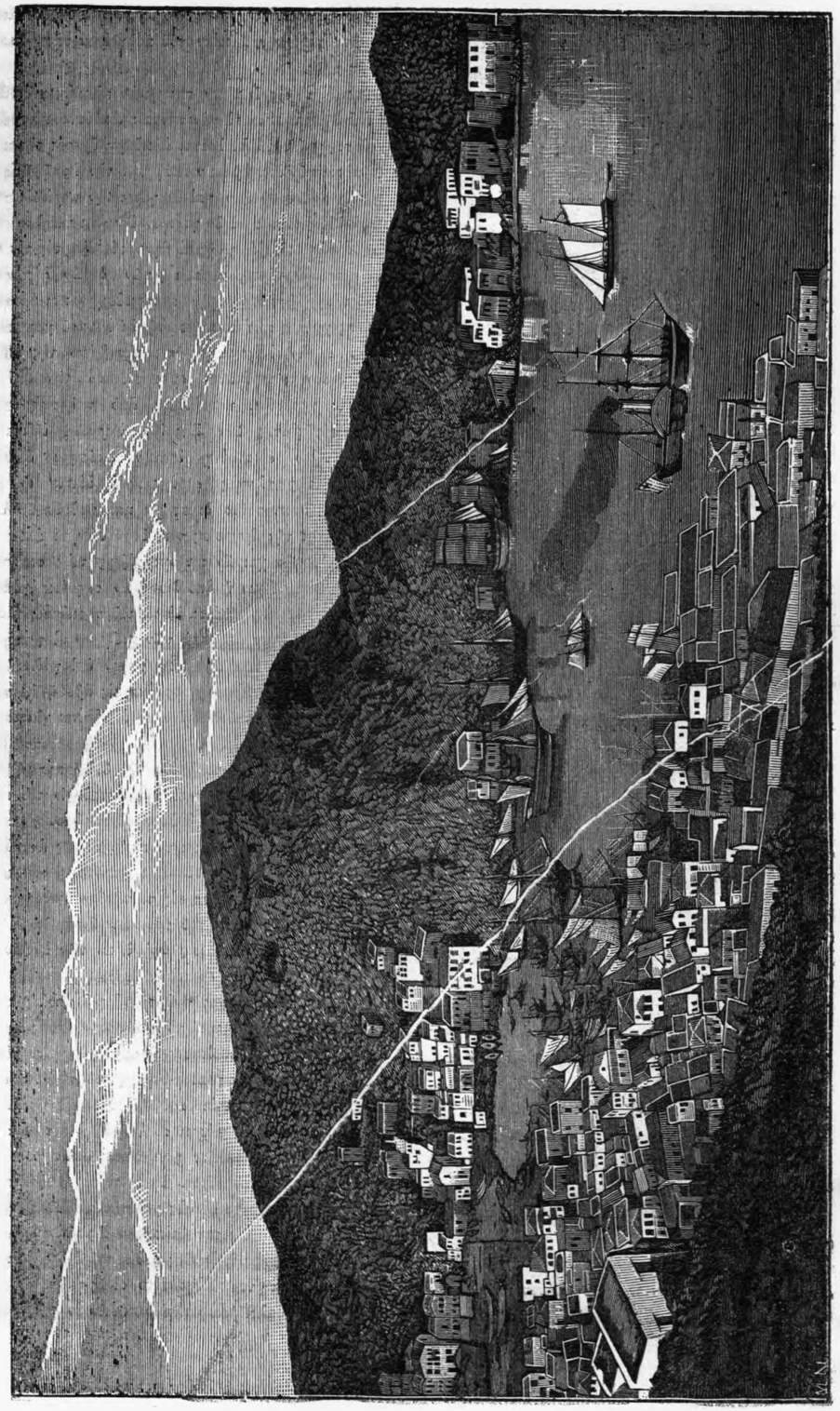

ΠΗΓΑΙ ΚΟΣΥΜΗΣ II

αὐτῶν γῆν· ἔθεν ἰδιάζον καὶ κύριον μέλημα αὐτῶν εἶνε ἡ πρόοδος καὶ εὐημερία αὐτῆς· ὡς νησιῶται δὲ καὶ κάτοικοι ἀγόνου ἐδάφους πρωΐμως ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον· ἡ δὲ ἔξοχος σπογγοαλιευτικὴ τέχνη των τοῖς περιεποίησε τὴν φήμην, ἥτις ἀπὸ τοῦ γενάρχου των Θαλαττίου Γλαύκου ὑπάρχει συνδεδεμένη μετὰ τοῦ ὀνόματός των. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρόοδος εὐνοεῖ πάντοτε τὴν ὁμόνοιαν, δραστηριότητα καὶ τιμιότητα, ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ καὶ μ' ὅλην τὴν ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ καὶ ὑλικοῦ βίου ἐπενέργειαν τῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ τὴν τύχην των ἐδημιούργησαν καὶ τὸ ἠθικόν των ἐδελτίωσαν καὶ τὴν πατρίδα των κατέστησαν σεβαστὴν εἰς τὸν ἐμπορικὸν καὶ ναυτιλιακὸν κόσμον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπιδεικνύοντες αὐτὴν δύνανται νὰ σεμνύνωνται ἐπὶ τῇ προόδῳ αὐτῆς. Ὁ δὲ βίος αὐτῶν ἀποβαίνει ὁσημέραι τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀνετώτερος, ὅσῳ καὶ ἐπιμελέστεροι καὶ δραστηριώτεροι γίνονται, οἱ μὲν διὰ τῆς ναυτιλίας, οἱ δὲ διὰ τῆς σπογγοαλιείας καὶ ἄλλοι δι' ἐμπορικῶν ἐπιχειρίσεων καὶ ἰδίως τῆς σπογγοεμπορίας, τοῦ σπουδαιοτέρου τῆς νήσου πλούτου.

Ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας τὰ ἄρρενα τέκνα τῶν Συμαίων γυμνάζονται διὰ τῆς πράξεως τὸ ἐπιτήδευμα τῶν γονέων, καταδυόμενα παιδιᾶς χάριν εἰς βάθος 8—10 ὀργ. κατὰ τὸν λιμένα. Εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ἀφοῦ τελειώσωσι τὰ ἐν τοῖς ἀλληλοδιδακτικοῖς σχολείοις ἢ καὶ τὰ ἐν τῷ σχολαρχείῳ παραδιδόμενα μαθήματα, ὅσα δὲν εἶνε προωρισμένα δι' ἀνωτέραν παιδείαν ἀκολουθοῦσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν εἰς τὰ μακρυνὰ τῆς Ἀφρικῆς καὶ Συρίας ταξείδια ἢ συνοδεύουσιν εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς Σύμης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων διὰ τὴν σπογγοαλιείαν τοὺς διὰ τὸ γῆρας ἀνικάνους κατασταθέντας πατριώτας των, ἵνα ἐκτεθῶσιν εἰς μακρυνὰ μέρη, συνεργαζόμενα μετ' αὐτῶν.

Τὸν Μαΐον ἀνάγονται εἰς τὸ πέλαγος κατὰ ὁμάδας ἐν μέσῳ συχνῶν πυροβολισμῶν καὶ σημαιοφοροῦντα τὸ εἰκόνισμα τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ, τοῦ προστάτου των, τὰ σπογγοαλιευτικὰ πλοιάρια τῶν Συμαίων, ὧν τὸ πλήρωμα σύγκειται ἐξ 7 ἀνδρῶν. Αἱ ἡμέραι τοῦ ἀπόπλου των εἶνε ἡμέραι εὐθυμίας καὶ χαρᾶς διὰ τοὺς ἀπτοήτους τούτους σπογγαλιεῖς, ἐνῷ ὁ ἐπισφαλὴς καὶ κινδυνώδης τρόπος, δι' οὗ οἱ ἐγκρατεῖς οὗτοι ναῦται πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐφελκύει τὴν προσοχὴν καὶ τῶν μᾶλλον περὶ τὴν θάλασσαν ἠσκημένων.

Τίς ἀληθῶς δὲν συμπαθεῖ; τίς δὲν αἰσθάνεται καρδιόδηκτον φόβον ὑπὲρ αὐτῶν; τίς δὲν συμμερίζεται τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς τῶν προσφιλῶν αὐτῶν οἰκογενειῶν περὶ τῆς αἰσίας ἐπανόδου των, ἀναλογιζόμενος εἰς ἡλίκους κινδύνους ἐκτίθενται θαρραλέως ἐντὸς εὐθρύπτων σκαφιδίων ἐπιβάται, ὧν ἡ ζωὴ εἶνε πολύτιμος εἰς χιλιάδας ἀτόμων, εἰς πελάγη, ὧν τὰ ἔγκατα φέρουσι πλεῖστα ὅσα θαλάσσια θηρία καὶ παντοῖα ἐπαπειλητικὰ συναντήματα, τὸ δὲ ἄπιστον στοιχεῖον πολλάκις κλυδωνίζει αὐτά; καὶ ὅμως ἡ τέχνη ἐδίδαξεν αὐτοὺς νὰ καταφρονῶσι τοὺς κινδύνους καὶ ἡ πεῖρα νὰ ὑπερνικῶσι τὰς τρικυμίας.

Ἐν τούτοις τὸ Αἰγαῖον μετ' ὀλίγον καλύπτεται ὑπὸ τῶν πλοιαρίων τούτων καὶ μετὰ πολυήμερον ταξείδιον πλέουσι τὰ παράλια τῆς Κρήτης, Σωρίας, Καραμανίας, Βεγγάζης καὶ πολλοὺς ἄλλους τῆς βορείου Ἀφρικῆς αἰγιαλούς, ἔνθα ἀσχολοῦνται διὰ καταδύσεως περὶ τὴν ἁλιείαν τοῦ πολυτίμου σπόγγου, ἥτις ἐνεργεῖται ὡς ἑξῆς.

Εἴρηται, ὅτι εἰς ἕκαστον σπογγικὸν πλοιάριον ἐπιβαίνουσιν ἐν ὅλοις 7 ἄνδρες· τούτων οἱ μὲν πέντε καταδύονται καὶ ὀνομάζονται δῦται *βουτηχτάδες*, οἱ δὲ λοιποὶ δύο ἔργον ἔχουσι τὴν κωπηλασίαν, τὴν κάθαρσιν τῶν ἐξαγομένων σπόγγων, τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀνάσυρσιν τῶν καταδυομένων καὶ ἐν γένει τὴν περίθαλψιν αὐτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. Καλοῦνται μὲ ἓν γενικὸν ὄνομα κωπηλάται ἢ κουπάδες

Ἀφ' οὗ τὸ πλοῖον ἀφιχθῇ καὶ ἀγκυροβολήσῃ εἰς τὸν νομιζόμενον ὡς σπογγοφόρον τόπον, τότε εἷς τῶν δυτῶν φέρων κρεμαμένην ἀπὸ τοῦ τραχήλου δικτυωτὴν σπογγοδόχην καὶ κρατῶν μὲ προτεταμένας χεῖρας πλάκα κωνοειδῆ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καμπανέλι ὑπ' αὐτῶν λεγομένην, εἰς τὴν βάσιν τῆς ὁποίας ὑπάρχει προσδεδεμένον μακρότατον σχοινίον, σὺν τὴν ἄλλην ἄκραν οἱ κωπηλάται κρατοῦσι, καταδύεται ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τοῦ σκάφους εἰς βάθος 20 ἕως 35 ὀργυιῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ 40, ἀφοῦ πρότερον εἰσπνεύσῃ ἱκανὴν ποσότητα ἀέρος. Ὑπὸ τοῦ βάρους δὲ τῆς πλακὸς φερόμενος ὁ δύτης ἐν ἀκαρεῖ διανύει τὸ θαλάσσιον τοῦτο διάστημα καί, ποδεβατῶν ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἄρχεται τῆς ἐργασίας του, ὅσον οἷόν τε ἀπνευστὶ ἀποσπῶν διὰ τῶν στιβαρῶν χειρῶν του προρρίζους τοὺς σπόγγους ἀπὸ τῶν ὑποθαλασσίων βράχων ἢ ἀπὸ διαφόρων σωμάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι προσκεκολλημένοι. Παρὰ τοῖς νησιώταις ἢ διὰ μαχαίρας ἢ ἄλλου τινὸς μέσου ἀποκοπὴ τῶν σπόγγων εἶνε πάντῃ ἀσυνήθης· συμβαίνει δὲ τοῦτο κατ' ἐξαίρεσιν μόνον ἐπὶ παλαιῶν καὶ ἐπομένων βαθυρρίζων σπόγγων φυομένων εἰς ἀβαθῆ ὕδατα καὶ ἐν ταῖς ὀπαῖς τῶν βράχων, ἔνθεν ἀδύνατον ἀποβαίνει ν' ἀποσπασθῶσι διὰ τῆς δυνάμεως τῶν χειρῶν.

Ὁ δύτης μένει ὑπὸ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης μέχρις οὗ ἐξαντληθῇ ὁ ἀήρ, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν κατάδυσίν του εἶχεν εἰσπνεύσει ἤ, κάλλιον εἰπεῖν, ἐφ' ὅσον οἱ πνεύμονές του ἀντέχουσι. τότε δὲ σείων τὸ σχοινίον δίδει τὸ σύνθημα τῆς ἀναδύσεως εἰς τοὺς διὰ τὴν ζωήν του ἐπαγρυπνοῦντας κωπηλάτας, οἵτινες ἀνασύρουσιν αὐτόν, ὃν μόλις ἐπιβαίνοντα εἰς τὸ πλοῖον διαδέχεται ὁ δεύτερος καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι τοῦ πέμπτου· ἐνεργεῖται δὲ καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ σπογγοαλίευσις ὑφ' ὅλων τῶν δυτῶν ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς ἡμερησίας ἐργασίας τῶν δυτῶν, οἱ κωπηλάται ἀναλαμβάνουσι τὸ τῆς καθάρσεως καὶ λευκάνσεως τῶν σπόγγων ἔργον, θλίβοντες ἢ προστρίβοντες αὐτοὺς διὰ τῶν ποδῶν των ἐπὶ τοῦ κασαστρώματος τοῦ πλοίου· εἶτα περῶντες αὐτοὺς εἰς λεπτὰ σχοινία ἀποπλύνουσιν εἰς τὴν θάλασσαν ἐπανειλημμένως πολλάκις μέχρις οὗ ἐκχυθῇ διὰ τῶν πόρων ἐντελῶς ὁ ἐμπεριεχόμενος γλοιώδης χυμὸς καὶ ἐκβληθῶσι τὰ ἐν αὐτοῖς ἀναπτυχθέντα διάφορα μόρια. Μετὰ τοῦτο ἀποξέουσι διὰ μαχαίρας τὸν περικαλύπτοντα αὐτοὺς μέλανα καὶ δυσώδη μύκητα καὶ αὖθις ἀποπλύνουσιν εἰς τὴν θάλασσαν δὶς καὶ τρὶς μέχρις οὗ ἀποκαλυφθῇ ἡ πηκτώδης ἢ ἰνώδης οὐσία τοῦ ἐν χρήσει σπόγγου.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ Αὐγούστου οἱ Συμαῖοι, ὡς καὶ πάντες οἱ νησιῶται σπογγοαλιεῖς, ἐπανακάμπτουσιν ἐν μέσῳ γενικῆς χαρᾶς

εἰς τὴν πατρίδα των, ἔνθα μετ' ὀλιγοήμερον ἀναψυχὴν παρασκευάζονται αὖθις διὰ νέας ἐκδρομὰς (δευτεροτάξειδα) κατὰ τὸ ἀρχιπέλαγος πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν· διαρκεῖ δὲ ἡ ἐργασία καθ' ὅσον ἡ θερμοκρασία τῆς θαλάσσης τοῖς ἐπιτρέπει τὴν κατάδυσιν, συνήθως ὅμως παρατείνεται μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ὀκτωμβρίου, ἐν ᾧ οἱ διὰ σπογγικῶν μηχανῶν καταδυόμενοι ἐργάζονται καὶ ἐφ' ὅλον τὸν χειμῶνα.

Οἱ σπόγγοι πωλούμενοι παρὰ τῶν σπογγαλιέων εἰς τιμὰς οὐχὶ ἀρκούντως ἱκανοποιούσας τοὺς κόπους καὶ κινδύνους αὐτῶν εἰς τοὺς καιφαλαιούχους ἐμπόρους, οἵτινες διὰ μεγάλων ἐντόκων ποσῶν ἐξοπλίζουσι τὰ πλοιάριά των, καὶ ὑπὸ τούτων ἀποστελλόμενοι εἰς τὴν Εὐρώπην δι' Ἀγγλικοῦ ἀτμοπλοίου προσεγγίζοντος κατὰ δεκαπενθημερίαν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου, ἐκποιοῦνται ἀντὶ ἐπικερδεστάτου τιμήματος.

Ἀπανταχοῦ μὲν τῆς Εὐρώπης ἡ χρῆσις τοῦ σπόγγου εἶνε γνωστή, ἡ κυριωτέρα ὅμως ἀγορὰ ἐνεργεῖται ἐν Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ. Οἱ σπογγοέμποροι τῶν μερῶν τούτων διαθέτουσι μετὰ πλείστης ὄσης τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς χεῖρας τῶν Συμαίων σημαντικὰ κεφάλαια χάριν τοῦ εἴδους τούτου, ἀντὶ τοῦ ὁποίου εἰσάγεται κατ' ἔτος ἐν τῇ νήσῳ τίμημα 5 ἑκατομμυρίων περίπου γροσίων.

Οἱ Συμαῖοι διὰ παραγγελιῶν συχνότερον δὲ διὰ τῆς αὐτοπροσώπου παρουσίας των ἐν Εὐρώπῃ μεταφέρουσι κατ' εὐθεῖαν ἐκεῖθεν ὅ,τι χρήσιμον πρὸς τροφήν, ἐνδυμασίαν, οἰκιακὴν διακόσμησιν καὶ ἐξοπλισμὸν τῶν πλοίων των, ὧν ὁ ἀριθμὸς τῶν μὲν μεγάλων, δηλ. ἀπὸ 100—700 τόνων, δὲν ὑπερβαίνει τὰ 25, τῶν δὲ σπογγαλιευτικῶν σκαφῶν ἀπὸ 8—12 τόνων ὑπολογίζεται ἀπὸ 250—280 δι' ἔλλειψιν νηολογίου τακτικοῦ.

Οἱ τὴν τάξιν τῶν σπογγαλιέων ἀποτελοῦντες, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς ὅλας των τὰς ἀνάγκας διὰ μόνου τοῦ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου κέρδους, ἐπεδόθησαν εἰς ὅ,τι ἐπιτήδευμα ἠσθάνετο ἐν ἑαυτῷ ἕκαστος ἱκανότητα καὶ κλίσιν. Οὕτω μετὰ τὸν Ὀκτώβριον οἱ μὲν μετέρχονται τὴν μικρεμπορίαν, μεταφέροντες ἐκ τῆς ἀπέναντι Μικρασίας καὶ τῆς εὐκάρπου Ρόδου καὶ ἄλλων νήσων πᾶν ὅ,τι χρήσιμον ἐν τῇ ἀγόνῳ πατρίδι των, οἱ δὲ τὴν ναυτιλίαν, καὶ ἄλλοι διαφόρους τέχνας, ἐξ ὧν μᾶλλον ἐπροώδευσαν ἐν τῷ τόπῳ ἡ ναυπηγία, ἡ τεκτονική, ἡ ὑποδηματοποιΐα, ἡ ρωμηρραπτικὴ καὶ ἡ βαφική, εἰς ἃς ἀσχολοῦνται ἀνενδότως μέχρι τοῦ Μαΐου, ὅτε αὖθις παρασκευάζονται διὰ τὸ κωρίως ἔργον των, τὴν σπογγοαλιείαν, ἥνπερ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀπὸ τοῦ πατέρας των ἐκληρονόμησαν.

Μιχαὴλ Γρηγορόπουλος.

Περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰνδίαις προόδου τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὡς ἐν Ἰαπωνίᾳ, οὕτω καὶ ἐν Ἰνδίαις, ἡ εἰσχώρησις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπιφέρει τὰ αὐτὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, ἀνοψῶν τοὺς λαοὺς ἠθικῶς τε καὶ ὑλικῶς συμφώνως πρὸς τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ τοῦ ἱδρυτοῦ. Αἱ Ἰνδίαι πρὸ 50 περίπου ἐτῶν εὑρίσκοντο εἰς σκότος ψηλαφητόν, ἀμάθειαν καὶ ὠμότητα ὀδυνηράν. Οἱ κατὰ τὸ θρησκευμα τοῦ τόπου εὐσεβέστατοι ἀνερριχῶντο ἐπὶ ἀγχίστρων κρεμαμένων διὰ σχοινίων ἐπὶ στήλης ὑψηλῆς, κρατούμενοι δὲ ἐξ αὐτῶν οὕτω κεκυρτωμένοι περιεφέροντο κύκλῳ τῆς στήλης. Ἕτεροι κατεκλίνοντο ἐν κλίναις ἐχούσαις στρωμνὴν ἐξ ἥλων, ὧν ἡ αἰχμὴ ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ σώματος ὠθεῖτο εἰς τὰς σάρκας τοῦ κατακλινομένου. Ἕτεροι ἐρρίπτοντο ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τοῦ ἅρματος τοῦ θεοῦ Βουργανὼδ καὶ ηὐτοκτόνουν αὐτοκτονίαν ὀδυνηράν. Αἱ χῆραι ἐκαίοντο μετὰ τοῦ πτώματος τοῦ συζύγου αὐτῶν, οἱ δοῦλοι ἐφονεύοντο, ὅπως παρακολουθήσωσι τὸν δεσπότην των· τὰ βρέφη ἐξετίθεντο παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Γάγγου καὶ ἐγίνοντο βορὰ τῶν κροκοδείλων, οἱ δὲ γέροντες ἀπεπέμποντο εἰς τὰ δάση, ὅπου ἠφανίζοντο ὑπὸ τῶν θηρίων.

Ταῦτα πάντα ἐξέλιπον ἤδη διὰ τῆς διαδόσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀντ' αὐτῶν εἰσήχθησαν τὸ ἐμπόριον, ὁ ἀτμός, ὁ ἠλεκτρισμὸς καὶ σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἔνθα σήμερον φοιτῶσι 122, 372 μαθηταί, ἐξ ὧν 26,000 θήλεα· ἡ δὲ κυβέρνησις, ἥτις δαπανᾷ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἐγχωρίων 3,500,000 τάλληρα κατ' ἔτος, σκέπτεται νὰ καταστήσῃ τὴν ἐκπαίδευσιν ὑποχρεωτικὴν διὰ τοὺς μεταξὺ 5—12 ἔτους παῖδας καὶ κοράσια.

Ὅτι δὲ οἱ ἐγχώριοι ἐκτιμῶσι τὰ γράμματα φαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς· Ἰθαγενής τις τῆς Βομβάης προσέφερε περὶ τὰς 200,000 δρ. πρὸς ἵδρυσιν πανεπιστημίου ἐν Σουρᾷ. Ἕτερος συνεισέφερε κεφάλαιον 150,000 δρ. ὅπως πέντε νέοι ἐκπαιδεύωνται διαρκῶς ἐν Ἀγγλίᾳ, ὀφείλοντες νὰ ἐπιστρέψωσι καὶ διδάσκωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν πατρίδι. Ἕτερος ἀφῆκε 750,000 δρ. πρὸς ἵδρυσιν γυμνασίου ἐν Βομβάῃ καὶ ἕτερος 500,000 δρ. πρὸς σύστασιν δημοσίας βιβλιοθήκης. Παραλείπομεν πολλὰ ἄλλα δωρήματα καὶ προσπαθείας, ἐξ ὧν φαίνεται ἡ διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ πρόοδος τῶν φώτων ἐν ταῖς Ἰνδίαις. Ὁ Χριστιανισμὸς ἔνθα μὲν ἀκμάζει ἐπιφέρει εὐλογίας τοῖς ὀπαδοῖς αὐτοῦ, ἔνθα δὲ ὑπάρχει μόνον κατὰ τύπον, ἐκεῖ ἀκμάζει ἡ ἐξαχρείωσις καὶ ἡ πενία.

Ἐν ταῖς Ἰνδίαις μεταξὺ τῶν ἔσοι παρ' ἡμῖν καλοῦνται βάρβαροι καὶ θεωροῦνται ὡς κτήνη μᾶλλον ἢ ὑπεύθυνοι καὶ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι (καὶ τοῦτο διότι κλείοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ φῶς νομίζομεν ὅτι σκότος ἁπανταχοῦ βασιλεύει) εὑρίσκονται 24 τυπογραφεῖα, ἐξ ὧν ἐξῆλθον κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δεκαετίαν 3410 ἔργα εἰς 31 γλώσσας καὶ διαλέκτους καὶ 12,317, 172 ἀντίτυπα τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ Εὐαγγελικῶν φυλλαδίων καὶ συγγραμμάτων. Προσέτι 200 περίπου ἐγχώριοι ἱεραπόστολοι κηρύττουσι τὸν Χριστόν· 2,000 περίπου ἱεροδιδάσκαλοι διδάσκουσιν εἰς 2 χιλιάδας ἐγχωρίους Χριστιανικὰς ἐκκλησίας, ἀριθμούσας 1)4 ἑκατομμυρίου μέλη· Οὗτοι δὲ ηὔξησαν κατὰ 84)00 τὴν παρελθοῦσαν δεκαετίαν. Εἰς τὴν ἐκχριστάνισιν τῶν εἰδωλολατρῶν χρησιμεύει κατὰ πρῶτον λόγον ἡ διάδοσις τῶν Ἁγίων Γραφῶν, τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰ κυριακὰ σχολεῖα. 120,000 παῖδες σήμερον φοιτῶσιν εἰς τὰ κυριακὰ σχολεῖα τῶν Ἰνδιῶν, ἐξ ὧν ἡ ἐλευσομένη γενεὰ θέλει λάβει,

χρηστοὺς πολίτας, εὐσεβεῖς ὑπαλλήλους καὶ ἐντίμους ἐμπόρους. Ναί! τὰ κυριακὰ σχολεῖά εἰσι τὰ φυτώρια τῆς ἠθικῆς, τῆς εὐσεβείας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀρετῆς· καὶ ὅμως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἶνε τὸ μόνον καὶ ἡ ὀρθόδοξος ἡ μόνη ἐκκλησία, ἥτις στερεῖται κυριακῶν σχολείων καὶ ἀμελεῖ ἐν γένει τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας.

(Ἐκ τοῦ Μέλλοντος).

Σημείωσις. Πόσον φρονίμως θὰ ἐποίουν οἱ διέποντες τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἂν ἐπολλαπλασίαζον πανταχοῦ τὰ τοιαῦτα σχολεῖα. Καιρὸς πλέον νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν σκολιὰν ὁδὸν τῆς ἀμαθείας, τῆς ἰσχυρογνωμίας καὶ τῶν προλήψεων. Ὁποία εὐθύνη τοῖς ἀναδεχομένοις τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τοῦ πατριάρχου ἢ ἀρχιερέως νὰ ἀρίνωσι τὰ ποίμνια ἄνευ πνευματικῆς τροφῆς καὶ ἕρμαια τοῦ ἐχθροῦ τῆς ψυχῆς, διὰ τὸν ξηρὸν μόνον λόγον ὅτι ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν ἐκκλησίαν δὲν ἔχομεν δῆθεν ἀνάγκην οὔτε διορθώσεών τινων οὔτε ἀποβολῆς τινῶν ἐθίμων καὶ ἕξεων.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ Η ΓΕΩΡΓΙΑ.

Ἡ τῶν πεπαιδευμένων καὶ δραστηρίων γυναικῶν παρέμβασις ἐν τῇ κηπουρικῇ, τῇ δενδροκομίᾳ καὶ αὐτῇ τῇ γεωργίᾳ δὲν εἶνε σπανία ἐν τῇ Δύσει. Εὐχῆς ἔργον ἂν τοῦτο ἐγίνετο καὶ παρ' ἡμῖν, ἔνθα ἡ γεωργικὴ ἐπιστήμη πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ ἦνε τόσον δημετικὴ ὅσον ὤφειλεν.

Ἐν τῇ Ἑλλ. Ἀνεξαρτησίᾳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῇ Σμύρνῃ τῆς Σμύρνης ἀναγινώσκομεν τὰ ἑπόμενα·

» Ἡ συγγραφεὺς Τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ γυναικῶν ἐργάζεται δραστηρίως ὅπως διαδώσῃ εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ἅτινα σεροῦνται δενδροφυτείας, τὴν καλλιέργειαν ἐξαισίου τινὸς δένδρου εὐκαλύπτου καλουμένου καὶ προερχομένου ἐκ τῆς Αὐστραλίας. Αἱ πρὸς ἐξοικείωσιν τοῦ δένδρου τούτου πρὸς τὸ κλίμα τῶν μερῶν αὐτῶν ἀπόπειραι ἐξακολουθοῦσιν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς τῆς ἰδίας ἐν τῷ δενδροκομείῳ καὶ ἐν τοῖς κήποις τῆς παρὰ τὸν Ἄρνον ἐξοχικῆς ἐπαύλεως, ἥτις εἶνε τὸ καλλώπισμα τῆς Villa d'Istria. Ἡ γεωπονικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Cuneo ἀνήκοντος εἴς τινα τῶν Ἰταλικῶν ἐπαρχιῶν, αἵτινες καταβάλλουσι πλείστας ὅσας προσπαθείας ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς γεωργίας, ἐνεθάρρυνεν ἐσχάτως τοὺς ἀγῶνας τῆς ἡγεμονίδος Δόρας Ἰστριάδος, ἀπονείμασα αὐτῇ τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου μέλους. »

Εὑρίσκομεν δὲ νέας λεπτομερείας λίαν σπουδαίας περὶ τοῦ εὐκαλύπτου καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ κ. Πέτρου Ἀμεδαίου Πισσὼ « Jardin d' Acclimatation », δημοσιευομένῳ ἐν Παρισίοις παρὰ Hachette, ἀφ' οὗ μεταφέρομεν τὰ ἑπόμενα·

«Ἡ θλάστησις τῶν εὐκαλύπτων εἶνε ἐξαισία καὶ ὅταν μεταφέρωσιν αὐτοὺς μακρὰν τῆς Αὐστραλίας. Ὁ κ. Hardy εἶδε τὰ δένδρα ταῦτα αὐξάνοντα ἐν Ἀλγερίᾳ 6 μέτρα ἀνὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους. Δένδρον ἡλικίας δέκα ἐτῶν φαίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνεπτυγμένον τοσοῦτον ὅσον δρῦς ἑκατὸν ἐτῶν καὶ ἐν καλῇ καταστάσει διατελοῦσα. Δὲν εἶνε σπάνιον ν' ἀπαντήσῃ τις ἐν Αὐστραλίᾳ εὐκαλύπτους πεντήκοντα ἐτῶν ἔχοντας 50—60 μέτρων ὕψος καὶ 15—20 μέτρων περιφέρειαν περὶ τὴν βάσιν. Ἐν Νικαίᾳ, ταῖς Ὑέραις νήσοις, τῇ Κάννῃ, τῇ Κορσικῇ, ἡ ἀκμὴ τῶν φυταλιῶν ὑπερέβη πάσας τὰς προσδοκίας, ὁ δὲ κ. Trottier, ὅστις καλλιεργεῖ ἤδη τὸν εὐκάλυπτον εἰς τὰ περίχωρα τῆς Ἀλγερίας ἀπαρτίσας ἐξ αὐτῆς δάση ὁλόκληρα, ἰσχυρίζεται ὅτι ἀγρὸς σίτου, δυνάμενος νὰ παράγῃ εἰσόδημα 300 φρ. κατ' ἔτος, ἐὰν καλυφθῇ ὑπὸ εὐκαλύπτων, θέλει δώσει εἰς τὸ αὐτὸ διάστημα ὠφέλειαν σχεδὸν ἑπταπλασίονα ἤγουν 2,054 φρ.! Ὁ εὐκάλυπτος δύναται εἰσέτι νὰ προσφέρῃ τὰς μεγαλειτέρας ὑπηρεσίας εἰς τὰς χώρας ἐκείνας, αἵτινες παράγουσι τὸ μέλι, καθότι ἡ κοινὴ μέλισσα τῆς Εὐρώπης εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Βίλσωνος ἐν Αὐστραλίᾳ, ἔνθα οἱ εὐκάλυπτοι μόνοι σχεδὸν κατέχουσιν ὅλα τὰ δάση, καὶ τραφεῖσα ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν ἀνθέων τοῦ δένδρου τούτου, ἐπολλαπλασιάσθη μὲ ἀπίστευτον τρόπον εἰς ὀλίγου καιροῦ διάστημα. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὁ εὐκάλυπτος θὰ ἦτο πολύτιμος διὰ τὰς μελίσσας τῶν χωρῶν μας καθ' ἣν ἐποχὴν τὰ ἄλλα δένδρα δὲν ἔχουσιν ἄνθη. Ἡ ἀνοιξις τῶν εὐκαλύπτων, καθὸ δένδρων τῆς Αὐστραλίας, ἀρχίζει τῷ ὄντι περὶ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν τὰ δένδρα ταῦτα εἶνε πολύτιμα. Ἐπιστήμων τις χημικὸς ὁ κ. Cloez ἐξήγαγεν ἐκ τῶν φύλλων τῶν εὐκαλύπτων οὐσίαν πολὺ ἀνάλογον πρὸς τὴν κάμφοραν καθ' ἥτις προσφέρει ἰδιότητας τοξικὰς λίαν ὠφελίμους εἰς τὴν ἰατρικήν. Δύναταί τις ὡσαύτως νὰ καπνίζῃ τὰ φύλλα τοῦ εὐκαλύπτου, τὰ ὁποῖα, χωρὶς νὰ προξενῶσιν οὐδεμίαν βλάβην, ὑπερτεροῦσι τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ κατά τε τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὀσμήν. Κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτῶν σιγάρα ἐξαίρετα.»

Τὸ ρηθὲν περιοδικὸν διαλαμβάνει προσέτι λεπτομερείας ἀφορώσας τὴν sequoia gigantea τῆς Καλλιφορνίας καὶ τὴν auracaria imbricata τοῦ Χιλί, ἃς καλλιεργεῖ μετ' ἐπιτυχίας εἰς τοὺς κήπους της ἡ ἡγεμονὶς Δόρα Ἰστριάς.

(Ἐκ τῆς Ἰταλ. ἐφημ. La Staffetta).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ.

(συνέχεια ἀπὸ σελ. 329).

Ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ διατελῶν νῦν ἐν τῇ ἀκμαίᾳ ἡλικίᾳ, ἐν ᾗ συλλαμβάνονται αἱ ἀρρενοπώτεραι ἰδέαι, ἐδίψησεν οὐ προσπεποιημένως ἢ ἐπιδείξεως χάριν ἀλλὰ μετ' ἀληθοῦς δίψης τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πρόοδον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ συνδράμῃ εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς πανελληνίου ταύτης εὐχῆς, καθόσον τὸ εὐτυχὲς αὐτοῦ βαλάντιον τῷ ἐπιτρέπει, προϊδὼν συνάμα ὅτι ἡ κατὰ τὰς ἠπειρωτικὰς ἐπαρχίας διάχυσις τῶν Ἑλληνικῶν φώτων εἶνε τὸ λίαν συντελεστικὸν μέσον, δι' οὗ ἠδύνατο νὰ ἐξυπηρετηθῇ μετ' ἐπιτυχίας ὁ μέγας τοῦ πανελληνίου σκοπὸς περὶ διαδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων· οὕτως ἐκτὸς τῶν πρὸς

τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα γενομένων προσφορῶν αὐτοῦ ἵδρυσεν ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ πατρίδι του σχολεῖα ἀρρένων καὶ παρθεναγωγεῖα, ὅσον οὔπω δὲ κατατίθεται καὶ ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Ἀβερωφείου καλουμένου γυμνασίου. Ὅλων τῶν σχολῶν τούτων ἱδρυτὴς καὶ ὁ συντηρητὴς αὐτῶν κατά τε τὰς ἀντιμισθίας τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν καὶ τὴν προμήθειαν βιβλίων καὶ ἐργαλείων πρὸς διδασκαλίαν τῆς φυσικῆς ἱστορίας καὶ τὰ παρόμοια, καθὼς καὶ καθ' ὅλα τὰ λοιπὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἄνετον καὶ διηνεκῆ τῶν σχολῶν διατήρησιν, ἐσκόπησε νὰ γαλακτοτροφήσῃ μὲν ἐν ταῖς μούσαις καὶ διαπλάσῃ ἐν αὐταῖς μητέρας Ἠπειρώτιδας, ἐκθρέψῃ δ' ἐν τοῖς νάμασι τῶν γραμμάτων πολίτας Ἕλληνας μὲ καρδίαν καὶ φρονήματα ἄξια τοῦ ἐν Μετσόβῳ σπείροντος τὸ μάννα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Δικαίως λοιπὸν οἱ κάτοικοι τοῦ Μετσόβου διασαλπίζουσι τὰς ἀρετὰς τοῦ μεγάλου αὐτῶν συμπολίτου, δικαίως πανηγυρίζουν ἐπ' ὀνόματι τοῦ εὐεργέτου των.

Ἔχει δὲ ὁ λόγος ὡς ἑξῆς·

« Πατρός τε μητρός τε καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάν-
» των τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ
» ἁγιώτερον.» (Πλάτων).

Ἐκ τῶν πρωτίστων ἀρετῶν, δι' ὧν ὁ Ὕψιστος διεκόσμησε τὸν ἄνθρωπον, εἶνε ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη, ἣν ἐνεφύτευσεν εἰς αὐτὸν συνδέσας τρόπον τινὰ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ μετὰ τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἐν τῇ πατρίδι πρὸς ἐνοίκησιν ὅλων τῶν μερῶν τῆς γῆς, συντήρησιν, πολλαπλασιασμὸν καὶ εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐκ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα δὲ ἀγάπης προέρχεται, ὥστε οἱ κάτοικοι τῶν βορείων κλιμάτων, ἔνθα ὁ αἰώνιος χειμὼν ἐκτείνει τὴν λευκὴν νεκρικὴν αὐτοῦ συνδόνα ἐπὶ μαύρων καὶ γυμνῶν γαιῶν καὶ ὅπου τὴν ἑξάμηνον ἡμέραν ἑξάμηνος διαδέχεται νύξ, νὰ ἐπιστρέφωσιν εἰς τὴν γενέτειραν πατρίδα των μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας, μεθ' ἧς σπεύδουσι καὶ τὰ θηλάζοντα βρέφη εἰς τὴν μητέρα των. Σύμφωνος δ' οὖσα ἡ ἀρετὴ αὕτη μετὰ τῆς μιᾶς ἐκ τῶν πρωτίστων θείων ἐντολῶν τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἀνέδειξεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον ὅλην τὴν λαμπρὰν χορείαν τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς ἕκαστον ἔθνος σεμνύνεται καὶ δι' οὓς πρῶτοι οἱ πρακτικώτατοι ἡμῶν πρόγονοι, τὸ μέν, ἵνα διαιωνίσωσι τὰς ἀρετὰς τῶν ἐπὶ φιλοπατρίᾳ διακεκριμένων ἀνδρῶν καὶ ἐμφανέστερον ἀποδείξωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀφειλομένην βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην των, τὸ δέ, ἵνα παρακινῶσι τοὺς συμπολίτας καὶ τὰ τέκνα των εἰς μίμησιν τῶν πράξεων καὶ κατορθωμάτων των, ἀνδριάντας ἀνήγειρον, οἵτινες ἵσταντο ὡς αἰώνια μὲν μαρτύρια τῆς ἀρετῆς καὶ εὐγνωμοσύνης, ἰσχυρὰ δὲ πρὸς μίμησιν προτροπὴ διά τε τοὺς πολίτας, ἀλλὰ μάλιστα τὴν νεολαίαν, ἀκούουσαν παρὰ πρεσβυτέρων διηγουμένας τὰς ἀρετὰς ἐκείνων, οὓς παρίστων οἱ ἀνδριάντες. Διότι ἀληθῶς οὐδὲν κόσμημα μεγαλείτερον διὰ πᾶσαν πόλιν καὶ οὐδὲν ἄλλο συντελεῖ πλειότερον εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν αὐτῆς, ὅσον αἱ ἀρεταὶ τῶν αὐτῇ οἰκησάντων ἢ οἰκούντων, μαρτυρούμεναι διά τινος κοινωφελοῦς ἔργου αὐτῶν. Ὡς τοιούτους δὲ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει, ἵνα μὴ μακρολογῶ ἀναφέρων παραδείγματα ἐκ τῆς γεραρᾶς ἀρχαιότητος, δυνάμεθα δικαίως νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοὺς ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἱδρυτὰς νοσοκομείων, πτωχοκομείων καὶ πρὸ πάντων σχολείων, ἅτινα μόνα εἰσὶ τὸ ἀληθὲς ἑκάστης πόλεως κόσμημα καὶ διὰ τὰ ὁποῖα μόνα, οὐχὶ δὲ διὰ τοὺς πλουσίους κατοίκους ἢ τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἰδιωτικὰς οἰκοδομάς, δύναται μετ' εὐγενοῦς ὑπερηφανείας νὰ καυχᾶται, ἐὰν διατηρῇ ταῦτα δεόντως, διότι ταῦτα ἀποδεικνύουσιν αὐτὴν προοδεύουσαν, καὶ ταῦτα τὴν ἁγνὴν τῶν ἱδρυτῶν φιλοπατρίαν τρανῶς καταγγέλλουσιν.

Οἱ τοιαῦτα λοιπὸν ὠφέλιμα ἱδρύοντες καταστήματα ἢ κἂν συνεισφέροντες εἰς αὐτὰ ἀγαπῶσιν ἀληθῶς τὸ ἔθνος καὶ τὴν πατρίδα καὶ συντελοῦσιν εἰς τὴν προαγωγὴν αὐτῆς· διὸ ἐν τοιούτοις εὐεργετικοῖς ἀνδράσιν ὡς καὶ ἐν ἐκείνοις, οἵτινες ὑψηλότερον διὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας αἰρόμενοι τὸ μὲν ἀνθρώπινον γένος ὡς μίαν οἰκογένειαν θεωροῦσι, τὰς δὲ φυλετικὰς διακρίσεις περιφρονοῦσιν ὡς ἐγωϊστικάς, ὁ ἄνθρωπος δείκνυται σύμφωνος μὲ τὸν προορισμὸν αὐτοῦ καὶ ἀληθὴς τοῦ Θεοῦ εἰκὼν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπείρους λοιπὸν ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνας εἰς τὴν τὰ πάντα σοφῶς διέπουσαν Θείαν Πρόνοιαν, ἥτις ἀνέδειξε παρὰ τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει τοσούτους καὶ τηλικούτους εὐεργετικοὺς ἄνδρας, ἐξ ὧν οὐκ' ὀλίγους ηὐμοίρησε νὰ ἔχῃ καὶ ἡ πόλις αὕτη, οὐχὶ μικρὰ συνενεγκόντας καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης καὶ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους.

Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἄλλων τῆς πόλεως ταύτης εὐεργετῶν διαλάμπει ὡς ἄλλος Ἥλιος ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γεώργιος Ἀβέρωφ, ἀνήρ, ὅστις ἤρξατο διέρχεσθαι τὸν βίον εὐεργετῶν καὶ ὅσις τοσαύτας καὶ τηλικαύτας εὐεργεσίας πρὸς τὴν πατρίδα ἐπεδαψιλεύσατο, ὥστε τὸ μέγεθος καὶ τὴν φιλοπατρίαν αὐτοῦ ἐκτιμῶσα ἡ πατρὶς καὶ μὴ δυναμένη ἄλλως ν' ἀναδείξῃ τὴν ἑαυτῆς εὐγνωμοσύνην, ὡρίσατο ὁμοφώνως, ὅπως ἐν τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ ἐπιβεβαιοῦται ἡ Ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, κοινὴν ποιουμένη ὁμήγυριν ἐν τῷ θείῳ καὶ ἱερῷ τούτῳ ναῷ, δεήσεις ἀναπέμπῃ πρὸς Ὕψιστον ὑπὲρ τῆς ὑγείας, εὐημερίας καὶ μακροβιότητος τοῦ ἀγαθοῦ τούτου ἀνδρός, καὶ δικαίως· διότι —παραλείπων τοσαύτας ἐθνικὰς αὐτοῦ πράξεις καὶ εὐεργεσίας καὶ διότι ἀπαρέσκει τὸ τοιοῦτον εἰς τὴν μετριοφροσύνην του καὶ διότι ὁ τύπος ἀρκούντως αὐτὰς διεσάλπισε, παραλείπων ὡσαύτως πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἰδότας, τὰς ἄλλας μεγάλας εὐεργεσίας αὐτοῦ πρὸς τὴν πατρίδα, οἷον τὴν κατ' ἔτος ὑπανδρείαν τοσούτων πτωχῶν κορασίων τὰ ὁποῖα διασώζει ἀπὸ τῆς πτωχείας καὶ τῶν ταύτῃ παρεπομένων, τὸν διορισμὸν ἰατροῦ καὶ φαρμακείου ὑφ' οὗ τοῖς πᾶσι τὰ ἰατρικὰ δωρεὰν διανέμονται, τὴν ἵδρυσιν νεκροταφείου καὶ τοσαύτας ἄλλας—δὲν δύναμαι νὰ παραλείψω τὴν μεγίστην τῶν εὐεργεσιῶν, ἣν ὁ εὐγενὴς ἀνὴρ ἠδύνατο νὰ πράξῃ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἥτις τρανῶς τεκμηριεῖ τὴν ἁγνὴν αὐτοῦ φιλοπατρίαν καὶ τὸ μεγαλεπήβολον· γινώσκων δηλ. ὅτι διὰ τῆς παιδείας καὶ μόνον δι' αὐτῆς προήχθησαν ὅλα τὰ ἔθνη καὶ ὅτι ἄνευ αὐτῆς οἱ λαοὶ εἰς ζωώδη διατελοῦσι κατάστασιν, ἀπεφάσισεν ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις καὶ γενναῖος οὗτος ἀνήρ, ὅπως ἱδρύσῃ ἐνταῦθα σχολεῖα μεγαλοπρεπῆ τῶν τε ἀρρένων καὶ κορασίων, καὶ γυμνάσιον, ὅπερ θέλει συντηρεῖ διὰ παντὸς ἰδίαις δαπάναις καὶ ὅπερ ἔσεται ἑστία φωτισμοῦ διὰ τὴν νεολαίαν οὐ μόνον τῆς πόλεως ταύτης, ἀλλὰ καὶ τῶν πέριξ μερῶν, καὶ τοῦ ὁποίου ἄρχεται εὐθὺς ἡ οἰκοδομή, ἅμα φθάσῃ ἡ παρ' ἡμέραν περιμενομένη καὶ πρὸ πολ-

λοῦ ζητηθεῖσα ἄδεια. Διὰ τῆς μεγάλης του δὲ ταύτης πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσίας ὁ εὐγενὴς ἀνὴρ κατέβαλε τὰ θεμέλια τῆς δόξης τῆς πατρίδος καὶ καθιστᾷ αὐτὴν ζηλωτὴν μεταξὺ τοσούτων μεγάλων πόλεων, αἵτινες στεροῦνται τοιούτου εὐεργετικοῦ καθιδρύματος, ὥστε δικαίως ἀΐδιος ὀφεῖλεται εὐγνωμοσύνη εἰς τὸν σεβαστὸν τοῦτον ἄνδρα, διότι διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυσμένων ἤδη σχολείων ὡς ἐκ πολυχεύμονος πηγῆς θέλουσι μεταδίδεσθαι τὰ σωτήρια τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων νάματα, τὴν θαυμασίαν τῶν ὁποίων ἐπιρροὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἐν γένει τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ὁμολογεῖ σύμπας ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, ἀπαραίτητον ἀνακηρύξας τὴν σπουδὴν αὐτῶν.

Ἐνατενίζοντες οὖν εἰς εὐτυχὲς μέλλον τῆς νεολαίας καὶ τῆς πατρίδος καὶ ἐκτιμῶντες τὰς πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσίας τοῦ εὐγενοῦς τούτου ἀνδρὸς καὶ τὴν ἔξοχον φιλοπατρίαν του, ὑφ' ἧς ὁρμώμενος ἠτήσατο ὡς πρῶτον ὅρον τῆς γενναίας καὶ ἁδρᾶς αὐτοῦ προσφορᾶς πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ Ἀθήνησι πολυτεχνείου, ὅπως τοῦτο ὀνομάζεται τοῦ λοιποῦ Μετσοβιτικόν, ἃς εὐχηθῶμεν αὐτῷ, ἵνα μὴ διαλείπῃ μηδεμίαν ἡμέραν εὐεργετῶν, γινώσκων ὅτι ἐκ τῆς ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἑνὸς ἀνδρὸς πλεῖστοι ὠφελοῦνται, καὶ ἃς δεηθῶμεν τοῦ Ὑψίστου μετὰ θερμῆς καρδίας, ὅπως χαρίζηται τῷ εὐγενεῖ τούτῳ ἀνδρί, τοῦ ὁποίου τὸ εὐκλεὲς ὄνομα μετὰ σεβασμοῦ θέλουν ἀναφέρει αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί, ὑγιείαν σταθεράν, εὐημερίαν καὶ μακροβιότητα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους! Γένοιτο.» (Ἡμερήσια Ἀλεξανδρ. ἀριθ. 415).

» . . . . Ἤδη διατελῶν πρό τινος χρόνου μακράν σου πλησίον ἑτέρου φιλτάτου σου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἀνεμνήσθην σου ἐσχάτως, ὅτε ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν διακεκριμένον πατριώτην Γεώργιον Ἀβέρωφ καὶ ἀκούσω καὶ ἴδω τὰς εὐγενεῖς ἀρχάς, ὑφ' ὧν ἐμφορεῖται ἡ μεγάθυμος καρδία του, καὶ σπεύδω διὰ τῆς παρούσης νὰ σοὶ δώσω ἀφορμὴν νὰ ἐξακολουθήσῃς τὴν συνδιάλεξιν ἐκείνην τοῦ Λονδίνου, προσθέτων σοι καὶ νεώτερόν τι παράδειγμα ἐφάμιλλον τῶν προμνημονευθέντων εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ἣν τότε ἐξέφρασας ἰδέας σου.

» Εἰς ποῖον ὀφείλεται τὸ σύμπλεγμα τοῦτο, ἂν οὐχὶ εἰς τὸν Γεώργιον Ἀβέρωφ;

» Τὴν λεωφόρον τοῦ πανεπιστημίου ἀκολουθῶν φέρε τὸ βῆμα πρὸς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως· καθ' ὁδὸν κτίριόν τι μεγαλοπρεπές, τὸ πολυτεχνεῖον, προσελκύει σου τὴν προσοχήν· εἰς τὴν γενναιότητα δύο Μετσοβιτῶν ὀφείλει τὴν ὕπαρξίν του· ἀλλ' ἡμιτελές ἐστιν ἔτι. Θάρρει· ἐν μικρῷ ἀποτελεσθήσεται χρόνῳ· ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ προσήνεγκε τὸ βαλάντιον αὐτοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Πρὶν ἢ καταλίπῃς τὰς Ἀθήνας, ἐνθυμοῦ ὅτι ἀείποτε προθυμότατος ἐδείχθη ὁ ἀνὴρ εἰς τὰς προσκλήσεις τῆς πατρίδος, ἀλλὰ τὰ καθ' ἕκαστα τούτων παραλείπω εἰς ἄλλοτε διὰ λόγους εὐνοήτους.

» Καίπερ κεκμηκὼς ἀνέλαβε δυνάμεις καὶ μετάβηθι εἰς τὴν Ἤπειρον. Μακρόθεν διακρίνεται τὸ Μέτσοβον, ἡ ἰδιαιτέρα πατρὶς τῶν Στουρναρῶν καὶ Τοσιττῶν, ἐν τούτῳ δὲ δύο κτίρια, ἐν οἷς συναδελφοῦνται καὶ συναναπτύσσονται δύο αἰσθήματα, *τὸ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης* διδασκόμενον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ *τὸ τῆς πατρίδος, ἧς οὐδὲν γλύκιον*, ἀναπτυσσόμενον ἐν τῷ παρακειμένῳ αὐτῇ σχολείῳ. Ἡ εὐγενὴς καρδία τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ ἔδωκεν ἡμῖν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ βλέπωμεν ὑψούμενα τὰ δύο ταῦτα περικαλλῆ τεμένη.

Παρίστασαι ἐν Μετσόβῳ θεατὴς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας καὶ θαυμάζεις ἐπὶ τῇ ἁρμονίᾳ, ἥτις διακρίνει ἐκεῖ τὴν βάσιν τῆς κοινωνίας· παλιν τὸν αἴτιον μὴ ἀναζήτει ἀλλαχόσε· ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ, ἐκπαιδεύων νέας ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ συντηρουμένοις σχολείοις, καθίστησιν αὐτὰς βραδύτερον πολίτιδας καὶ μητέρας πολυτίμους.

Χαράττων σοι ἀτάκτως τὰς γραμμὰς ταύτας μετ' ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, ἀδυνατῶ νὰ προχωρήσω περαιτέρω. Τὸ ὄνομα τοῦ μεγαθύμου πατριώτου Γεωργίου Ἀβέρωφ ἔσται χρυσοῖς ἀνεξιτήλοις γράμμασι κεχαραγμένον ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ καρδίᾳ παντὸς Ἕλληνος. Τὴν διακήρυξιν τοιούτων ἀληθειῶν νομίζω καθῆκον παντὸς Ἕλληνος χάριν αὐτοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν 1ην Ἰουνίου 1873. Ἔρρωσο.

Γ. Μ. Κ.

(Νεολόγου Ἀριθ. 1,333).

ΒΙΟΣ ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΤΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ.

—

Μέγα μέρος τῆς Μ Ἀσίας, ἀπολαῦον ἱκανὴν εὐημερίαν ὑπὸ τὴν πατρικὴν διοίκησιν τοῦ Καρὰ-Ὀσμὰν-ὀγλοῦ, ἤρξατο συναισθάνεσθαι τὴν ἀνάγκην ἧττον περιωρισμένης διδασκαλίας τῆς τότε ἐπικρατούσης. Ἡ διανοητικὴ δ' αὕτη ἀνάπτυξις ὤφειλε νὰ ἐνεργηθῇ ὑπὸ πτωχοῦ τινος κληρικοῦ, Βενιαμὶν καλουμένου, βλάστημα Λέσβου, ἐκ τοῦ χωρίου Πλομαρίου, παιδευθέντος ἐν Ἑλλάδι τὸ πρῶτον, εἶτα δ' ἐν Ἰταλίᾳ, ἔνθα διέμεινεν ἐπὶ πολὺ καὶ ἐτελειοποιήθη. Γεννηθεὶς παρὰ πτωχῶν γονέων καὶ μόλις δυνάμενος τὰς ἀπολύτους αὐτοῦ ἀνάγκας νὰ ἐπαρκέσῃ, ὡς ἕτερος Κλεάνθης διῆγε βίον ἐγκρατῆ μετὰ παραδειγματικῆς λιτότητος καὶ ἐνεψυχοῦτο ὑπὸ μόνης τῆς ἰδέας ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ὠφελήσῃ τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

Ἐπανῆλθεν εἰς Ἑλλάδα λίαν προχωρημένος εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας. Τὰ αὐστηρὰ αὐτοῦ ἤθη, ἀνταποκρινόμενα πρὸς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὃν ἔφερε χαρακτῆρα, ἡ εὐπροσηγορία του καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κοσμιότης ἐχρησίμευον ὡς οἱ καλλίτεροι διερμηνευταὶ τῆς ἀγαθῆς ὑπολήψεως τῶν μονίμων καὶ ποικίλων αὐτοῦ γνώσεων. Λέγεται ὅτι ἐφεῦρεν ἢ κάλλιον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πρῶτος ἀνέπτυξε τὴν ὑπόθεσιν αἰθερίου οὐσίας, ἐδρευούσης ἐν παντὶ σώματι, πληρούσης πᾶν κενὸν καὶ κινουμένης ἀπαύστως κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν· αὕτη ἐστὶν ἡ πρώτη ἀρχὴ τῶν κυρίων φαινομένων τῆς φύσεως, ὡς τοῦ φωτός, τοῦ πυρός, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ μαγνητισμοῦ, τοῦ γαλβανισμοῦ, τῆς αἰσθήσεως, τῆς

φυσικῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς περὶ ἑαυτῶν στροφῆς τῶν πλανητικῶν σωμάτων. Τὴν αἰθέριον ταύτην οὐσίαν ἐκάλεσεν ὁ Βενιαμὶν διὰ τῆς λέξεως Πανταχηκίνητον.

Ἀπέναντι σχεδὸν τῆς πολυθελγήτου νήσου Λέσβου ἐπὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔκειτο ἡ πόλις των Κυδωνιῶν, ἀκμάζουσα καὶ οὐδὲν ἑτερογενὲς στοιχεῖον φέρουσα πλὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀπολαύοντος μετριόφρονος διοικήσεως ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Καρὰ-Ὀσμὰν-Ὀγλού, καὶ εὐδαιμονοῦντος ἐπαισθητῶς διὰ τῆς τοῦ ἐμπορίου προαγωγῆς. Οἱ Κυδώνιοι ὀφείουσι κυρίως τὴν αὐτῶν εὐδαιμονίαν εἰς τὰς ἐλαίας των, ὧν τὰ ἔλαια τότε μάλιστα ταχέως ἐπώλουν μεταφέροντες εἰς Ὀδησσόν, Ταϊγανρόκον, Ἑσπερίαν Εὐρώπην, Κωνσταντινούπολιν καὶ διάφορα ἄλλα μέρη.

Αἱ Κυδωνίαι ἐδιοικοῦντο ὑπὸ ὁμίλου συνδίκων, καλουμένων Δημογεροντία. Ἐκαλλωπίζοντο δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ διὰ νεοκτίσων οἰκιῶν εὐθετογραμμικῶς, δι' ὁδῶν λιθοστρώτων καὶ μεγάλου ἀριθμοῦ κήπων. Ἡ τοποθεσία των ἦν ταὐτοχρόνως εὐάρεστος καὶ ὑγιεινή. Ἑκατοντὰς νησιδίων, τῶν πλείστων κεκοσμημένων ὑπὸ φυτείας ἰσχυρᾶς καὶ ἀειθαλοῦς, μόλις ἄφινε τὸ βλέμμα ἐλεύθερον διὰ τῶν καμπῶν τῶν μικρῶν αὐτῶν γαιῶν νὰ παρεισδύσῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὑψηλῆς θαλάσσης καὶ νὰ θαυμάσῃ τὸν ἐν Κυδωνίαις εὐρύχωρον λιμένα, τὸν οὐ μόνον ἀσφαλῆ ἀλλὰ καὶ ἀνεξάντλητον δοχεῖον παντὸς μαλακίου, ὀστρακοδέρμου καὶ ἰχθύος.

Τῶν Κυδωνιῶν τὸν φόρον ἀπενέμετο κληρονομικῶς (apanage) ὁ οἶκος τῶν Δουρριζαδές, ἐξ οὗ παρήχθησαν πολλοὶ Μουφετίς. Τούτων ἡ προστασία προεφύλαξεν ἰσχυρῶς τὰς Κυδωνίας ἀπὸ πᾶσαν τῶν πασάδων κάκωσιν καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐθεωρεῖτο παρ' ὅλων τῶν ἐν τῇ Μ Ἀσίᾳ Ἑλλήνων ἀσφαλὲς διαμονητήριον.

Οἱ Κυδωνιεῖς τὸ πρῶτον εἶχον μικρὸν σχολεῖον, ἔνθα ἐδιδάσκετο ἡ γραμματική. Ἐν τῇ ἐπιστροφῇ του δὲ ὁ Βενιαμὶν ἐκ τῆς Ἰταλίας, μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀνεγείρῃ ἐν τῇ πατρίδι του σχολὴν συστηματικήν, ἐξελέξατο τὰς Κυδωνίας ὡς τὴν μᾶλλον κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν του πόλιν. Ὁ ζῆλος τοῦ Ι. Οἰκονόμου, τοῦ καὶ δημογέροντος καὶ πάτρωνος ἐν Κυδωνίαις, πᾶν πρόσκομμα ἐκ ποδῶν ἐποιήσατο. Εἰς τὴν ἄκραν οὖν τῆς πόλεως ὠκοδόμησαν εὐρύχωρον σχολεῖον, ἐν ᾧ ὁ ἀείδιμος Βενιαμὶν κατέλαβε τὴν ἕδραν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ διὰ βοηθοὺς μετεπέμψατο ἴδιον καθηγητὴν τῆς φιλολογίας καὶ ἑτέρους αὐτοῦ κατωτέρους. Ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος συνέρρεον εἰς τὴν σχολὴν ταύτην, ἀκμάσασαν ἐπὶ δεκαπενταετίαν διοικουμένην ὑπὸ τοῦ Βενιαμίν. Πλῆθος λογίων καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν ἐξῆλθον, ὧν οἱ πλεῖστοι ἐχρησίμευσαν ὡς δημόσιοι λειτουργοὶ ἐν τῇ προσωρινῇ τῆς Ἑλλάδος διοικήσει.

Ζηλοτυπήσας ἐπὶ τέλους ὁ καθηγητὴς τῆς φιλολογίας τὴν ὑπόληψιν τοῦ Βενιαμὶν ἔσπειρε τὴν διένεξιν μεταξὺ τῶν τότε δημογερόντων ἐν Κυδωνίαις, καὶ μεγάλη μερὶς ἠγέρθη κατ' αὐτοῦ. Ὁ Βενιαμὶν ἦν ἕτοιμος νὰ ἐγκαταλείψῃ τήν τε πόλιν καὶ τὸ Λύκειον ἐν ἔτει 1815, ὅτε ὁ πρίγκηψ Δημητράκης Μουρούζης τὸν ἔλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ τὸν ἐκράτυνε μετὰ πολλῆς τιμῆς εἰς τὴν ἕδραν, ἣν τοσοῦτον ἐπαξίως κατεῖχεν· ἀλλ' αἱ διηνεκεῖς συκοφαντίαι τοῦ ἀντιπάλου τὸν ἔκαμαν ἐπὶ τέλους νὰ ἀηδιάσῃ καί, ἐγκαταλείψας τὴν θέσιν του, νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐκεῖθεν μετ' ὀλίγον ὁ ἐπιφανὴς ἐπιστήμων προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Καρατζᾶ ἵνα καταλάβῃ τὴν ἕδραν τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐν Βουκουρεστίῳ φιλοσοφικῷ Λυκείῳ. Ὁπόταν δὲ ὁ ὁσποδάρος οὗτος προσέφυγεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἵνα λυτρώσῃ τὴν ἐπαπειλουμένην ζωήν του, ὁ Βενιαμὶν ἀπολέσας τὸ στήριγμά του, ὡς καὶ τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, μεγάλου τότε Ποστελνίκου τῆς Βλαχίας, καὶ μὴ ἀξιῶν νὰ ἔρπῃ ἐνώπιον τῶν ἀρχιερέων καὶ μητροπολιτῶν, ἐπαύθη καὶ ἐξώσθη παρ' αὐτῶν μετὰ σκληρότητος, ἥτις ἐστὶν ἐνίοτε ὁ διακριτικὸς χαρακτὴρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομιούχων, παραφερομένων ὑπὸ τῶν ψυχικῶν αὐτῶν παθῶν τῆς διεκδικήσεως καὶ μνησικακίας.

Ὁ Βενιαμὶν μεμυημένος τῶν ἀρχῶν τῆς φιλικῆς ἑταιρίας καὶ γνωρίζων ὅτι ἐπέστη τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, καθ' ὃ ἡ μεγάλη σκηνὴ τῆς ἐπαναστάσεως ἔμελλε νὰ ἀναπετασθῇ, ἔλαβεν ἐνεργητικὸν μέρος καὶ συνεμερίσθη μετὰ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ πάντα κίνδυνον.

Ἀρχῆθεν τῆς αἱματηρᾶς ταύτης πάλης παρευρέθη εἰς τὸ θέατρον τῶν συμβεβηκότων, καὶ ἁπλοῦς ὡς ποιμὴν τῆς πρωτοτύπου ἐκκλησίας καὶ ἀκλόνητος εἰς τὴν ὄψιν τοῦ μεγαλειτέρου κινδύνου διέτρεχε τὰς νήσους τῆς Ὕδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρρῶν· διέσχιζε καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, διεγείρων ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος τὴν γενναιότητα καὶ τὴν πρὸς τὸν θάνατον περιφρόνησιν. Αἱ προτροπαί του περιέκλειον τὴν εὐγλωττίαν τῆς καρδίας, τὸ δὲ παράδειγμά του εἵλκυεν ὅλον τὸν κόσμον· ἦτο ἐκ τῶν σπανίων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες ὀλίγα λαλοῦσι καὶ ἀφήνουσιν εἰς τὸν αὐτῶν χαρακτῆρα καὶ τὴν διαγωγὴν τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ μανθάνειν καὶ πείθειν.

Ὑπομείνας δὲ τοὺς μεγαλειτέρους κόπους καὶ τὰς μᾶλλον ἐπωδύνους στερήσεις χάριν τῆς πατρίδος καὶ οὐχὶ δι' ἑαυτόν, ἐτήκετο ὡς ἡ λαμπὰς ἡ ὑπηρετοῦσα ἄλλους. Τέλος ἀπέληξε τὸ ὡραῖον αὐτοῦ στάδιον θερισθεὶς ὑπὸ τῆς φρικτῆς ἐπιδημίας τοῦ τύφου, ἥτις πολλοὺς Ἅιδι προέπεμψεν εἰς τὸ Ναύπλιον τῆς Ρωμανίας.

Τὸν ἀνωτέρω βίον τοῦ περιφανοῦς καὶ ἀειμνήστου Βενιαμὶν μεταγλωττίσας ἔκ τινος Γαλλικοῦ συγγράμματος, παρέβαλον πρὸς τὸν ἐν τῇ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ μεταφράσει τῆς κυρίας Χ. Σ. Ἀναγνώστου βίον αὐτοῦ καὶ εὗρόν τινα ἐντεῦθεν ἐλλείποντα, τὰ ὁποῖα ὁ φιλόμουσος ἀναγνώστης, παροδικὸν ἁπλῶς ἂν ἐπιρρίψῃ ἐπὶ ἐκείνου βλέμμα, θέλει ἀναπληρώσει, πέπεισμαι.

Τὴν 5 Μαΐου 1871 Κυδωνίαις (1).

Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

---

(1) Ἔκτοτε εἶχεν ἀποσταλῆ ἡμῖν ἡ βιογραφία αὕτη, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εὕρωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς ἀνεβάλομεν μέχρι σήμερον τὴν δημοσίευσίν της, ὅτε πανταχόθεν διαβεβαίωσαν ἡμᾶς ὅτι οὐδαμοῦ αὕτη εὑρίσκεται.

Οἱ ὑπὸ τῶν τίγρεων φονευόμενοι ἐν Ἰνδίαις.

Φαίνεται, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικὴν ὑπὸ τῶν θηρίων ἀπολλυμένων ἀνθρώπων εἶνε τοσοῦτος, ὥςε ἐφείλκυσε σπουδαίως τὴν προσοχὴν τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Ἰνδικῆς κυβερνήσεως. Ἴδοὺ δὲ παραδείγματα μεταξὺ πολλῶν ἄλλων περὶ τῶν ὑπὸ τῶν θηρίων ἀπολεσθέντων. Τίγρις τις ἐρήμωσε 13 χωρία καὶ κατέστησεν ἀκαλλιέργητον ἔκτασιν γῆς ἐκ 256 τετραγωνικ. μιλίων· πολλάκις δὲ τὰ ζῶα ταῦτα καθίστανται σπουδαῖον πρόσκομμα εἰς τὰς τοπογραφικὰς ἐργασίας, αἵτινες γίνονται κατὰ διαταγὴν τῆς κυβερνήσεως. Κατὰ τὸ 1869 τίγρις ἐθανάτωσεν 127 ἄτομα καὶ ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας διέκοψε τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ δύο ἐπαρχιῶν. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1868 πάνθηρ εἰσβαλὼν εἰς τὴν πόλιν Σικόλαν ὥρμησεν εἴς τινα οἰκίαν· ἐκ τῶν τεσσάρων δὲ τῶν ἐπικινδύνως τραυματισθέντων ἀπεβίωσεν εἷς. Ὑπὸ τίγρεων φονεύονται πολλοὶ ἄνθρωποι, ἰδίως ἐντὸς τοῦ δάσους Νάλαϋ,—Μάλαϋ. Εἷς τῶν ἐν τῷ δάσει τούτῳ τίγρεων ἐφόνευσεν 100 ἀνθρώπους. Ἐν Νουϊδούκα τίγρις τις, ὅστις εἶχεν ἤδη καταστρέψει 108 ἄτομα, ἐξωλόθρευσεν ἐπὶ τέλους ὁλόκληρον οἰκογένειαν πενταμελῆ, πρὸς δὲ καὶ ἕτερα ἑπτὰ ἄτομα, ὅτε ἐφονεύθη κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας τῆς Βεγγάλης. Ἐν διαστήματι ἓξ ἐτῶν ἀπωλέσθησαν 13. 401 ἄτομα. Ἡ καταστροφὴ τῶν θηρίων τούτων παρουσιάζει πολλὰς δυσκολίας ἐκτὸς τῆς δεισιδαιμονίας τῶν ἰθαγενῶν, οἵτινες θεωροῦσι τὰ ζῶα ταῦτα ὡς ἐνσαρκώσεις δυσμενῶν θεοτήτων, ἃς εἶνε κινδυνῶδες νὰ προσβάλῃ τις. (Ἡμερήσια Νέα).

Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς ἐφημεριδογραφίας.

Ἡ «Ἐφημερὶς τῶν συζητήσεων» περιέχει τὰ ἑπόμενα περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς ἐφημεριδογραφίας. «Γνωστὸν ὅτι οἱ Σῖναι προηγήθησαν πάντων τῶν λοιπῶν λαῶν ὡς πρὸς τὴν τυπογραφίαν καὶ τὰ λοιπὰ μέσα τῆς δημοσιότητος· οὕτως ἡ τυπογραφικὴ τέχνη εἶνε γνωστὴ ἐν Ταρταρίᾳ, ἐν Κίνᾳ καὶ Ἰαπωνίᾳ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων. Ἐκ μαρτυρίων ἀναμφισβητήτων ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ Σῖναι εἶχον τυπογραφεῖα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ τρίτου αἰῶνος καὶ ὅτι μετεχειρίζοντο κινητοὺς ἐκ ξύλου χαρακτῆρας ἀπὸ τοῦ ἐννάτου αἰῶνος. Μεγαλαυχοῦμεν ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τυπογραφικῇ τέχνῃ, λέγει ὁ Μονταίνιος, καὶ ὅμως ἄλλοι ἄνθρωποι κατοικοῦντες ἀλλαχοῦ, ἐν Κίνᾳ, ἔχουσιν αὐτὴν ἀπὸ χιλίων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν.» Ἐδημοσιεύθησαν ὅθεν κατὰ τὰς μεμακρυσμένας ἐκείνας χώρας συγγράμματα, περιοδικαὶ συλλογαὶ καὶ ἐφημερίδες εἰς ἐποχὰς λίαν ἀρχαίας. Ἡ ἐφημεριδογραφία συνίστατο ἐν Ρώμῃ κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν πρακτικῶν τῆς συνεδριάσεως τῆς Γερουσίας ὡς καὶ τῶν γενέσεων, ἀποβιώσεων, συνοικεσίων, τῶν ὀνομάτων τῶν εἰς Ρώμην ἀφικνουμένων ξένων, τῆς τιμῆς τῶν σιτηρῶν, τοῦ κρέατος καὶ ἄλλων ἐδωδίμων· ἐκαλεῖτο δὲ ἡ ἐφημερὶς αὕτη «Ἡμερήσια ἔργα τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ» (Acta populi Romani diurna). Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἡ γνῶσις τῶν συγχρόνων γεγονότων δὲν εὑρίσκετο εἰμὴ εἰς τὰ ὑπὸ τῶν μοναχῶν συντασσόμενα χρονικά. Ἡ πρώτη ἐφημερὶς ὑπῆρξεν ὁ «Ἑρμῆς τῆς Γαλλίας», δημοσιευθεὶς κατὰ τὸ 1605· διακοπεὶς δὲ κατὰ τὸ 1664 ἐπανελήφθη κατὰ τὰ 1672 ὑπὸ τὸ ὄνομα ὁ «Κομψὸς Ἑρμῆς» ἐξακολουθήσας μέχρι τοῦ Μαΐου τοῦ 1710. Ἡ «ἐφημερὶς τῆς Γαλλίας (Gazette de France) συνεστάθη ἐν Παρισίοις κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1631 ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ'. Οὕτω δὲ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης προβαίνουσα ἡ δημοσιογραφία καὶ ὁσημέραι ἀναπτυσσομένη ἔφθασεν εἰς ὃν σήμερον εὑρίσκεται βαθμόν.»

ΑΕΡΩΔΗΣ ΣΙΦΩΝ.

Ἀτμοσφαιρικόν τι φαινόμενον συνέβη τῇ 17 παρελθόντος Μαΐου ἐν τῇ Γαλλικῇ ἐπαρχίᾳ Ariége, ὅπερ ἡ ἐγχώριος ἐφημερὶς τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀφηγεῖται ὡς ἑξῆς:

Ἀερόμορφόν τι ρευστόν, λέγει ἡ ἐφημερὶς αὕτη, μετροῦν τρία ἕως τέσσαρα μέτρα εὖρος, ἐσχηματίσθη τὴν ἑσπέραν τῆς 17 Μαΐου βορειοδυτικῶς τοῦ χωρίου Καστέξ. Ἐχώρησε κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν καὶ στροφοδινούμενον πρὸς τὸ χωρίον Καστὲξ ἐπὶ ἀποστάσεως ἑκατὸν μέτρων, εἶτα δὲ μεταβαλὸν αἴφνης διεύθυνσιν ἐστράφη πρὸς βορρᾶν, συμπαρασύρον μεθ' ἑαυτοῦ πᾶν τὸ προστυχόν, δένδρα, ξύλα, ἀστάχεις κλπ. Φθάσαν παρὰ τὸ ἀγροκήπιον Πορτετινὺ τὸ ρευστὸν ἀνήρπασε γυναῖκά τινα καὶ μετεβίβασεν αὐτὴν ἄνευ σπουδαίων τραυματισμῶν εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι μέτρων· τοῦτ' αὐτὸ θὰ συνέβαινε καὶ εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς, ἂν οὗτος δὲν προὐλάμβανε νὰ συσπειρωθῇ περὶ τὴν ρίζαν ἑνὸς δένδρου· ἡ στέγη τῆς οἰκίας αὐτῶν ἀνηρπάγη. Χωρῆσαν ἔπειτα βορείως τὸ ἀπηωρημένον ρευστὸν εἰσῆλθε διὰ τῆς πύλης ἐντὸς τοῦ σταύλου τοῦ ἀγροκηπίου, ἀπέσπασε τὰ ἐν αὐτῷ φυλαττόμενα κτήνη, χωρὶς ὅμως νὰ βλάψῃ αὐτά, καὶ ἀκολούθως ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς στέγης διαρρήξαν αὐτήν. Τὸ ἀερόμορφον ρευστὸν ἐξηκολούθησεν ἔπειτα τὴν πρὸς ἀνατολὰς διεύθυνσιν, ἀνατρέπον καὶ καταστρέφον τὸ προστυγχάνον. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ ἀπήντησε δύω ἁμάξας συρομένας ἑκάστην ὑπὸ ζεύγους βοῶν, αἵτινες ἀνυψώθησαν μετὰ τῶν ζώων εἰς ὕψος 20 μέτρων, κατεκερματίσθησαν, τὰ δὲ τεμάχια διεσκορπίσθησαν τοιουτοτρόπως ὥστε ἐκ τῶν ἁμαξῶν εὑρέθησαν δύω μόνον τροχοὶ ὅλως παραμεμορφωμένοι· ἐκ δὲ τῶν δύω ἁμαξηλατῶν ὁ μὲν ἀναρπασθεὶς ἐρρίφθη σχεδὸν νεκρὸς εἰς 100 περίπου μέτρων ἀπόστασιν, ἀπέθανε δὲ μετ' ὀλίγας ὥρας, ὁ δὲ δεύτερος ἐσώθη ὡς ἐκ τοῦ ἑπομένου περιστατικοῦ. Καθ' ἣν στιγμὴν τὸ καταστρεπτικὸν ρευστὸν ἤγγιζε πρὸς αὐτόν, πνοὴ ἀνέμου τοῦ ἀνήρπασε τὸ κάλυμμα καί, δραμὼν κατόπιν αὐτοῦ, ἠδυνήθη νὰ εὑρεθῇ ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ τοῦ ρευστοῦ. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀνατολικὴν διεύθυνσιν γυνή τις ἀνατραπεῖσα παρεσύρθη εἰς

8 ἕως 10 μέτρων ἀπόστασιν. Παιδίον τι δεκατετραετὲς περίπου καταληφθὲν αἴφνης ἔσχε τὴν ἑτοιμότητα νὰ προσκολληθῇ εἰς ἓν δένδρον ὅπερ ἐξερριζώθη καὶ παρεσύρθη μετὰ τοῦ παιδὸς εἰς πέντε μέτρων ἀπόστασιν. Τὰ δύω [ταῦτα ἄτομα ἀπηλλάγησαν διὰ μέσου τοῦ φόβου καὶ ἐλαφρῶν μωλωπισμῶν. Τέλος διευθυνόμενος πάντοτε πρὸς βορρᾶν ὁ ἀερόμορφος σίφων ἔφθασεν εἰς κορυφήν τινα, ἐφ' ἧς τὸ κοιμητήριον, περιεστράφη ἐν τῷ περιβόλῳ τῶν νεκρῶν, ἀνήρπασε τὰ τείχη, ἀπέσπασε δένδρα καὶ σταυρούς, ἐστράφη πρὸς δυσμὰς καὶ ἐξέλιπεν εἰς ἀπόστασιν 400 ἕως 500 μέτρων ἀπὸ τοῦ κοιμητηρίου. Τὸ φαινόμενον τοῦτο διήρκεσε περὶ τὴν μίαν ὥραν.

(Νεολόγος).

Η ΠΡΩΤΗ ΛΥΠΗ.

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Ν. Ι. Τσαγκρίδου.

Ποῦ 'πῆγε τ' ἀδελφάκι μου,
μαμμᾶ, τ' ἀγαπημένο;
Τὸ θέρος ἦλθε μ' ἄπειρα
λουλούδια δροσερὰ
κ' ἐγὼ πῶς ὁλομόναχο
νὰ παίζω τὸ καϋμένο;
Νὰ ἔλθῃ φώναξέ μου, το
μαμμᾶ μου τρυφερά.

Αἱ πεταλούδαις κύτταξε
πετοῦν ς' τὰ κρίν' ἐπάνω
καὶ τὰ χρυσᾶ των λάμπουνε
ς τὸν ἥλιο φτερά·
ἀλλὰ δὲν ἔχω δρεξι
νὰ τρέχω νὰ τὰς πιάνω.
Ὦ κράξε τ' ἀδελφάκι μου,
μαμμᾶ μου τρυφερά.

Ἐπομεῖναν τ' ἄνθη ἔρημα,
'πομεῖναν μαραμένα
τοῦ πρεβολιοῦ ποῦ ἄλλοτε
ἀνθοῦσαν δροσερά,
καὶ τὰ σταφύλια 'μείνανε
'ς τὸ κλῆμα ξηραμένα
Ὦ! κράξε το νὰ παίξωμε,
μαμμᾶ μου τρυφερά.

«Ἀλλὰ θαρρεῖς πῶς δύνα
«ν' ἀκούσῃ τὴν φωνή μου
«καὶ νὰ ἐρθῇ νὰ παίξετε,
«ὡς πρὶν εἰς τὴν πηγήν;
«Τὸν ἄγγελο ποῦ 'γέλασε
«γιὰ μιὰ φορά, παιδί μου,
«καθὼς γελᾷ ἡ ἀνοιξι,
«μὴ πλιὰ ζητῇς 'ς τὴν γῆν.

« Δὲν εἶχε μέραις πλιότεραις
« νὰ τὸ χαρῶ λιγάκι,
« ἀλλὰ σὰν ρόδο πρόωρα
» μαράθηκε ἀγνό.
« Πήγαινε· πρέπει μόνο σου,
« γλυκό μου κοριτζάκι,
« νὰ παίξῃς. Τ' ἀδελφάκι σου
« εἶν' εἰς τὸν οὐρανό.

— Καὶ πλέον τ' ἀνθη ἄφησε
Καὶ τὰ πουλιὰ καθόλου;
κ' ἐγὼ λοιπὸν ἔτσ' ἄδικα
φωνάζω καὶ θρηνῶ;
Ταῖς 'μέραις ταῖς ἀπέραντες
τοῦ θέρους καὶ πῶς ὅλου
θενὰ περάσω μόνο μου
ἐγὼ τὸ 'λεινό;

Λοιπὸν δεν θὲ νὰ τρέχωμε
ποτὲ πλιὰ 'στὸ ρυάκι
μαζύ, οὐδὲ θὰ κόφτωμε
λουλούδια δροσερά;
Ὦ ἂν μαζὶ ἐπαίζαμε,
καλό μου ἀδελφάκι,
ὤ! πόσο θὰ σ' ἠγάπουμνα
πολὺ πλιὸ τρυφερά.

ΠΟΥ ΕΥΡΟΝ ΤΟΝ ΛΙΒΙΓΚΣΤΟΝΑ (*)

ὑπὸ

ΕΡΡΙΚΟΥ Μ. ΣΤΑΝΛΕΥ.

Εἰσαγωγή.

Κατὰ τὴν 16ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1869, ὀλίγον μετὰ τὴν ἐν Βαλεντίᾳ σφαγήν, εὑρισκόμην εἰς Μαδρίτην, τὴν δὲ 10ην π. μ. τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Ἰάκωβος μοὶ ἐγχειρίζει ἐν τῷ ἀριθ... τοῦ ξενοδοχείου Salle de la Cruz τηλεγράφημα ἐμπεριέχον τὰ ἑξῆς· «Ἐλθὲ εἰς Παρισίους· σπουδαία ὑπόθεσις.» ταῦτα μοὶ ἀπηυθύνοντο παρὰ τοῦ κ. Jas Gordon Bennett υἱοῦ, τοῦ νέου διαχειριστοῦ τῆς ἐφημερίδος «New York Herald» (Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης).

Πάραυτα αἱ εἰκόνες μου καταβιβάζονται ἐκ τῶν τοίχων τοῦ οἰκήματός μου, τὰ βιβλία μου μετὰ τῶν διαφόρων φιλικῶν ἐνθυμημάτων τίθενται ἐν τοῖς κιβωτίοις, τὰ ἐνδύματά μου, ὧν τὰ μὲν ἐπὶ τῶν σχοινίων ἡμίστεγνα εἰσέτι, τὰ δὲ καὶ ἡμιπλυμένα μόλις συλλέγονται ἐν τάχει, καὶ μετὰ δίωρον κοπιώδη καὶ κατεσπευσμένην προετοιμασίαν τὰ κιβώτιά μου ὑπῆρχον δεδεμένα κ' ἐπιγεγραμμένα διὰ Παρισίους.

Ἡ εἰς Παρισίους κατ' εὐθεῖαν συνοδεία ἀπέρχεται ἐκ Μαδρίτης διὰ Hendaye τὴν 3ην μόλις μ.μ. Ὑπελόγισα ἔθεν ὅτι εἶχα καιρὸν ν' ἀποχαιρετίσω τοὺς φίλους μου καὶ ἰδίως τὸν ἐν τῷ ἀρ. 6 τοῦ ξενοδοχείου Salle Goya, ἐργαζόμενον παρὰ ταῖς συντάξεσιν ἡμερησίων ἐφημερίδων τοῦ Λονδίνου, πρὸς ὃν μεγάλην ἔτρεφον συμπάθειαν διαμοιραζομένην πρὸς τὰ δύο αὐτοῦ τεκνία Charlie καὶ Willie. Οἱ ἀγαπητοί μου οὗτοι ἠδύνοντο νὰ μ' ἀκούωσι διηγούμενον τὰ συμβάντά μου καὶ μεγάλην ᾐσθανόμην εὐχαρίστησιν συνδιαλεγόμενος μετ' αὐτῶν, ἀλλ' ἰδοὺ τώρα πρέπει νὰ τοὺς ἀποχαιρετίσω!

Εἶχα προσέτι φίλους ἐν τῇ πρεσβείᾳ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐκ τῆς συναναστροφῆς τῶν ὁποίων τὰ μάλιστα ἐθελγόμην, ἀλλ' ἰδοὺ καὶ αἱ τέρψεις αὗται διὰ παντὸς ὤχοντο!

«Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ μᾶς γράφετε καὶ ὅτι θὰ ἔχωμεν τὴν εὐτυχίαν νὰ λαμβάνωμεν πάντοτε καλὰς εἰδήσεις περὶ ὑμῶν.»

Ὦ! ποσάκις κατὰ τὸν πολυτάραχον βίον μου, τὸν βίον ὁδοιπορούντος ἐφημεριδογράφου, ἤκουσα τὰς λέξεις ταύτας, καὶ ποσάκις ἐδοκίμασα τὴν αὐτὴν θλίψιν ἀποχωριζόμενος φίλων, οὓς ἠγάπησα εἰλικρινῶς καὶ βαθέως, ὡς ἤδη αὐτούς.

Ἐν τούτοις ὁποιοσδήποτε καὶ ἄλλος ἐν τῇ θέσει μου καὶ ἐν τῷ ἐπαγγέλματί μου πέπρωται νὰ ὑποφέρῃ ὡς ὁ ἀθλητὴς καὶ νὰ προετοιμάζηται εἰς τὴν πάλην, διότι ἡ ἐλαχίστη ὀπισθοδρόμησις ἢ δειλία ἐπιφέρει τὴν ἀπώλειάν του.»

Ὁ ἀθλητὴς ἀπαντᾷ ἐνώπιον αὐτοῦ πολλάκις τὴν σπάθην ἠκονημένην καὶ ἀπειλοῦσαν τὸ στῆθός του, ὁ δὲ ὁδοιπορῶν ἐφημεριδογράφος ἢ περιηγούμενος ἀνταποκριτὴς ἐφημερίδος πολλάκις ἀπαντᾷ τὴν προσταγήν, ἥτις πέμπει αὐτὸν εἰς τὴν ἀπώλειάν του. Εἰς τὴν μάχην ἢ εἰς τὸ συμπόσιον, εἶνε πάντοτε ἓν καὶ τὸ αὐτό, «ἑτοιμάσθητι καὶ ὕπαγε!»

---

(1) Τὸ ὄνομα τοῦ ἀτρομήτου καὶ καρτερικοῦ δόκτ. Λιβιγκστόνος ὑποθέτομεν ὡς γνωστὸν τοῖς πλείστοις τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν· ἄλλως τε οὐδεμία ἀνάγκη νὰ δώσωμεν προηγουμένως ἄλλας πληροφορίας καὶ εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας ἀκόμη αὐτό, καθότι τὸ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ τὸν ἄνωθι τίτλον πόνημα τοῦ Ἐρρ. Στάνλεῦ, καί τοι κυρίως ἐξιστόρησις τῶν περιπετειῶν αὐτοῦ ἀποσταλέντος πρὸς ἀναζήτησιν ἐκείνου, οὐχ ἧττον προσφέρει λεπτομερῆ καὶ ἀληθῆ εἰκόνα τοῦ χαρακτῆρος καὶ παντὸς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ ὑπερ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐγγηράσαντα Λιβιγκστόνα.

Ὁ «Μέντωρ» δὲν προτίθεται νὰ μεταφράσει τὸ ὅλον τοῦ ὀγκώδους τούτου βιβλίου, ἀλλὰ μᾶλλον κατ' ἐπιτομὴν καὶ ἐν περιλήψει μὲν τὰ ἐπουσιώδη μετὰ τῶν σχετικῶν εἰκόνων, ἐμπεριστατωμένως δὲ τὰ σπουδαιότερα, περιεργότερα καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα τὸν ἀναγνώστην.

Ὡς πρὸς τὸν ἀναλαβόντα καὶ ἐπιτυχόντα τὸν σκοπὸν τῆς ἐκδρομῆς, τὸν καὶ συγγραφέα αὐτῆς κ. Στανλεῦ, θεωροῦμεν ὅλως περιττὸν νὰ προσθέσωμέν τι ἐξ ἰδίων. Ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ ἐξεικονίζεται καθαρῶς ἐν αὐτῇ καὶ μόνῃ τῇ βραχείᾳ εἰσαγωγῇ του. Ὡς τέκνον τῆς μεγαλοπράγμονος Ἀμερικῆς μᾶς ὑπενθυμίζει μόνον τὸν ὁμογενῆ συμπατριώτην αὐτοῦ κ. Kane τὸν ἀνευρόντα [illegible] ταῖς ἀκταῖς τῶν ἀρκτικῶν πόλων τὰ λείψανα τῆς καταστροφῆς τοῦ [illegible] ναυαλκοσσοπόρου Φραγκλίνου.

Εὐτυχέστερος τούτου [illegible] Λιβιγκστόνου, καὶ μᾶλλον τερπνότερος ἀποκαθίσταται ἡμῖν ἐν [illegible] τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου διὰ τῆς ποικιλίας κα[illegible] σκηνων αὐτοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων, πιστεύομεν, καὶ οἱ ἡμέτ[illegible] ἀναγνώσται θὰ μείνωσιν εὐχαριστημένοι.

Μ. ΣΕΪΖΑΝΗΣ.

Τὴν 3ην μ. μ. ὥραν ὡδοιπόρουν καί, ἀναγκασθεὶς νὰ σταματήσω ἐπί τινας ὥρας ἐν Bayonne, ἔφθασα τὴν ἑπομένην νύκτα εἰς Παρισίους· ἔδραμον δὲ πάραυτα εἰς Grand Hotel, ἔνθα ἔκρουσα τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος τοῦ κ. Βέννετ.

— Εἰσέλθετε· μοὶ ἀπήντησε φωνή τις.

Εἰσελθὼν εὗρον τὸν κ. Βέννετ ἐπὶ τῆς κλίνης.

— Τίς εἶσθε; μ' ἠρώτησεν.

— Ὁ Στάνλεϋ.

— Ἄ! ναί, κάθησον· πρόκειται νὰ σ' ἐπιφορτίσω σπουδαίαν ὑπόθεσιν, μοὶ λέγει· εἶτα ρίψας ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ τὸν κοιτωνίτην του, μ' ἠρώτησε.

— Ποῦ νομίζεις ὅτι εὑρίσκεται ὁ δόκτ. Λιβιγκστών;

—Ἀληθῶς ἀγνοῶ, κύριε.

—Νομίζεις ὅτι ζῇ;

—Ἴσως ναί, ἀλλ' ἴσως καὶ ὄχι· ἀπεκρίθην.

— Καλά· ἐγὼ ἐν τούτοις πιστεύω ὅτι ζῇ καὶ εἶνε δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ· θὰ σὲ ἀποστείλω ἔθεν πρὸς ἀνεύρεσίν του.

— Πῶς, ἀπήντησα, πιστεύε τε ὅτι δύναμαι ν' ἀνεύρω τὸν Λιβιγκστόνα; ἐννοεῖτε λοιπὸν νὰ πορευθῶ εἰς τὴν κεντρικὴν Ἀφρικήν;

— Μάλιστα, νὰ ὑπάγητε ἐκεῖ καὶ νὰ τὸν εὕρητε· νὰ ὑπάγῃς ὅπου ἀκούσῃς ὅτι εὑρίσκεται· νὰ συνάξῃς ὅσα νέα δυνηθῇς περὶ αὐτοῦ. Λαμβάνων δὲ ὕψος περιεσκεμμένον καὶ σπουδαιότερον, Ἴσως δέ, μοὶ λέγει, ὁ γέρων ἔχει ἀνάγκας· λάβε ἔθεν ἀρκετὰ χρήματα ὅπως τὸν βοηθήσῃς. Πρᾶξον ὅπως νομίσῃς συμφερώτερον, ἐκτέλεσον τὰ σχέδιά σου ὅπως νομίζεις καλλίτερον.

—Ἀλλὰ νὰ εὕρω τὸν Λιβιγκστόνα! ἀνέκραξα ἐκπεπληγμένος διὰ τὴν ἀπάθειαν, μεθ' ἧς μ' ἀπέστελλεν εἰς κεντρικὴν Ἀφρικὴν πρὸς ἀνεύρεσιν ἀνθρώπου, ὃν κατὰ τὴν κοινὴν τοὐλάχιστον γνώμην ἐπίστευον μᾶλλον ἐν τοῖς τεθνεῶσιν· ὑπολογίζων δὲ τὰ μεγάλα ἔξοδα, ἅτινα ἀπῄτει ἡ μακρὰ αὕτη ἐκδρομή, προσέθεσα·

— Ὑπελογίσατε τὸ χρηματικὸν ποσόν, ὅπερ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην;

— Ὁποῖον ἄραγε νομίζετε σεῖς; μ' ἠρώτησεν ἀποτόμως.

— Αἱ περιοδεῖαι τοῦ Βύρτωνος καὶ τοῦ Σπὴκ ἐν τῇ κεντρ. Ἀφρικῇ, ἀπήντησα, ἐστοίχισαν ἡ μὲν 3,000 ἡ δὲ 5,000 λιρῶν στερλινῶν· φοβοῦμαι ἔθεν μήπως ἡ ἡμετέρα δὲν στοιχίσῃ ὀλιγώτερον τῶν 2,500.

— Καλά· ἐγὼ λοιπὸν θὰ σοὶ εἴπω τί θὰ πράξῃς. Λάβε ἐπὶ τοῦ παρόντος χιλίας καί, ἅμα ἐξοδεύσῃς αὐτάς, τράβηξον ἄλλας χιλίας, καί, ὅταν ἐξοδεύσῃς καὶ αὐτάς τράβηξον χιλίας ἔτι· ὅταν δὲ τελειώσουν καὶ αὐταί, τράβηξον ἄλλας χιλίας καὶ οὕτω καθεξῆς, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ εὕρῃς τὸν Λιβιγκστόνα!

Ἐκπλαγείς, ἀλλὰ μὴ συγχυσθεὶς εἰς τοὺς λόγους τούτους, καθότι ἐγνώριζον τὸν χαρακτῆρα τοῦ κ. Βένετ δυσκόλως ἐγκαταλιμπάνοντος ἀπραγματοποίητον πᾶν ὅ τι ἅπαξ ἤθελε συλλάβει κατὰ νοῦν, διελογιζόμην μόνον, εἰς τὸ γιγαντιαῖον ἀποβλέπων τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅτι διεκινδύνευε τὰ ποσὰ ταῦτα, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰ ὑπὲρ ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ κατὰ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ· ἑπομένως εἶπον αὐτῷ·

—Ἤκουσα ὅτι ἔχετε κατὰ νοῦν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός σας νὰ πωλήσητε τὸ φύλλον, ἀποσυρόμενος τοῦ δημοσιογραφικοῦ σταδίου.

—Ὅστις καὶ ἂν σοὶ τὸ εἶπε, ἔχει λάθος· μοὶ ἀπήντησεν. Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ δὲν ὑπάρχει τὸ ἀπαιτούμεναν χρηματικὸν ποσὸν πρὸς ἀγορὰν τοῦ «Κήρυκος·» ὁ πατήρ μου κατέστησεν αὐτὸν μεγάλην ἐφημερίδα, ἀλλ' ἐγὼ διανοοῦμαι νὰ τὴν καταστήσω μεγαλειτέραν, νὰ τὴν καταστήσω ἐφημερίδα ὑπὸ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἐν αὐτῇ θὰ δημοσιεύωνται πάντα τὰ ἐνδιαφέροντα νέα τοῦ κόσμου, ἀδιάφορον διὰ τὰ ἔξοδα.

— Τότε, ἀπήντησα, δὲν ἔχω νὰ προσθέσω πλειότερόν τι. Ἐπιθυμεῖτε νὰ ὑπάγω κατ' εὐθεῖαν εἰς Ἀφρικὴν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ δόκτ. Λιβιγκστόνος;

— Οὐχί· νὰ ὑπάγῃς πρῶτον εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ Σουέζ, εἶτα νὰ προχωρήσῃς πρὸς τὸν Νεῖλον. Μανθάνω ὅτι ὁ Βέκκερ προτίθεται ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Ἄνω Αἴγυπτον· σύναξον ὅσας δύνασαι περὶ τῆς ἐκδρομῆς του πληροφορίας καὶ ἐφ' ὅσον ἀναβαίνῃς περίγραφε ὅσον τὸ δυνατὸν καλλίτερον ὅ,τι ἐνδιαφέρει τοὺς περιηγητάς. Μετὰ ταῦτα σύνταξον *Ὁδηγὸν* διὰ τὴν Κάτω Αἴγυπτον, ἀλλ' ἔσο πρακτικός. Εἰκὲ ἡμῖν πᾶν ὅ,τι εἶνε ἄξιον νὰ ἴδῃ τις καὶ τίνι τρόπῳ δύναται νὰ τὸ ἴδῃ.

Εἶτα δύνασαι νὰ ὑπάγῃς εἰς Ἱεροσόλυμα, διότι μανθάνω ὅτι ὁ Captain Warren κατώρθωσεν ἐνδιαφερούσας ἀνακαλύψεις. Μετὰ ταῦτα ἐπισκέφθητι τὴν Κωνσταντινούπολιν κ' ἐρεύνησον περὶ τῆς μεταξὺ Χεδίδη καὶ Σουλτάνου διενέξεως.

Ἔπειτα, ἄφες με νὰ σκεφθῶ... δύνασαι ὡσαύτως νὰ ἐπισκεφθῇς τὴν Κριμαίαν καὶ τ' ἀρχαῖα ἐκεῖνα πεδία τῶν μαχῶν, μεταβαίνων ἀκολούθως εἰς τὴν Κασπίαν διὰ τοῦ Καυκάσου. Μανθάνω ὅτι ἐκδρομὴ Ρωσσικὴ διευθύνεται πρὸς τὴν Χίβαν. Ἐκεῖθεν δύνασαι νὰ ὑπάγῃς διὰ τῆς Περσίας εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ν' ἀποστείλῃς ἐνδιαφέρουσαν ἐπιστολὴν ἐκ Περσεπόλεως.

Πορευόμενος εἰς Ἰνδίας, θὰ διέλθῃς ἐγγὺς τοῦ Βαγδατίου. Γράψον ἐκεῖθέν τι περὶ τῶν σιδηροδρόμων τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐφράτου.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ὑπάγῃς εἰς Ἰνδίας, ἄρχισε ἀναζητῶν τὸν Λιβιγκστόνα. Ἴσως μάθῃς ὅτι εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς εἰς Ζιντζιβάρην ὁδοῦ· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει πορεύθητι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εὑρὲ αὐτόν, ἂν ζῇ. Λάβε ὅσας δυνατὸν περισσοτέρας περὶ τῶν ἀνακαλύψεών του πληροφορίας· ἂν δὲ μάθῃς ὅτι ἀπέθανε, φέρε ὅσας δυνηθῇς ἀποδείξεις περὶ τοῦ θανάτου του.

Ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι ἔχεις νὰ πράξῃς· Καλὴν νύκτα καὶ ὁ Θεὸς ἔστω μετὰ σοῦ.

—Καλὴν νύκτα, κύριε, ἀπήντησα· θὰ πράξω πᾶν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· πιστεύω δὲ ὅτι ἐν τοιαύτῃ ἀποστολῇ ὁ Θεὸς ἔσται μετ' ἐμοῦ.

Κατώκησα μετὰ τοῦ κ. Ἐδουάρδου Κίγκ, ὅστις ἔμελλε ν' ἀναφέρῃ ἐν τῇ ἐφημερίδι, ἧς ἐτύγχανεν ἀνταποκριτής, περὶ τῆς τοῦ κ. Βένετ ἐπιχειρήσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς μου. Ἐπεθύμουν πολὺ νὰ συνδιαλεχθῶ μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν πιθανῶν τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἀποτελεσμάτων, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησα νὰ τὸ πράξω.

Καί τοι καταβεβλημένος ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς ἐπιχειρήσεως,

ἣν ἀνεδέχθην, ἔπρεπε νὰ φαίνωμαι ὡς πορευόμενος ἁπλῶς εἰς Σουέζ. Ὁ Ἐδουάρδος Κίγκ μ' ἠκολούθησεν ἐν τῇ διὰ Μασσαλίαν ἀπ' εὐθείας ἀναχωρούσῃ συνοδείᾳ, ἐν δὲ τῷ σταθμῷ ἀπεχωρίσθημεν, αὐτὸς μὲν ὅπως ὑπάγῃ εἰς τὸ ἀναγνωστήριον τοῦ Bowle πρὸς ἀνάγνωσιν ἐφημερίδων, ἐγὼ δὲ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Λιβιγκστόνος εἰς τὴν κεντρ. Ἀφρικήν, καί... τίς οἶδε!

Περιττὸν κρίνω νὰ ἐκθέσω τὰ πρὸ τῆς εἰς κεντρικὴν Ἀφρικὴν ὁδοιπορίας μου.

Ἀνῆλθον πρὸς τὸν Νεῖλον, ἔνθα εἶδα τὸν κ. Higginbosham ἀρχιμηχανικὸν (*) τῆς ἐκδρομῆς τοῦ Βέκερ ἐν Φίλαις κ' ἐμπόδισα τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ μανιώδους τινὸς Γάλλου νεανίου μονομαχίαν προσκαλέσαντος αὐτὸν διὰ πιστολίου, διότι ὑπώπτευσεν ὅτι ὁ κ. Higginbosgum ἐξέλαβεν αὐτὸν Αἰγύπτιον ἐκ τοῦ πίλου, ὃν ἔφερεν.

Ἔσχον ἐν Ἱεροσολύμοις συνδιάλεξιν μετὰ τοῦ Captain Warren καὶ κατέβην εἰς τὸ βάθος τάφρου μεθ' ἑνὸς κλητῆρος τοῦ μηχανικοῦ, ὅπως περιεργασθῶ τὰ λείψανα τῶν Τυρίων ἐργατῶν ἐπὶ τῶν θεμελίων λίθων τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος.

Ἐπεσκέφθην τὰ τζαμία τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοῦ πρέσβεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Γ. Προξένου.

Ὁδοιπόρησα ἐπὶ τῶν Κριμαϊκῶν πεδίων τῶν γνωστῶν μαχῶν, ἔχων ὑπ' ὄψιν τ' ἀξιόλογα συγγράμματα τοῦ Kinglake. Ἐγευμάτισα μετὰ τῆς χήρας τοῦ στρατηγοῦ Λιπρένση ἐν Ὀδησσῷ. Εἶδα τὸν περιηγητὴν τῆς Ἀραβίας Palgrave ἐν Τραπεζοῦντι καὶ τὸν βαρῶνον Nicolay, τὸν διοικητὴν δηλ. τοῦ Καυκάσου, ἐν Τιφλίδι. Ἠντάμωσα τὸν Ρῶσσον πρέσβυν κατὰ τὴν ἐν Τεχεράνῃ διαμονήν μου· ὀφείλω δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι, ὅθεν διέβην τῆς Περσίας, οἱ ὑπάλληλοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς τηλεγραφικῆς ἑταιρίας μ' ὑπεδέχθησαν λίαν φιλοφρόνως. Ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα πολλῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, ἔγραψα τ' ὄνομά μου ἐπὶ ἑνὸς τῶν μνημείων τῆς Περσεπόλεως. Τέλος κατὰ μῆνα Αὔγουστον τοῦ 1870 ἔφθασα εἰς Ἰνδίας.

Τὴν 12ην Ὀκτωβρίου ἐπιβιβασθεὶς ἐπὶ τοῦ ἱστιοφόρου «Polly» ἀνεχώρησα ἐκ Βομβάης δι' Ἀγ. Μαυρίκιον· ἐπειδὴ δὲ τὸ πλοῖον τοῦτο ἦτο βραδυκίνητον, τὸ ταξείδιόν μου διήρκεσε 37 ἡμέρας.

Ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐγνώρισα Γουλιέλμον τινὰ Λαυρέντιον Φάρκουαρ ἐκ Λαίδης τῆς Σκωτίας κατέχοντα θέσιν πρώτου ναύτου. Ἦτο ταξειδιώτης ἐξαίρετος καὶ νομίζων ὅτι ἠδύνατο νὰ μοὶ ἀποδῇ χρήσιμος τὸν κατέταξα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου ἐπὶ μισθῷ ἀρχομένῳ ἀφ' ἧς ἠθέλομεν ἐγκαταλείψει τὴν Ζιντζιβὰρ διὰ Baganayo· ἐπειδὴ ὅμως δὸν ηὐκαίρησα νὰ ὑπάγω εἰς Ζιντζιβάρην κατ' εὐθεῖαν, ἐπεβιβάσθην διὰ τὰς νήσους Leychelles. Τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν Μάχᾳ ἄφιξίν μου, μιᾷ τῶν νήσων Leychelles, ηὐτύχησα νὰ ἐπιβιβασθῶ μετὰ τοῦ William καὶ τοῦ νεαροῦ Σελίμ, παιδὸς Ἄραβος Χριστιανοῦ ἐξ Ἱερουσαλήμ, ὃν ἔλαβα μετ' ἐμοῦ ὡς διερμηνέα, ἐπί τινος Ἀμερικανικοῦ ἁλιευτικοῦ πλοίου διευθυνομένου εἰς Ζιντζιβάρην, εἰς τὸν λιμένα τῆς ὁποίας ἐφθάσαμεν τὴν 6ην Ἰανουαρίου 1871.

Περιέγραψα ἐν συντόμῳ τὸ ταξείδιόν μου τοῦτο, διότι δὲν ἐνδιαφέρει σπουδαίως τὸν ἀναγνώστην. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὡμίλησαν περὶ τῶν μερῶν αὐτῶν, τὸ ἡμέτερον ὅμως πόνημα ἀφηγεῖται κυρίως τὰ κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ δόκτ. Λιβιγκστόνος, τοῦ μεγάλου τῆς Ἀφρικῆς περιηγητοῦ.

Τινὲς ὠνόμασαν αὐτὸ δονκισσοτικόν, ἀλλ' ὁ ἀναγνώστης ἡμῶν ἂς ἀποφανθῇ περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ τέλει.

Ἀπεκάλεσα πολλάκις «στρατιώτας» τοὺς ὡπλισμένους τῆς συνοδείας μου ἄνδρας διὰ τὸν ἑξῆς λόγον. Ἡ συνοδεία, ἣν ἐξ ἀνάγκης ὁποιοσδήποτε ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ περιηγητὴς ὀφείλει νὰ προσλάβῃ, σύγκειται ἐξ αὐτοχθόνων μαύρων τῆς Ζιντζιβάρης ἢ ἀπελευθέρων τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἐπονομαζομένων «Askari» «στρατιωτῶν» κατὰ τὴν Ἰνδικὴν διάλεκτον. Οὗτοι εἰσὶν ὡπλισμένοι καὶ κατηρτισμένοι ὡς στρατιῶται, καίτοι πολλάκις προσλαμβάνονται ὡς ἁπλοῖ ὑπηρέται· ἐθεώρησα ὅθεν δίκαιον νὰ τοὺς ὀνομάζω στρατιώτας μᾶλλον ἢ ὑπηρέτας «Waturna.» Τὸ ὄνομα τοῦτο τοὺς κατέστησε πολλάκις ἀκαταβλήτους ἐν ταῖς δυσχερείαις· πιστεύω ὅθεν ὅτι ὁ λόγος οὗτος δικαιολογεῖ ἀρκούντως αὐτὸ τὸ ὄνομα.

Μετεχειρίσθην πρὸς τούτοις ἐπανειλημμένως τὴν προσωπικὴν ἀντωνυμίαν ἐγὼ καὶ πλειότερον ἴσως ἢ ὅσον ὑπαγορεύει ἡ πραγματικὴ μετριοφροσύνη, ἀλλ' ὑπενθυμίζω τῷ ἀναγνώστῃ ὅτι πρόκειται περὶ τῶν ἰδίων κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν μου συμβάντων μέχρις οὗ ἀνεύρω τὸν Λιβιγκστόνα· ἂν δ' ἐνίοτε λόγον ποιοῦμαι περὶ τῆς ἐκδρομῆς μου ἢ τοῦ κιρβανίου μου, δὲν προτίθεμαι νὰ σφετερισθῶ ἀλλότριον δικαίωμα, ἀνῆκον καθ' ὁλοκληρίαν τῷ Κήρυκι τῆς Νέας Ὑόρκης· ἐγὼ ἀνέλαβον ἁπλῶς τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐκδρομῆς προσφερθεῖσαν μοι παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ φύλλου κ. J. Gordon Bennett, οὗτινος ὑπῆρξα ἔμμισθος ὑπάλληλος.

Ὡς πρὸς τὸ ὕφος ἐπροτίμησα τὸ διηγηματικόν, μὴ ἐπιθυμῶν τὰς ἐπαναλείψεις ἐκείνας, δι' ἃς τοσοῦτοι περιηγηταὶ αὐστηρῶς ὑπὸ τῶν κριτικῶν ἐπεκρίθησαν προτιμήσαντες τὸ τοῦ Ἡμερολογίου.

Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τέλος ὅτι δὲν ἔχω χρείαν περισσοτέρων διασαφήσεων ἄρχομαι τῆς διηγήσεώς μου.

Ἐν Λονδίνῳ, πλατεῖα Πορτλάνδ, ὁδὸς Δουκίσσης ἀρ. 8.
κατὰ Ὀκτώβριον 1872.

(*) Ἀποθανόντα μετὰ ταῦτα. Σ. τοῦ Μ.